KAISANIEMENPUISTO

2. KAUPUNGINOSA

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN SELOSTUS

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN SELOSTUS
ASEMAKAAVAN MUUTOSKARTTA NRO 11808
PÄIVÄTTY 4.9.2008

Asemakaavan muutos koskee:

Helsingin kaupungin
2. kaupunginosan (Kluuvin)
puisto- ja katualuetta
tason –1.6 yläpuolista tilaa

Kaavan nimi:
Kaisaniemenpuisto

Laatija:
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Vireilletulosta ilmoittaminen: 10.3.2000, 25.10.2006
Kaupunkisuunnittelulautakunta: 4.9.2008
Nähtävilläolo (MRL 65 §): 7.11.–8.12.2008
Kaupunkisuunnittelulautakunta: muutettu 3.6.2010
Kaupunginvaltuusto: 16.3.2011
Tullut voimaan: 6.5.2011

Alueen sijainti:
Alue sijaitsee Helsingin keskustassa. Kaava-alue rajautuu idässä Unioninkadun itäreunaan, etelässä Kluuvin kortteleihin, lännessä ratapihaan ja pohjoisessa Kaisaniemenlahden ja Eläintarhanlahden vesialueeseen.

Kaisaniemenpuisto sisältää kaksi toiminnallisesti erillistä osaa, Yliopiston kasvitieteellisen puutarhan ja julkisen puiston. Kaisaniemenkadun itäpuolella on puistosta erotettu Varsapuistikko. Asemakaava-alueeseen kuuluu lisäksi osa Unioninkatua ja Kaisaniemenkatua sekä nykyinen Kaisankuja.

LIITTEET

Liite 1	Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 2006
Liite 2	Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 2000
Liite 3	Asemakaavan seurantalomake
Liite 4	Sijaintikartta
Liite 5	Ote maakuntakaavasta
Liite 6	Ote yleiskaava 2002:sta
Liite 7	Ote voimassa olevasta hakemistokartasta Ote ajantasa-asemakaavasta
Liite 8	Maisema-arkkitehtuurikilpailun voittaneet työt
Liite 9	Kaisaniemenpuiston asemakaavatasoinen yleissuunnitelma 9.11.2007 (lyhennetty nimeksi Puistosuunnitelma 2007)
Liite 10	Puistosuunnitelma 2007, Näkymä luoteesta
Liite 11	Puistosuunnitelma 2007, Vesiallas vaihtoehto 1 ”Allas ulkoilmanäyttämönä ja katsomona”
Liite 12	Puistosuunnitelma 2007, Vesiallas vaihtoehto 2 ”Joutsenlammikot”
Liite 13	Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, kalteva nurmialue
Liite 14	Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, keskiosan pieni kahvila 105 k-m^2
Liite 15	Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, keskiosan keskikokoinen kahvila 175 k-m^2
Liite 16	Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, keskiosan iso kahvila 550 k-m^2
Liite 17	Puistosuunnitelma 2007, Liikunta-akseli
Liite 18	Puistosuunnitelma 2007, Liikunta-akseli talvella
Liite 19	Puistosuunnitelma 2007, Kasvitieteellisen puutarhan uusi sisäänkäynti ja oleskelualue
Liite 20	Puistosuunnitelma 2007, Leikkipaikka
Liite 21	Maaperä
Liite 22	Vesihuolto
Liite 23	Energiahuolto ja tietoliikenne
Liite 24	Liikenteen yleissuunnitelma
Liite 25	Suojelukohteet
Liite 26	Tieliikenteen melu
Liite 27	Raideliikenteen melu
Liite 28	Yhdistelmä Kaisaniemenpuiston ja Kaisaniemenlahden asuntolaivojen asemakaavojen muutoksista
Liite 29	Asemakaavan muutos
Liite 30	Asemakaavan muutoksen havainnekuva

LUETTELO MUUSTA KAAVAA KOSKEVASTA MATERIAALISTA

Kaisaniemenpuiston asemakaavatasoinen yleissuunnitelma, Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto/Maisemasuunnittelu Hemgård/ Kari Järvinen ja Merja Nieminen, arkkitehdit SAFA/9.11.2007.

Kaisaniemen puisto, Puistohistoriallinen yhteenveto, Kaupunkisuunnitteluviraston kaavoitusosasto, 1999.

Kajsaniemi, En Stadspark, Marica Schalin, diplomarbete 1998, Tekniska högskolan, Arkitektavdelningen.

Maisemapuistosta reformipuistoon. Helsingin kaupunkipuistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle. Entisaikain Helsinki XIV. Helsinki seura, Maunu Häyrynen, Helsinki 1994.

Kaisaniemen kasvitieteellinen puutarha, Juha Lemström, Helsingin Teknillinen korkeakoulu, lisensiaattityö, 9.9.1994.

Kulttuurihistoriallinen selvitys Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden rantojen rakentumisesta ja kehityksestä 18.5.2006, Kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavaosasto.

Muistio ja kartat: Ehdotus suunnittelussa huomioon otettavista historiallisista piirteistä, Kaupunkisuunnitteluvirasto ja kaupunginmuseo 3.4.2007.

Muut puistoa koskevat historiaselvitykset

Historiallinen kartta- ja kuva-aineisto. Kaupunginmuseo.

Kaisaniemen puiston maisema-arkkitehtuurikilpailu, Kilpailuohjelma, Helsingin kaupunki 16.6.–16.10.2000.

Kaisaniemen puiston maisema-arkkitehtuurikilpailu, tuloksen julkistaminen 11.1.2001, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Kaisaniemen puiston kasvillisuusinventointi, Helsingin kaupungin rakennusviraston viherosasto, elokuu 2000.

Kasvitieteellisen puutarhan kasvillisuusinventoinnit 2004.

Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden asemakaavan muutosluonnos 1.6.2006.

Kaisaniemenlahden asuntolaivat – asemakaavan muutosehdotus. kaupunkisuunnittelulautakunta 12.6.2008, tarkistettu 3.6.2010.

Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden asemakaava-alueen maaperän ja sedimenttien haitta-aineet, WSP Environmental Oy/Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto 16.2.2007.

Kaisaniemenlahden eteläranta, ruoppauskustannusarvio, FCG Finnish Consulting Group Oy, 12.5.2010

Kaisaniemenrannan pohjatutkimukset, Helsingin kiinteistövirasto, geotekninen osasto 13.12.2007.

Kaisaniemenlahden eteläisen rantamuurin yleissuunnitelma, WSP Finland Oy/Helsingin rakennusvirasto 1/2008.

Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden venepaikkatarvetta koskeva selvitys, Liikuntavirasto 9.11.2006.

Töölönlahden eteläosan asemakaava-alue, rautatieaseman toimintojen ympäristömelu, Suomen Akustiikkakeskus Oy 10.4.2001.

Töölönlahden eteläosan asemakaava-alue, tapahtumapuiston meluselvitys 16.4.2001.

Selvitys ratapihan aiheuttamasta tärinästä ja runkomelusta Töölönlahden asemakaava-alueella, Suomen Akustiikkakeskus Oy 15.1.2001.

Helsingin Keskustatunneli, Ympäristövaikutusten arviointi, katuliikenteen meluselvitys 2.1.2001.

Helsingin kaupungin meluselvitys 2007.

Helsingin Keskustatunnelin rakennetekninen yleissuunnitelma, WSP-LT Konsultit Oy 30.11.2006.

KAAVAN VALMISTELIJAT

Kaupunkisuunnitteluvirasto:
arkkitehti Anne Karppinen
arkkitehti Kajsa Lybeck
maisema-arkkitehti Maria Jaakkola (sijaisena maisema-arkkitehti Kaisa Rodriguez vuoden 2007), maisemasuunnittelu
diplomi-insinööri Leena Saransaari, liikennesuunnittelu
insinööri Seija Narvi, teknistaloudellinen suunnittelu
suunnitteluavustaja Marketta Haveri

KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTON KONSULTIT

Maisemasuunnittelu Hemgård:
maisema-arkkitehti Gretel Hemgård
maisema-arkkitehti yo Aino Aspiala

Kari Järvinen ja Merja Nieminen, arkkitehdit SAFA:
arkkitehti Merja Nieminen

SISÄLLYS

1
TIIVISTELMÄ 1
Asemakaavan muutoksen sisältö 1
Asemakaavan muutoksen valmistelun vaiheet 2
Asemakaavan muutoksen toteutus 3

2
LÄHTÖKOHDAT 3
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 3
Maakuntakaava 4
Yleiskaava 4
Asemakaavat 4
Rakennusjärjestys 5
Kiinteistörekisteri 5
Rakennuskielto 5
Muut suunnitelmat ja päätökset 5
Kaisaniemenpuiston puistohistoriallinen yhteenveto 5
Kasvillisuusselvitys 5
Kaupunginhallituksen hyväksymät maisema-arkkitehtuurikilpailunlähtökohdat ja tavoitteet 6
Kaisaniemenpuiston maisema-arkkitehtuurikilpailu 6
Kaupunkisuunnittelulautakunnan hyväksymät asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteet 7
Kaisaniemenpuiston asemakaavatasoinen yleissuunnitelma 9
Kaisaniemenlahden eteläisen rantamuurin yleissuunnitelma 9
Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden asemakaavan muutosluonnos 9
Kaisaniemenlahden asemakaavan muutosehdotus 9
Keskustatunnelin asemakaavan muutos 10
Pesäpallokatsomo- ja tekojääratahanke 10
Valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet 11
Pohjakartta 11
Maanomistus 11
Alueen yleiskuvaus 11
Luonnonympäristö 11
Puistoympäristö 12
Kasvillisuus 13
Rakennettu ympäristö 15
Liikenne ja reitistö 16
Palvelut 16
Suojelukohteet 17

Yhdyskuntatekninen huolto 17
Maanalaiset tilat 18
Maaperä 18
Kaisaniemenlahti ja Eläintarhanlahti 18
Ympäristöhäiriöt 19

3
TAVOITTEET 19

4
ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN KUVAUS 20
Yleisperustelu ja -kuvaus 20
Mitoitus 21
Kaupunkipuistoalueet (VP/s) 22
Kasvitieteellisen puutarhan alue (VP/s/YO) 23
Rakennussuojelu 23
Puiston sydänalue ja keskiakseli Birger Brunilan puistokuja 24
Liikunta-akseli, kentät ja liikuntarakennukset 25
Radan varren istutettu vyöhyke 26
Kasvitieteellisen puutarhan uuden portin edusta 26
Leikkialueet 26
Kenttien ja rannan välinen puistoalue 26
Rantapuisto 27
Kaisaniemen ravintolan ympäristö ja pohjoinen radan varren alue 27
Puistoympäristö ja kasvillisuus 28
Valaistus 29
Tekniset rakenteet 30
Kaupunkikuvalliset ohjeet puisto-, katu- ja rakennussuunnittelulle sekä teknisille rakenteille 30
Liikenne 31
Ajoneuvoliikenne 31
Reitistö 31
Ratapihan ylittävä silta 32
Pysäköinti 32
Palvelut 32
Yhdyskuntatekninen huolto 32
Maaperän rakennettavuus ja puhtaus 32
Merivesitulva 33
Ympäristöhäiriöt 34
Nimistö 34

5
ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUKSET 35
Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, puistoympäristöön ja maisemaan sekä rakennettuun ympäristöön 35

Sosiaaliset vaikutukset ja vaikutukset ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja elinympäristöön 35
Vaikutukset liikenteeseen ja reitistöön 37
Vaikutukset terveyteen ja turvallisuuteen sekä meluun ja päästöihin 38
Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset ja vaikutukset teknisen huollon järjestämiseen 38
Mahdollisesti erillisellä Kaisaniemenlahden asemakaavalla tulevien asuntolaivojen vaikutukset puistoon 38

6
ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN TOTEUTUS 39
Rakentamisaikataulu ja kustannukset 39
Toteuttamis- ja soveltamisohjeet 39

7
SUUNNITTELUN VAIHEET 40
Vireilletulo, osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja vuorovaikutus 40
Asemakaavan muutosehdotus kaupunkisuunnittelulautakunnassa 4.9.2008 41
Viranomaisyhteistyö 41
Viranomaisneuvottelu 41
Viranomaisten lausunnot valmisteluvaiheessa 42
Asemakaavaratkaisun eri vaihtoehdot 44
Esitetyt mielipiteet 45
Muistutus, lausunnot sekä nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset 45
Nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset 47

8
KÄSITTELYVAIHEET 48

1 TIIVISTELMÄ

Asemakaavan muutoksen sisältö

Asemakaavan muutos perustuu kaupunginhallituksen vuonna 2000 hyväksymiin puiston suunnittelutavoitteisiin, kaupunkisuunnittelulautakunnan vuonna 2007 hyväksymiin puiston asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteisiin sekä kaupunkisuunnitteluviraston teettämään puiston asemakaavatasoiseen yleissuunnitelmaan.

Kaisaniemenpuisto kunnostetaan arvoiseensa asemaan ja alueella lisätään puistomaisuutta. Puisto on suunniteltu vetovoimaiseksi keskustan kaupunkipuistoksi, kävely-, oleskelu- ja paikallisliikunnan puistoksi, tapahtumapuistoksi sekä asukkaiden käyttöpuistoksi.

Kaisaniemenpuisto ja Varsapuistikko suojellaan kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaina puistoina. Myös arvokkaat rakennukset ja muut rakenteet suojellaan. Kasvillisuuden arvokkaat ominaispiirteet säilytetään.

Kasvitieteellinen puutarha säilyy yleisölle avoimena yliopiston tieteellisenä puutarhana. Puisto ja puutarha liitetään paremmin toisiinsa avaamalla uusi portti puiston suuntaan puutarhan eteläreunassa.

Kasvitieteellisen puutarhan alueelle saadaan sijoittaa yhteensä 1 500 k-m^2 lisärakentamista. Lisärakentaminen on pääosin maan alla Kasvimuseon kohdalla lukuun ottamatta uutta rakennusta, joka saadaan rakentaa Kasvimuseon länsipuolisen vuoden 1968 kasvihuonerakennuksen tilalle. Sen edellytetään olevan yleisilmeeltään läpinäkyvä.

Julkiseen puistoon nykyisen altaan lähistölle muodostetaan puiston huippukohta ns. sydänalue, jossa on etelään kalteva oleskelunurmi, kahvila ja vesiallas. Paikalle sijoittuu pienikokoinen, paviljonkimainen ja ympärivuotiseen käyttöön soveltuva kahvila-ravintola. Nykyisen vesialtaan muoto säilyy, mutta vesiaihetta kehitetään elämyksellisemmäksi.

Puiston keskiosaan muodostetaan uusi pohjois-eteläsuuntainen puistovyöhyke, jota kävellessä voi nähdä uudistetun vesialtaan, nurmialueella tai kahvilan terassialueella oleskelijat sekä kentällä pelaajat. Samalla voi nähdä Kasvitieteellisen puutarhan kasvihuonerakennukset sekä niiden edustan istutusalueet.

Kentät kootaan liikunta-akseliksi nykyisten kenttien paikalle ja niille rakennetaan uudet pukuhuonetilat kentän länsilaidalle. Itäosaan puistoa

sijoittuu pienempi pallokentän alue. Leikkipaikat kootaan isoksi leikkialueeksi, joka toimii päivähoitoryhmien ja koululaisten käytössä sekä asukkaiden iltakäytössä. Ravintola Kaisaniemen ympäristöä ja terassialueita kohennetaan.

Radan varren kadun ajoneuvoliikenne poistetaan ja se muutetaan pääpyöräily- ja jalankulkureitiksi. Kaisaniemenranta säilyy ajoyhteytenä ja sen varrella säilyy pysäköinti. Rantaa kehitetään kävely-yhteytenä.

Historiallisesti ainutlaatuinen kaupunkipuistokokonaisuus muodostaa eteläisimmän pään seudullisesta Keskuspuiston viherakselista. Suunniteltu radan ylittävä kevyen liikenteen silta yhdistää Töölönlahden ja Kaisaniemenpuiston alueet yhdeksi kokonaisuudeksi.

Ranta-alueelle on laadittu samanaikaisesti tämän asemakaavan kanssa asunto-, ravintola- ja toimistolaivoja koskeva Kaisaniemenlahden asemakaavan muutos nro 11803, joka hyväksyttiin 12.6.2008 kaupunkisuunnittelulautakunnassa.

Asemakaavan muutoksen valmistelun vaiheet

Kaavoitustyö on käynnistetty kaupunkisuunnitteluviraston aloitteesta. Vireilletulosta on ilmoitettu myös kaavoituskatsauksessa.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty osallistumis- ja arviointisuunnitelmien mukaisesti. Ensimmäinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma laadittiin vuonna 2000. Sen jälkeen vuonna 2000 puiston suunnittelusta järjestettiin maisema-arkkitehtuurikilpailu, jonka lähtökohdat ja tavoitteet kaupunginhallitus hyväksyi. Kilpailun jälkeen vuonna 2006 laadittiin tarkistettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmista sekä kilpailun tuloksesta esitetty palaute on pääosin huomioitu kaavoitustyössä. Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi puiston suunnittelun asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteet tammikuussa 2007.

Kaupunginhallituksen ja kaupunkisuunnittelulautakunnan asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteiden pohjalta on laadittu asemakaavan muutosluonnos, joka on pidetty nähtävänä kaupunkisuunnitteluvirastossa syksyllä 2007. Muutosluonnoksesta on jätetty useita mielipiteitä, jotka on pääosin otettu huomioon. Lehdistökeskustelussa esitettiin samoja tavoitteita kuin asemakaavassa. Toisaalta osa kannanotoista oli keskenään ristiriitaisia ja osin epärealistisia.

Asemakaavan muutosehdotus oli kaupunkisuunnittelulautakunnassa 5.6.2008, jolloin lautakunta päätti palauttaa asemakaavan muutosehdo-

tuksen uudelleen valmisteltavaksi siten, että Unioninkadun puolelle Kasvitieteelliseen puutarhaan suunniteltu kevyen liikenteen väylä poistetaan ja kevyen liikenteen väylä säilytetään puiston ulkopuolella Unioninkadun jalkakäytävällä sekä pyörätie säilytetään kulkemaan Kaisaniemen ravintolan ja rautatien välillä. Asemakaavan muutosehdotus on tarkistettu päätöksen mukaiseksi.

Uusi asemakaavan muutosehdotus esiteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle 4.9.2008 ja se päätti puoltaa asemakaavan muutosehdotuksen hyväksymistä vähäisin itäosan pallokenttien kaavamääräystä koskevin korjauksin.

Asemakaavan muutoksen toteutus

Puiston kunnostaminen on tarkoitus toteuttaa vuosina 2012–2013.

Kaisaniemenpuiston puistorakentaminen maksaa noin 10,6 milj. euroa ja Kaisaniemenranta-kadun, Birger Brunilan puistokujan, rantamuurien kunnostus ja lisätäyttö sekä uuden kunnallistekniikan rakentaminen maksavat yhteensä noin 11,4 milj. euroa. Puistorakennusten kustannusarvio on 2,1 milj. euroa. Kustannustaso on 2/2009 ja luvut eivät sisällä arvonlisäveroa.

2 LÄHTÖKOHDAT

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Museoviraston ja ympäristöministeriön julkaisussa Rakennettu kulttuuriympäristö (1993) Kaisaniemenpuisto ja Kasvitieteellinen puutarha rakennuksineen ovat valtakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista aluetta.

Kaisaniemenpuisto ja Kasvitieteellinen puutarha sisältyvät myös Museoviraston laatimaan uuteen RKY-inventointiin, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta, ja joka korvaa vuonna 1993 julkaistun valikoiman. Päätös ei ole vielä lainvoimainen, koska siitä tehtiin yksi valitus.

Valtioneuvoston suojelupäätös 18.9.1980, joka koskee valtion omistamia kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelua Helsingin alueella, sisältää Kasvitieteellisen puutarhan laitosrakennuksen (nykyisen päärakennuksen), palmuhuoneen (nykyisen ison kasvihuo-

neen), hallintorakennuksen, puisen asuinrakennuksen ja vanhan kaivon.

Asemakaavan muutosta koskee lisäksi neljä valtakunnallista erityistavoitetta:

– Tavoite väestön tarpeiden edellyttämien ylikunnalliseen virkistyskäyttöön soveltuvien riittävän laajojen ja vetovoimaisten vapaa-ajan alueiden turvaamisesta.
– Tavoite vapaa-ajan alueita yhdistävän viheralueverkoston jatkuvuuden turvaamisesta ja yhtenäisen vapaa-ajan alueiden kokonaisuuden muodostamisesta.

– Tavoite varata riittävät alueet jalankulun ja pyöräilyn verkostoja varten sekä tavoite verkostojen jatkuvuuden edistämisestä.

– Pilantuneen maa-alueen puhdistustarpeen selvittäminen.

Asemakaavan muutos ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Maakuntakaava

Ympäristöministeriön 8.11.2006 vahvistamassa Uudenmaan maakuntakaavassa suunnittelualue on keskusta-aluetta ja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeää aluetta. Lisäksi alueen kohdalla on liikennetunneli. Nyt laadittu asemakaavan muutos on maakuntakaavan mukainen.

Yleiskaava

Helsingin yleiskaava 2002:ssa (kaupunginvaltuusto 26.11.2003, tullut kaava-alueella voimaan 23.12.2004) Kaisaniemenpuisto on kaupunkipuistoa. Alue on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä. Alue on osa keskustan kulttuuripuistoa, jota kehitetään monipuolisena toiminta-, kohtaamis-, kulttuuri- ja luontoympäristönä. Kaisaniemi on osa kävelykeskusta-aluetta ja alueen kohdalla kulkee metron ja maanalaisen pääliikenneverkon osuus. Nyt laadittu asemakaavan muutos on yleiskaavan mukainen.

Asemakaavat

Kaisaniemenpuiston länsiosassa on voimassa vuonna 1875 ja itäosassa vuonna 1836 vahvistunut asemakaava. Alueet ovat asemakaavois-

sa puistoalueita. Kaisaniemen rannassa ja vesialueella on voimassa 1893 vahvistettu asemakaava. Lisäksi katualueilla on voimassa asemakaavoja vuosilta 1910, 1937, 1955, 1973 (metro), 1983, 1984 ja 1996.

Puiston lounaisosan kujan kohdalla on voimassa 18.9.1996 ja 27.2.2002 hyväksytyt Töölönlahden asemakaavat. Töölönlahden asemakaavassa on osoitettu kevyen liikenteen siltayhteydet Töölönlahden puistosta Kaisaniemenrantaan ja Töölönlahdenkadulta Kaisaniemen kentän kohdalle. Töölönlahden rannan läheisyydessä on varauduttu ns. tapahtumapuistoon, mikä toteutuessaan vaikuttaa myös Kaisaniemen puolelle.

Rakennusjärjestys

Helsingin kaupungin rakennusjärjestys on hyväksytty 7.6.2000.

Kiinteistörekisteri

Alue on merkitty Helsingin kaupungin ylläpitämään kiinteistörekisteriin.

Rakennuskielto

Alueella lukuun ottamatta Töölönlahden asemakaavojen alueita on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 53 §:n 1 momentin mukainen rakennuskielto asemakaavan muuttamiseksi.

Muut suunnitelmat ja päätökset

Kaisaniemenpuiston puistohistoriallinen yhteenveto

Kaisaniemenpuistosta on laadittu useita historiallisia selvityksiä. Kaupunkisuunnitteluvirasto on laatinut niiden pohjalta vuonna 1999 Kaisaniemenpuiston puistohistoriallisen yhteenvedon pohjaksi asemakaavan laatimiselle ja puistokilpailulle.

Kasvillisuusselvitys

Rakennusvirasto on laatinut vuonna 2000 kasvillisuusinventoinnin julkisen puiston alueesta. Kasvitieteellisellä puutarhalla on tarkat kasvillisuustiedot ja alueen puusto on kartoitettu vuonna 2004.

Kaupunginhallituksen hyväksymät maisema-arkkitehtuurikilpailun lähtökohdat ja tavoitteet

Kaupunginhallitus päätti 15.5.2000 hyväksyä Kaisaniemenpuiston maisema-arkkitehtuurikilpailun asemakaavalliset ja puistosuunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet.

Kaupunginhallituksen määrittelemiä päätavoitteita puistoon ovat puiston historiallisten arvojen huomioonottaminen ja puistomaisen ilmeen palauttaminen sekä kävelypuistokäyttö. Lisäksi tavoitteena on asukkaiden mahdollisuus käyttää puistoa. Kasvitieteellisen puutarhan ja julkisen puiston suhteelle on etsittävä tasapainoisempi ja kokonaisuutta eheyttävä ratkaisu. Kasvitieteellisen puutarhan rajattavan alueen kokoa sekä porttien määrää ja sijaintia tulee tutkia. Kaupunkirakenteellisena tavoitteena on korostaa puiston asemaa ja näkymistä kaupunkirakenteessa kohentamalla reunavyöhykkeitä ja sisääntulokohtia.

Toiminnallisena tavoitteena on määritelty toimintojen sijoittaminen puistosommitelman ehdoilla, rajattujen alueiden välttäminen sekä eri vuodenaikojen ja käyttäjäryhmien huomioon otto. Puisto tulee suunnitella oleskelu- ja kävelypuistona sekä paikallisliikunnan alueena. Puistoon ei tule sijoittaa varsinaista urheilutoimintaa. Puistoon tulee sijoittaa kaksi kenttää, yksi isompi ja yksi pienempi. Suunnittelussa tulee selvittää, sopiiko puistoon ja suojelutavoitteisiin yleisöluistelun tekojäärata. Tavoitteena on, että puistoalueelle ei sijoiteta organisoitua luistelutoimintaa jääkiekkokaukaloineen ja kilpailuvarustuksineen eikä alueella rajata ja aidata erillistä kenttää.

Rakennuksia koskevana tavoitteena on määritelty, että puistoon ei sijoiteta uusia rakennuksia. Puistossa on ainoastaan pienimuotoista puistotoimintoihin liittyvää rakentamista. Kaisaniemen puistoon tulee lisäksi tutkia mahdollisuutta sijoittaa sosiaaliviraston esittämää leikkipuistoa rakennuksineen.

Liikenteellisenä tavoitteena on puistoalueen länsireunalla pohjois- eteläsuunnassa kulkevan kadun ja läpiajomahdollisuuden poistaminen. Puistosuunnittelulle on määritelty lisäksi tarkempia tavoitteita, jotka tähtäävät puistomaisen ilmeen parantamiseen ja puiston hahmottumiseen yhtenä kokonaisuutena.

Kaisaniemenpuiston maisema-arkkitehtuurikilpailu

Helsingin kaupunki järjesti yhteistyössä Suomen Maisema-arkkitehtiliiton kanssa maisema-arkkitehtuurikilpailun 16.6.–11.12.2000. Se oli

luonteeltaan asemakaavatyön pohjaksi järjestetty aatekilpailu ja toteutettiin kutsukilpailuna.

Puistoon esitettiin kuusi erilaista ratkaisua. Palkintolautakunta totesi kilpailun yleisarviossa muun muassa, että kaikissa kilpailuehdotuksissa oli ansioita, mutta toisaalta mikään niistä ei tarjoa sellaisenaan hyväksyttävää lähtökohtaa toteutussuunnittelulle. Palkintolautakunta katsoi, että voittajaksi valittu ehdotus sisältää Kaisaniemeen hyvin soveltuvan korkeatasoisen puiston perusratkaisun ja hyvän lähtökohdan jatkokehittämiselle.

Voittajaksi valittiin Stefan Tischerin, Susanne Burgerin ja Francesca Venierin ehdotus ”131517”, jota palkintolautakunta piti muodonannoltaan johdonmukaisena, harkittuja yksityiskohtia sisältävänä ja nykypäivää edustavana. Kunniamaininnan sai Michael R. van Gesselin ja työryhmän ”Hortus Kaisaniemi” maisema-arkkitehtonisista ja kaupunkikuvallisista ansioista ja muodonannossaan rohkeasta ja varmasta suunnitteluotteesta. Toisen kunniamaininnan sai Gretel Hemgårdin ja työryhmän ”Glint-line” työn eläytyvästä ja taiteellisesta kokonaisotteesta sekä suunnittelualueen huolellisesta tutkimisesta toimintojen kannalta.

Vaikka kilpailuehdotukset sellaisenaan eivät olleet toteuttamiskelpoisia, puistosuunnittelussa on käytetty hyväksi kärkitöissä esitettyjä ajatuksia.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan hyväksymät asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteet

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 11.1.2007 hyväksyä esittelijän ehdotuksen mukaiset Kaisaniemenpuiston asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteet jatkosuunnittelun pohjaksi seuraavin lisäyksin:

Lisätään kohtaan 3. suunnitteluperiaatteiden otsikko-osaan sana ”tapahtumapuistoksi” ja selvitetään

– mahdollisuudet rakentaa uudisrakennus vesialtaan paikalle tai sen äärelle,

– mahdollisuudet rakentaa paviljonkimainen, kevyt ja mahdollisimman läpinäkyvä kahvilarakennus altaan äärelle,

– tutkitaan, miten voidaan rakentaa liikuntakenttä 64 metriä leveänä.

Lautakunta päätti lisäysten tekemisestä yksimielisesti.

Esittelijän ehdotuksen mukaisten suunnitteluperiaatteiden tiivistelmä:

1. Kaisaniemenpuisto, Kasvitieteellisen puutarhan alue ja Varsapuistikko merkitään kulttuurihistoriallisesti arvokkaina suojeltaviksi, arvokkaat rakennukset ja muistomerkit suojellaan. Puiston historialliset arvot säilytetään ja niitä vahvistetaan suunnitteluratkaisuin. Historiallista kerroksellisuutta vaalitaan kuitenkin siten, että puisto toimii myös nykyajan puistona.

2. Suunnitellaan julkista puistonosaa ja Kasvitieteellistä puutarhaa yhtenäisenä kokonaisuutena. Julkisen puistonosan ja puutarhan välisiä näkymiä ja yhteyksiä parannetaan. Puutarhalle avataan uusi sisäänkäynti etelästä ja julkinen puisto liitetään uudella sisääntulosommitelmalla puutarhan puistoon. Tutkitaan mahdollisuutta ympärikäveltävyyteen puistossa Kasvitieteellisen puutarhan itäosassa.

3. Puisto suunnitellaan vetovoimaiseksi keskustan kaupunkipuistoksi, kävelypuistoksi, oleskelupuistoksi, paikallisliikunnan puistoksi ja asukkaiden käyttöpuistoksi. Aluetta kohennetaan puistomaisemmaksi sekä lisätään puiston avoimuutta ja turvallisuutta. Vältetään eri toiminnoille aidattuja alueita. Puiston keskiosa kohennetaan puiston huippukohdaksi ja sydänalueeksi. Vesiallas liitetään paremmin puiston osaksi ja veden ääreen pääsyä parannetaan. Hiekkakenttäalueita pienennetään ja kentät kootaan ”liikunta-akseliksi” puiston länsiosaan. Kenttiä voidaan käyttää myös vaihtuvien tapahtumien alueena siten, että otetaan huomioon puistokokonaisuuden asettamat reunaehdot. Alueelle sijoitetaan lasten leikkipaikka. Maisemallista ilmettä pyritään selkiyttämään ja jäsentämään.

4. Lisärakentaminen minimoidaan. Selvitetään mahdollisuutta laajentaa Kasvimuseota noin 1 500 m^2:llä kalliotilaan maan alle. Uudet pukuhuoneet sijoitetaan kentän länsipuolelle. Selvitetään mahdollisuutta sijoittaa leikkipuistotoimintaan liittyvä rakennus puistoon. Ravintola Kaisaniemen ympäristöä parannetaan. Rakennusten tulee olla kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtuuriltaan korkeatasoisia, historialliseen puistoon soveltuvia eivätkä ne saa aiheuttaa puistolle tai sen käytölle häiritsevää liikennettä. Puiston reunoille sijoittuvat Keskustatunnelin varapoistumistiet ja ilmanvaihtorakennelmat tulee sovittaa historialliseen puistoon.

5. Puiston kevyen liikenteen yhteyksiä parannetaan ja ajoneuvoilla liikkumista puistossa rajoitetaan. Kaisaniemenranta säilyy ajoyhteytenä Kasvitieteelliselle puutarhalle, ravintolalle, soutupaviljongille ja mahdollisesti alueelle tuleville asuntolaivoille. Rantakadulla säilyy kadunvarsipysäköinti. Radan varrella olevan pohjois-eteläsuuntaisen kadun läpiajomahdollisuus poistetaan. Puiston alueelle ei tule järjestää pysäköin-

tiä. Parannetaan jalankulun ja pyöräilyn reittejä. Itäreunassa selvitetään, voidaanko Kaisaniemenkadun liikenneympyrä poistaa ja laajentaa puistoa.

6. Puisto suunnitellaan korkealuokkaisin rakentein ja materiaalein.

7. Puistoon ja Kasvitieteelliseen puutarhaan laaditaan valaistuksen kokonaissuunnitelma. Valaistuksella luodaan puistoon omaa tunnelmaa ja ilmettä sekä parannetaan turvallisuutta.

Kaisaniemenpuiston asemakaavatasoinen yleissuunnitelma

Kaupunkisuunnitteluvirasto on teettänyt asemakaavatyön pohjaksi Kaisaniemenpuiston asemakaavatasoisen yleissuunnitelman (Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto/Maisemasuunnittelu Hemgård/ Kari Järvinen ja Merja Nieminen, arkkitehdit SAFA/9.11.2007).

Kaisaniemenlahden eteläisen rantamuurin yleissuunnitelma

Rakennusvirasto on laatinut vuonna 2008 Kaisaniemenlahden eteläisen rantamuurin ja laiturirakenteiden peruskorjauksen yleissuunnitelman.

Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden asemakaavan muutosluonnos

Kaisaniemenpuiston asemakaavan rajauksen pohjoispuolelle Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden vesi- ja ranta-alueelle on laadittu erillinen asemakaavan muutosluonnos, jossa on esitetty muun muassa radanvarren alueen leventämistä, nykyisten rantamuurien venepaikkojen korvaamista ponttonilaitureilla sekä asuntolaivojen sijoitusta Kaisaniemenrantaan. Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi 1.6.2006 asemakaavan muutosluonnoksen jatkosuunnittelun pohjaksi muutamin jatkosuunnitteluohjein.

Kaisaniemenlahden asemakaavan muutosehdotus

Asemakaavan rajauksen pohjoispuolelle Kaisaniemenlahden vesialueelle on laadittu erillinen asemakaavan muutosehdotus, jossa on esitetty asunto-, toimisto- ja ravintolalaivojen sijoitusta Kaisaniemen rantaan. Suunnittelun tausta-aineistona on ollut koko Helsinkiä koskeva Asuntolaivaselvitys, jonka kaupunkisuunnittelulautakunta merkitsi tiedoksi 16.6.2005. Suunnittelun pohjaksi on laadittu myös Eläintarhanlahti ja

Kaisaniemenlahti, kulttuurihistoriallinen selvitys rantojen rakentumisesta ja kehityksestä. Muutosehdotus hyväksyttiin 12.6.2008 kaupunkisuunnittelulautakunnassa.

Keskustatunnelin asemakaavan muutos

Kaupunginhallitus on 20.3.2006 kehottanut kaupunkisuunnittelulautakuntaa laatimaan Keskustatunnelin kaavaehdotuksen tarkistetun vaihtoehto C:n pohjalta. Kaupunginhallitus päätti myös, että selvitetään Kaisaniemenpuiston maanalaisen tilan hyödyntämismahdollisuuksia tulevaisuudessa esimerkiksi pysäköinnin tai joukkoliikenteen käyttöön. Kaupunkisuunnitteluvirasto on laatinut asemakaavan muutosehdotusta kunnes kaupunginhallitus kehotti keskeyttämään Keskustatunnelin suunnittelun.

Kaupunginhallitus päätti 26.5.2008 liittyen kaupunginvaltuuston 21.5.2008 tekemään päätökseen merkitä Kalle Soraisen ja 11 746 muun allekirjoittajan 28.11.2007 kaupunginvaltuustolle tekemä, Helsingin keskustan alittavan Keskustatunnelin rakentamisesta luopumista koskeva kunnallisaloite tiedoksi, kehottaa kaupunkisuunnitteluvirastoa keskeyttämään Keskustatunnelia koskevan asemakaavasuunnittelun. Suunniteltu tunneli sijoittuisi Kaisaniemenpuiston alle sen eteläosaan kallion sisään. Tunneli olisi 3 + 3-kaistainen eritasoliittymineen. Tunnelisuunnitelmissa on pintaan sijoittuvia rakenteita puistoalueen reunassa kahdessa kohtaa. Kaisaniemenkadun muurissa sekä rata-alueen reunamuurissa on varapoistumistiet sekä raittiinilmanottoritilät. Työmaavaiheessa Kaisaniemenpuistoa jouduttaisiin avaamaan rakenteiden lähistöllä.

Pesäpallokatsomo- ja tekojääratahanke

Liikuntavirasto haki Kaisaniemenpuistoon poikkeuslupaa 1997 pelikenttäalueelle ja sen tekojääradalle ja hiekkatekonurmelle, katsomo- ja huoltorakennukselle, tekniikkarakennukselle sekä siirtokatsomoille. Ympäristöministeriö hylkäsi hakemuksen 29.9.1998. Perusteluissa todetaan mm., että Kaisaniemenpuisto on Helsingin vanhin julkinen puisto, jolla on poikkeuksellisen suuri kulttuurihistoriallinen merkitys, eikä puistossa ole koskaan ollut pysyviä urheilurakenteita. Ministeriön mukaan suunniteltu hanke muuttaisi arvokkaan, keskusta-alueella olevan puiston luonnetta avoimesta ja julkisesta tilasta yksityisemmäksi ja suljetummaksi alueeksi ja suunnitelman toteutuminen estäisi tämän puistonosan käyttämisen vapaaseen liikkumiseen ja virkistykseen myös muulloin kuin otteluiden aikana. Ministeriö katsoi, että pysäköintiä ei ollut selvitetty riittävästi. Ministeriö katsoi, että vaikutuksiltaan merkittävä asia tulee ratkaista asemakaavalla. Liikuntalautakunta on laatinut 1997

suunnitelman pesäpallostadionin rakentamiseksi Meilahteen. Kesällä 1999 Meilahden aluetta on kunnostettu, jotta se voi paremmin toimia kilpailupaikkana.

Valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet

Kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvalvontavirasto, rakennusvirasto, Helsingin Energia, kaupunginkanslia ja liikuntavirasto laativat yhteistyössä 1.10.2003 raportin ”Kaupungin valot, Helsingin valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet”. Kaupunginhallitus kehotti 21.6.2004 ottamaan huomioon raportissa esitetyt suositukset ja kartan periaatteet sekä kehotti virastoja ja lautakuntia jatkamaan yhteistyötä kaupunkivalaistukseen liittyvissä asioissa sekä suunnittelu- ja lupaprosessin menettelytapojen kehittämiseksi. Raportin mukaan Kaisaniemenpuisto on tärkeä historiallinen puisto, johon tulee laatia puiston valaistuksen kokonaissuunnitelma asemakaavoituksen yhteydessä.

Pohjakartta

Helsingin kaupungin kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto on laatinut pohjakartan, joka on tarkistettu 14.11.2007.

Maanomistus

Puistoalueet ja katualueet ovat kaupungin omistuksessa. Kaupunki on sopinut, että yliopisto voi käyttää Kasvitieteellistä puutarha-aluetta edelleen niin kauan kuin alue on kasvitieteellisenä puutarhana. Pääosan puutarhan rakennuksista omistaa yliopisto. Puutarha-alueelle siirretyt kolme puutaloa ovat kaupungin omistamia, mutta ne ovat olleet yliopiston käytössä ja yliopistolla on kunnossapitovastuu.

Kiinteistövirasto on vuokrannut liikuntavirastolle kenttäalueet rakennuksineen, soutupaviljongin alueen sekä pääosan ranta-, laituri- ja niiden edustan vesialueesta. Liikuntavirasto on edelleen vuokrannut soutupaviljongin Helsingin Soutuklubille ja tenniskentät Meilahden Tennis Oy:lle. Soutuklubin rakennus on Soutuklubin omistuksessa. Kiinteistövirasto on vuokrannut Kaisaniemen ravintolan yksityiselle yrittäjälle.

Alueen yleiskuvaus

Luonnonympäristö

Maanpinnan korkeus alueella vaihtelee pääosin +2:n ja +3:n välillä ollen melko tasaista. Kaisaniemen ravintolan eteläpuolella, radan vieressä alueen eteläosalla ja Kasvitieteellisen puutarhan kohdalla on kallio-

kohoumia, joissa maanpinta nousee tasolle noin +7. Lisäksi Vuorikadun pohjoispuolella on maanpinnan korkeustaso noin +10.

Puistoympäristö

Kasvitieteellisen puutarhan 1800-luvun pohjakaava, rakennukset ja polkuverkosto sekä kasvillisuuden pääpiirteet ovat säilyneet varsin muuttumattomina. Puutarha-alue on aidattu ja sinne on pääsisäänkäynti Kaisaniemenrannasta. Puiston historiallinen pääportti Unioninkadun varressa on nykyään sivuporttina. Puutarhan ja julkisen puiston välillä ei ole yhteyksiä. Puutarhassa kasvatetaan yliopiston ja koulujen opetustarkoituksiin tieteellistä kasvikokoelmaa. Kaisaniemen puutarhan erikoisuutena ovat mm. trooppiset kasvit.

Puisto on Helsingin vanhin julkinen puisto, joka on säilyttänyt kohtuullisen hyvin historiallisen hahmonsa. Puistolle on tyypillistä historiallinen kerroksellisuus ja se sisältää elementtejä ja osa-alueita eri aikakausilta. Ominaista on englantilaistyylisen, vapaamuotoisen sommittelun piirteiden yhdistyminen suoraviivaisempaan muotokieleen. Puukujanteet ovat peräisin 1900-luvun alun uudistamisvaiheesta, jolloin englantilaistyylinen puisto pyrittiin uudistamaan uusbarokin hengessä. Jo 1800-luvun suunnitelmissa esiintynyt ja Kasvitieteellistä puutarhaa hallinnut aksiaalisuus toteutettiin tällöin myös julkisen puiston puolella.

Eteläosassa on vuonna 1928 rakennettu vesiallas siihen liittyvine puuriveineen. Polkuverkosto pääpiirteissään ja kenttäalueet ovat 1900-luvulta. Puistoon liittyy myös viimeistelemätön ranta-alue, jota käytetään venesäilytykseen. Puiston ilmeelle leimaa antavia ovat vuosien varrella suunnittelemattomasti laajentuneet kenttäalueet. Suurinta hiekkakenttää käytetään koululaisten ja asukkaiden pallokenttänä, ns. puulaakiotteluiden ym. pelien kenttänä sekä erilaisiin yleisötapahtumiin. Talvisin kentällä luistellaan luonnonjäällä. Ison kentän pohjoispuolella on koripalloilualue. Puiston itäosassa on pienempi hiekkakenttä ja kolme tenniskenttää. Päivähoitoryhmillä on puistossa rajattu leikkialue. Lisäksi puistossa on toinen leikkialue. Kaisaniemen koulun pohjoispuolella on rajattu puistoa koulun piha-alueeksi. Puistoa on viime aikoina pidetty erityisesti iltaisin ja pimeällä turvattomana.

Kaisaniemenkadun itäpuolella on erillinen pieni puisto, Varsapuistikko, joka on erotettu Kaisaniemenpuistosta Kaisaniemenkadun rakentamisen yhteydessä.

Kaisaniemenpuiston kokonaispinta-ala on noin 17 ha, josta Kasvitieteellisen puutarhan osuus on noin 5 ha. Varsapuistikko on noin 0,15 ha. Katualueita on noin 2 ha.

Kasvillisuus

Julkisen puiston kasvillisuus on iäkästä. Puisto on jäsentelyn ja ilmeen kannalta kohennusta kaipaavassa tilassa. Maisematila on vuosien saatossa sulkeutunut 1900-luvun alun tilanteesta, ja aiemmille sommitelmille ominainen istutustapa risteyskohtiin sijoittuvine puuryhmineen, avoimine nurmialueineen ja ehyine kujanteineen on hämärtynyt. Nykyisin kaikki istutetut alueet ovat varsin runsaspuustoisia ja avoimet alueet soraa tai muuta pinnoitetta.

Puistossa on sekä maisemallisesti että kasvitieteellisesti arvokkaita puita, puuryhmiä ja pensaita sekä joitakin lajiharvinaisuuksia. Vuonna 2000 laaditun kasvillisuusinventoinnin mukaan puistossa kasvaa noin 700 puuta. Puuvartisten kasvien kokonaislajimäärä on 65 kpl. Harvinaisin lajiryhmä ovat orapihlajat, joita löytyi kuusi erilaista. Runsaslukuisin on vaahtera, seuraavaksi rauduskoivu ja puistolehmus sekä leikattu hopeasalava, joka on reunustanut tuplariveinä vesiallasta. Suurin yksittäinen puu on eteläosan näköalakukkulan rinteessä kasvava vuorijalava. Harvinaisin lajiryhmä on orapihlajat, joita löytyy kuusi erilaista.

Kaikki puiston puut ovat lähtökohtaisesti arvokkaita, nehän ovat näkyvin osoitus ja jäänne sen historiallisesta kerroksellisuudesta. 1890 myrskystä selvinneet puuvartiset sekä pian sen jälkeen uudistamisvaiheessa 1900-luvun alussa istutetut muodostavat puiston vanhimman kasvillisuuskerroksen, ja ne ovat jo säilyneisyytensä vuoksi arvokkaita sekä usein varsin kookkaita ja kaunismuotoisia. Lisäksi kaikki jalopuut ovat erityisesti tarkkailtavia.

Yksittäispuista ja puuryhmistä voidaan kuitenkin vielä erottaa erityisen huomionarvoiset yksilöt ja ryhmät, jotka ovat joko kasvupaikkansa ja ulkomuotonsa perusteella maisemallisesti tärkeitä tai kasvitieteellisesti arvokkaita harvinaisen lajin, kasvutavan tai poikkeuksellisen korkean iän vuoksi. Yleisesti ottaen avoimen maisematilan reunalla tai muuten hallitsevalla paikalla sijaitsevat iäkkäät ja huomattavat puut ja puuryhmät ovat maisemallisesti tärkeitä. Niitä ovat esimerkiksi (idästä länteen, numerot viittaavat kasvillisuusinventointiin, rakennusvirasto 2001):

– Sillan kupeessa kasvava berliininpoppeli (550) on osa sillan pielien neljästä leikatusta poppelista koostuvaa sommitelmaa.

– Unioninkadun vartta reunustavat puistolehmukset, vaahterat ja jalavat ovat kaupunkikuvallisesti tärkeitä rajaamassa katutilaa.

– Eteläosan rinteessä kasvava vuorijalava (134) on puiston suurin puu rungonleveydellä mitattuna

– Kookkaiden lehmusryhmän (92–94) ja jalavaparin (97–98) istutuspaikka on englantilaistyyliselle puistolle ominainen.

– Sydänalueen kookas ja kaunismuotoinen vaahtera (247) on taustana Paciuksen patsaalle. Puuryhmä, jonka komein puu se on, on näkyvällä paikalla monesta suunnasta katsoen, erityisesti etelästä, jossa se on sisääntuloakselin päätteenä, kehystää sydänaluetta ja tuo siihen maisemallista ryhtiä, sekä pohjoisesta, josta katsoen se reunustaa kenttäaluetta ja jaksottaa tilaa.

– Koivukujan näkymän päätteenä lännessä on majesteettinen metsävaahtera (281) mäen päällä.

– Komea leveälatvuksinen metsälehmus (262).

– Läntisen reitin kupeessa kasvaa iso kaksihaarainen metsälehmus (ei numeroa).

– Kentän pohjoisreunassa koivujen takana on kookas vaahtera (426), jonka maisemallinen merkitys avautuu pohjoisesta katsoen ja muulloinkin talvitilanteessa.

– Näköalapaikan eteläpuolella rinteessä kasvaa vaikuttava metsälehmus (418).

Etupäässä kasvitieteellisin, mutta myös maisemallisin perustein voidaan mainita seuraavat:

– Kapeakasvuinen lehtikuusimuoto ”Kaisa” (337) radan varressa.

– Suomen suurimpiin kuuluva kaksihaarainen, valtava marjaomenapuu (80).

– Harvinainen poppelihybridi (harkovinpoppelin ja jätttipoppelin risteymä) Kaisaniemenrannassa.

– Kasvitieteellisen puutarhan aidan koillispuolella olevat kujasalavat tyypillisenä Helsingille ominaisena vanhana lajina, jota ei enää juurikaan istuteta.

- Harvinaiset vanhat orapihlajalajit, kuten kanadanorapihlaja (vanhat yksilöt radan varressa, 265 erityisesti ja 266), säilä- ja altainorapihlajat puutarhan aidan lounaiskulmassa (P39–P44) sekä luoteiskulmassa 378–381 ja 385–386).

- Saarnivaahtera näköalapaikan pohjoispuolella (406) ja taipuneesti kasvava yksilö (417) suuren metsälehmuksen edessä, sekä ylipäänsä saarnivaahterat puiston alueella.

- Rautatienomenapuu (410) näköalapaikalle johtavan tien varressa.

- Unkarinsyreenit (408–409) näköalapaikan pohjoisrinteessä.

- Lisäksi puistossa kasvaa Suomen toiseksi suurin, harvinainen kujajalava (296), mutta se vaikutti 2008 keväällä huonokuntoiselta.

Mainittavia ovat lisäksi puut, jotka ovat tietyn osa-alueen ilmeelle tärkeitä. Ne tulee erityisesti pyrkiä säilyttämään, mikäli ko. alueen muutokset edellyttävät muutoksia myös kasvillisuudessa. Tällaisia ovat sydänalueen vaahteran lisäksi:

- Kasvitieteellisen puutarhan keskeisakselin eteläpuolella kasvava iso vuorijalava (225) sekä metsävaahtera siitä länteen (232) ovat kookkaita ja kaunismuotoisia yksittäispuita.

- Huomiota herättävän kaunismuotoinen tammi (384) hautakukkulan pohjoisrinteessä ja lähistöllä erikoinen leveä koivu (391) sekä vaahtera (397).

Osa puista voi sijoittua useampaan näistä kategorioista. Kasvitieteellisen puutarhan puusto ei ole mukana tässä arvioinnissa.

Rakennettu ympäristö

Puisto- ja puutarha-alueen rakennuksia ovat Kaisaniemen ravintola vuosilta 1836 ja 1929, kasvihuonerakennukset 1800-luvulta, vanha päärakennus ns. Engelin rakennus vuodelta 1830, uusi päärakennus vuodelta 1903, empiretyylinen asuinrakennus 1850-luvulta, vuosina 1986–1991 siirretyt 1830-luvulta olevat kolme puutaloa, Soutupaviljonki vuodelta 1930 ja kioskit vuodelta 1949. Puistossa on huonokuntoiset pukuhuoneet vuosilta 1936–1956 (joista toisen osa paloi ja se purettiin

kesällä 2008). Rannan läheisyydessä on puistotyöntekijöiden välinevarastot.

Liikenne ja reitistö

Kaava-alueen itäreunassa sijaitsee kaksi vilkkaasti liikennöityä keskustaan johtavaa pääkatua, Unioninkatu ja Kaisaniemenkatu. Kaisaniemenrantaa käytetään pysäköintiin, saattoliikenteeseen ja huoltoon sekä Rautatientorin bussien seisontapaikkana. Rannalta ajetaan puiston länsilaidassa, radan varrella olevaa Kaisaniementietä torille.

Puistoon on osoitettu joitakin pysäköintipaikkoja. Puistoa käytetään myös luvattomana pysäköintipaikkana erityisesti erilaisten liikunta- ym. tapahtumien ja teatteriesitysten aikana. Isoista urheilutapahtumista on seurannut hallitsematonta pysäköintiä.

Radanvarressa oleva kevyen liikenteen raitti toimii yhteytenä keskustasta pohjoiseen. Puiston läpi kuljetaan Linnunlaulusta, Hakaniemestä, Siltasaaresta ja Kruununhaasta rautatieasemalle ja keskustaan.

Palvelut

Puisto toimii lähiseudun asukkaiden, keskustassa käyvien helsinkiläisten ja matkailijoiden liikunta- ja virkistysalueena sekä tapahtuma-alueena. Kasvitieteellisen puutarhan kasvihuonerakennuksiin on sisäänpääsymaksu. Ulkopuutarhaan on vapaa pääsy päivisin kesällä klo 9–20 ja talvella 10–17. Puutarhan yhteydessä on yliopiston Kasvimuseo ja puutarhan alueella on kesäkahvila. Puistossa toimii ravintola, kaksi kesäkioskia ja soutupaviljonkirakennus.

Suurinta hiekkakenttää käytetään koululaisten ja asukkaiden pallokenttänä, ns. puulaakiotteluiden ym. pelien kenttänä, erilaisiin yleisötapahtumiin sekä talvisin luonnonjäällä luisteluun. Ison kentän pohjoispuolella on koripalloilualue. Puiston itäosassa on pienempi hiekkakenttä ja kolme tenniskenttää. Puistossa on kolme huonokuntoista pukuhuone- ja varastorakennusta. Päivähoitoryhmillä on rajattu pieni leikkialue. Lisäksi puistossa on toinen leikkialue. Kaisaniemen koulun pohjoispuolella on rajattu puistoa koulun piha-alueeksi.

Liikuntaviraston vuosilta 2001–2005 laatiman selvityksen mukaan kenttiä käyttää vuosittain yhteensä noin 90 000–150 000 henkeä koko vuoden aikana. Näistä pääosa on ns. vapaata liikuntaa. Etukäteen varattuihin kenttäpeleihin osallistui vuosina 1994–1999 noin 11 000 käyttäjää ja luistelijamäärät olivat säästä riippuen noin 18 000–32 000 luistelijaa vuodessa. Lisäksi puistossa on ollut vuosittain muutama tapahtu-

ma. Näistä erityisesti viime vuosien "Maailma kylässä" -tapahtumassa ja ”Tuska”-festivaalissa on ollut valtavasti kävijöitä. Tenniskentät ovat keväästä syksyyn hyvällä säällä käytössä arkiaamuisin ja työajan jälkeen.

Suojelukohteet

Museoviraston ja ympäristöministeriön julkaisussa Rakennettu kulttuuriympäristö (1993) Kaisaniemenpuisto sisältäen Yliopiston kasvitieteellisen puutarhan rakennuksineen on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen alue.

Kaisaniemenpuisto ja Kasvitieteellinen puutarha sisältyvät myös Museoviraston laatimaan uuteen RKY-inventointiin, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta ja joka korvaa vuonna 1993 julkaistun valikoiman. Päätös ei ole vielä lainvoimainen, koska siitä tehtiin yksi valitus.

Valtioneuvoston suojelupäätös 18.9.1980, joka koskee valtion omistamia kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelua Helsingin alueella, sisältää Kasvitieteellisen puutarhan laitosrakennuksen (nykyisen päärakennuksen), palmuhuoneen (nykyisen ison kasvihuoneen), hallintorakennuksen, puisen asuinrakennuksen ja vanhan kaivon.

Yhdyskuntatekninen huolto

Alueella on yhdyskuntateknisen huollon verkostot nykyisten toimintojen tarpeeseen.

Radan varren Kaisaniementiellä kulkee vesijohto 50 ja 63/100 mm sekä paineviemäri 110 mm. Unioninkadulla on sekavesiviemäri 1 200 mm ja vesijohto 300 mm. Kaisaniemen kentän eteläpuolella lännestä ratapihan ali tuleva sekavesiviemäri 900/1 200 mm kulkee itään Unioninkadulle jätevesitunneliin. Lisäksi alueella on useita yksityisiä vesijohtoja ja sekavesiviemäri.

Läntiseltä Teatterikujalta pohjoiseen, Kaisaniemen kentän itäpuolella ja edelleen Kaisaniemenrannan katualueella on 3 x 110 kV:n sähkökaapelit. Eteläosalla aluetta on 20 kV:n ja 2 x 10 kV:n sähkökaapelit. Alueen eteläreunassa on kaukolämpöjohto 200 mm ja Kasvitieteelliseen puutarhaan kulkee yksityinen kaukolämpöjohto sekä kaasujohto.

Aluetta ympäröivillä katualueilla on tietoliikenteen kaapeleita.

Maanalaiset tilat

Kaisaniemenkadun ja Unioninkadun alla kulkee metrotunneli korkeustasossa katto -21 ja lattia -28. Kaisaniemen koulun pohjoispuolella puistossa on metron ilmanvaihtokuilu. Mikonkadun pohjoispuolella on vanha jätevesitunneli Mikonkatu–Kaisaniemenkatu tasovälillä +2 ja -1. Ratapihan kevyen liikenteen alikulkutunnelin katto on tasolla +1,8 ja lattia -1,2. Tunnelin itäpää liittyy Kaisaniemenpuiston ja Kaisaniementien kevyen liikenteen väyliin luiskalla. Luiskan yläpää sijoittuu avokaukalorakenteeseen ja alapää raiteiden ja laitureiden alaiseen tunneliin.

Maaperä

Puistoalueen maaperä on pääosiltaan kantavaa, kitkamaata moreenia ja hiekkaa. Radan vieressä ja Kasvitieteellisen puutarhan kohdalla on kapea kallioinen alue. Kaisaniemen kentästä etelään on savi- ja täytekerroksia 1–11 metrin paksuudelta. Liisankadun ja Unioninkadun risteysalueella on savikerroksen paksuus 1–9 m.

Ranta-alueella pohjasuhteet muuttuvat Kaisaniemenranta-kadulta alkaen pohjoiseen jyrkästi savi- ja liejupehmeiköksi. Kivimuurin kohdalla savikerroksen paksuus vaihtelee 5–8 m. Rantatasanne on täyttömaata 1–3 m. Vesialueella saven päällä on pehmeää liejua 0–5 m paksuna kerroksena. Ranta-alueen vakavuus on huono ja kivimuureissa esiintyy paikallisia sortumia ja painumia. Kivimuurin kunnostamisesta on laadittu yleissuunnitelma rakennusvirastossa. Rantatasanteen täyttömaaaineksen on tutkimuksissa todettu olevan paikoin pilaantunut metalleilla.

Rautatiealueen viereisen ratapenkereen kohdalla kitkamaatäyttö ulottuu noin tasoon -10 eli lähelle saven alapinnan tasoa. Olemassa olevien maaperätietojen mukaan rautatiealueen täytön alla on savea. Myös penkereen reunaosat raiteiden itäpuolella kelluvat saven varassa. Täytön alla on kantavaa moreenia ja soraa. Vesialueella on pehmeää liejua ja savikerroksia 5–10 m. Eläintarhanlahden vesisyvyys penkereen vieressä on 2–3 m.

Kaisaniemenlahti ja Eläintarhanlahti

Kaisaniemenlahden ja Eläintarhanlahden vesisyvyys vaihtelee 1,0–4,8 metriin. Keskimäärin vesisyvyys on 3 metriä. Rautatiesillan kohdalla on matalaa, noin 2,2 m vettä. Kaisaniemenlahti on rehevöitynyt sisälahti, jonka vesi on ravinnepitoisuuksien osalta hieman parempilaatuista kuin

Töölönlahti. Veden laatu on parantunut molemmissa lahdissa sen jälkeen, kun Seurasaaren selältä on johdettu puhtaampaa merivettä Töölönlahdelle.

Eläintarhanlahden keskimerivedenkorkeus on -0,12, maksimiarvo +1,27 ja minimiarvo -0,98. Valtaosaltaan vedenkorkeudet pysyvät välillä +0,50…-0,50. Keväällä ja kesällä ääriarvojen vaihteluväli on pienempi ja vedenkorkeuksien vaihtelu on nopeudeltaan vähäisempää.

Ympäristöhäiriöt

Kaisaniemenkadun ja Unioninkadun liikenne aiheuttaa lähiympäristöön melu-, pakokaasu- ja hiukkaspäästöjä. Katujen liikennemäärä on nykyisin suunnittelualueen kohdalla suurimmillaan noin 35 000 ajon./vrk eikä sen arvioida tulevaisuudessa oleellisesti kasvavan nykyisestä. Rautatiealueelta kantautuu melua puiston länsireunaan.

Katu- ja raideliikenteestä tehtyjen meluselvitysten mukaan Kaisaniemenpuistossa yli 55 dB:n meluvyöhyke ulottuu noin 120 metrin etäisyydelle Kaisaniemenkadun ja Unioninkadun reunasta. Rautatieliikenteen aiheuttama yli 55 dB:n melualue yltää noin 30–80 metrin päähän rautatiealueesta ja se on leveimmillään puiston luoteisnurkassa.

Ilmanlaatu vaihtelee paikallisten liikennemäärä- ja tuulettumisolosuhteiden mukaisesti. Vilkkaasti liikennöityjen pääkatujen varsilla hengitettävien hiukkasten ja typpidioksidin pitoisuudet nousevat ajoittain korkeiksi.

3 TAVOITTEET

Tavoitteena on suojella Kaisaniemenpuisto ja Varsapuistikko sekä arvokkaat rakennukset ja kasvillisuus. Tavoitteena on säilyttää historialliset arvot ja vahvistaa niitä suunnitteluratkaisuin sekä vaalia historiallista kerroksellisuutta kuitenkin siten, että puisto toimii myös nykyajan puistona.

Julkista puistonosaa ja Kasvitieteellistä puutarhaa suunnitellaan yhtenäisenä kokonaisuutena ja niiden välisiä näkymiä ja yhteyksiä parannetaan. Kaupunkirakenteellisena tavoitteena on korostaa historiallisen puiston asemaa ja näkymistä kaupunkirakenteessa kohentamalla reunavyöhykkeitä ja sisääntulokohtia.

Julkinen puisto suunnitellaan vetovoimaiseksi keskustan kaupunkipuistoksi, kävelypuistoksi, oleskelupuistoksi, paikallisliikunnan puistoksi, ta-

pahtumapuistoksi ja asukkaiden käyttöpuistoksi. Puistoa voidaan käyttää vaihtuvien kaupunkitapahtumien alueena siten, että otetaan huomioon puistokokonaisuuden asettamat reunaehdot.

Aluetta kohennetaan puistomaisemmaksi sekä lisätään puiston avoimuutta ja turvallisuutta. Suunnittelussa vältetään eri toiminnoille aidattuja alueita ja otetaan huomioon eri vuodenajat ja käyttäjäryhmät. Maisemallista ilmettä pyritään selkiyttämään ja jäsentämään.

Hiekkakenttäalueita pienennetään ja liikuntapaikat suunnitellaan paikallisliikunnan alueiksi eikä varsinaiseen urheilutoimintaan. Alueelle sijoitetaan lasten leikkipaikka.

Koko suunnittelualueella minimoidaan lisärakentaminen. Suunnittelussa selvitetään Kasvimuseon laajennusta, uuden kahvilan sijoitusta puiston keskiosaan ja nykyisten liikuntarakennusten korvaamista uusilla. Tavoitteeksi asetettiin myös selvittää, onko leikkipaikan yhteyteen mahdollista sijoittaa leikkipuistorakennus.

Kevyen liikenteen yhteyksiä parannetaan ja ajoneuvoilla liikkumista puistossa rajoitetaan eikä puistossa sallita pysäköintiä. Radan varrella olevan pohjois-eteläsuuntaisen kadun läpiajomahdollisuus poistetaan. Itäreunassa selvitetään, voidaanko Kaisaniemenkadun liikenneympyrä poistaa ja laajentaa puistoa.

Tavoitteena on ratkaisujen sopiminen kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja maisemakuvan kannalta merkittävään ympäristöön. Valaistuksen tavoitteena on luoda puistoon omaa tunnelmaa ja ilmettä sekä parantaa turvallisuutta.

4 ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN KUVAUS

Yleisperustelu ja -kuvaus

Asemakaavan muutoksessa todetaan, että julkisen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan muodostama kokonaisuus rakennuksineen on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Kaisaniemenpuisto ja Varsapuistikko suojellaan kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaina. Arvokkaat rakennukset, muistomerkit, muut rakenteet ja kasvillisuus suojellaan. Liitteenä on kartta, josta ilmenee suojelukohteet kartalla.

Puiston puistomaisuutta on lisätty ja erityisesti avointa nurmipintaa on kasvatettu vesialtaan pohjoispuolella, nykyisen hiekkakentän ympäris-

tössä sekä nykyisten tenniskenttien kohdalla. Kenttäalueet on koottu liikunta-akseliksi puiston länsiosaan ja liikuntarakennuksille on varattu uudet paikat kentän länsireunasta.

Eteläosaan nykyisen vesialtaan lähistölle on esitetty muodostettavan puiston sydänalue, johon tulee kalteva nurmialue oleskelua varten, kukkivia puita ja pieni ympärivuotinen kahvila. Vesiallasta ja sen ympäristöä edellytetään kehitettäväksi nykyistä elävämmäksi. Puiston keskiosaan muodostetaan uusi kävelyakseli, Birger Brunilan puistokuja.

Kasvitieteellinen puutarha säilyy yleisölle avoimena yliopiston tieteellisenä puutarhana. Puisto ja puutarha liitetään paremmin toisiinsa avaamalla uusi portti puiston suuntaan puutarhan eteläreunassa ja muodostamalla oleskelualue nykyisten tenniskenttien paikalle. Leikkipaikalle on osoitettu uusi paikka puutarhan eteläpuolelta, samoin pienelle pallokentälle. Suunnittelussa tutkittiin uutta jalankulun yhteyttä puiston itäosassa Kasvitieteellisen puutarhan kohdalla, mutta reitistä luovuttiin, jotta puutarhan alue säilyy yhtenäisenä.

Radan varren kadun ajoyhteys on poistettu ja se on muutettu Kaisaniemen puistokuja -nimiseksi jalankulun ja pyöräilyn reitiksi, jonka osalla säilyy huoltoajomahdollisuus. Tämä antaa mahdollisuuden ottaa radan varsi nykyistä paremmin puiston osaksi. Kaisaniemenranta-katu säilyy ajoyhteytenä ja sen varrella säilyy kadunvarsipysäköinti. Kaisaniemen rantapuisto parannetaan luontevaksi osaksi puistokokonaisuutta. Puiston reitistöt kohennetaan ja liitetään radan yli johtavalla sillalla Töölönlahden puistoon.

Asemakaavan muutoksessa ei ole osoitettu muuta lisärakentamista kuin Kasvimuseon laajennus maan alla ja siihen liittyvä maan pinnan uudisrakennus, uusi kahvila-ravintola sydänalueelle sekä liikunta- ja leikkirakennukset.

Historiallisesti ainutlaatuinen kaupunkipuistokokonaisuus muodostaa eteläisimmän pään seudullisesta Keskuspuistosta. Puisto liitetään uudella reitistöllä ja radan ylittävällä sillalla nykyistä paremmin ympäröiviin alueisiin, erityisesti Töölönlahden puistoon ja ranta-alueisiin.

Mitoitus

Muutosalueen pinta-ala on noin 19 ha.

Asemakaavan muutoksessa Kaisaniemenpuiston kokonaispinta-ala on noin 17 ha, josta Kasvitieteellisen osuus on noin 5 ha. Varsapuistikko on noin 0,15 ha. Katualueita on noin 2 ha.

Nykyinen rakennettu kerrosala on arviolta 7840 k-m^2 ilman 320 k-m^2:n huoltorakennuksia.

Koko asemakaava-alueen arvioitu yhteenlaskettu rakennusoikeus on 9 490 k-m^2. Lisärakentamismahdollisuus on yhteensä 2 175 k-m^2. Kun otetaan huomioon purettavat noin 525 k-m^2 rakennukset, kokonaiskerrosalan kasvu on yhteensä noin 1 650 k-m^2.

Julkisen puiston puolelle on yhteensä arviolta 730 k-m^2:n suojellut rakennukset. Niiden lisäksi asemakaavan muutoksessa on osoitettu uutta rakentamista seuraavasti:

kahvila- ja ravintolarakennus (ka2)	150 k-m²
liikuntapaikan pukuhuonerakennukset (ph)	275 k-m²
leikkirakennus (ler)	75 k-m²
kioski (ki)	25 k-m²
muuntamo- ja teknisten tilojen rakennus (tek)	150 k-m²

Julkisen puiston yhteenlaskettu uusi kerrosala on 675 k-m^2.

Kasvitieteellisen puiston puolella on tällä hetkellä yhteensä arviolta 6 260 k-m^2:n suojellut rakennukset sekä 320 k-m^2:n huoltorakennukset, joita ei ole laskettu kokonaiskerrosalaan. Niiden lisäksi asemakaavan muutoksessa on osoitettu uutta rakentamista seuraavasti:

Kasvimuseon uudisrakennus (k)	175 k-m²
Kasvimuseon maanalaiset tilat (ma)	1 325 k-m²

Kasvitieteellisen puutarhan yhteenlaskettu uusi kerrosala on 1 500 k-m².

Kaupunkipuistoalueet (VP/s)

Kaupunkipuistoalueet (VP/s) ovat kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaita. Niitä tulee hoitaa historiallisena puistona. Puustoa tulee hoitaa siten, että se säilyy elinvoimaisena. Puustoa uudistettaessa tulee huolehtia, että sen historiallinen tai maisemakuvallinen arvo säilyy.

Suojeltavaksi määrättyjä rakennuksia, rakennusten osia, muistomerkkejä tai portteja sekä puiston reittejä, aitoja, ulkoportaita tai muita kohteita ei saa muuttaa tai hävittää niin, että kohteen tai sen ympäristön puistohistoriallinen tai kulttuurihistoriallinen arvo vähenee.

Kaikista rakennus-, toimenpide- ja maisematyölupia vaativista muutos- ja korjaustöistä on pyydettävä kaupunginmuseon lausunto.

Kasvitieteellisen puutarhan alue (VP/s/YO)

Yliopiston tieteelliseen käyttöön varattu Kasvitieteellisen puutarhan alue (VP/s/YO) toimii yleisölle avoimena julkisena erityispuistona. Se on kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas.

Puutarhan alueella tulee säilyttää 1800-luvun polkuverkosto. Rakennuksiin saa sijoittaa Kasvitieteellistä puutarhaa palvelevia näyttely-, kasvimuseo-, koulutus-, kahvila-, työ- ja varastotiloja sekä asuintiloja. Kasvihuonerakennuksen eteläpuolinen muotopuutarha tulee säilyttää avoimena ja alueella saa olla vesiaiheita (vp1-merkitty alue).

Kasvimuseon kohdalle kalliotilaan sekä kellarikerroksiin saa sijoittaa kasvimuseon laajennuksen tai muun rakennukseen sijoittuvan puutarhan toiminnan laajennuksen pinta-alaltaan yhteensä 1 325 k-m^2. Lisäksi vuoden 1968 kasvihuonerakennuksen tilalle saadaan rakentaa 175 k-m^2:n uudisrakennus.

Puutarhan eteläreunaan muodostetaan uusi sisäänkäynti julkisen puiston ja puutarhan välille. Puutarha-alueen ympärille saadaan rakentaa alkuperäistoteutuksen mukainen läpinäkyvä aita. Puutarhan keskeisen kävelyakselin länsipäähän kenttien kohdalle saadaan myös haluttaessa avata portti.

Kaikista rakennus-, toimenpide- ja maisematyölupia vaativista muutos- ja korjaustöistä on pyydettävä Museoviraston lausunto.

Rakennussuojelu

Kasvitieteellisen puutarhan srs-1-merkityt laitosrakennus (nykyinen päärakennus), palmuhuone (nykyinen iso kasvihuone), hallintorakennus, itäisin puurakennus ja kaivo on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelua koskevan asetuksen nojalla (18.9.1980, asetus 480/85).

Ravintola Kaisaniemi, puiston pohjoisosassa oleva hauta, ns. lippakioskit ja vanhat muuri-, aita- ja porttirakenteet suojellaan rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaana (sr-1). Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- ja muutostöitä, jotka tärvelevät rakennuksen ominaispiirteitä. Arvokkaat sisätilat tulee säilyttää.

Puutarhaan siirretyt 1830-luvun puutalot ovat rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaita rakennuksia, joita ei saa purkaa eikä niissä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tärvelevät rakennuksen julkisivun tai vesikaton arvoa tai ominaispiirteitä (sr-2). Porttirakennus Unioninkadun varrella on myös suojeltava rakennus (sr-pk).

Suojeltavien rakennusten lähiympäristö on säilytettävä suojeltavaan rakennukseen soveltuvana.

Lisäksi on suojeltu puiston veistokset ja muut taideteokset (suojeltu muistomerkki sr-mm), vapaamuurarin hauta (sr-h), Varsapuistikon porttirakenne (sr-p) ja Kaisaniemenlahden rannan kivinen laiturimuuri. Muurin korkeus säilyy kaupunkikuvallisista syistä nykyisenä, noin 1,0 m. Myös muuri ja aita Unioninkadun ja Kaisaniemenkadun varrella suojellaan.

Puiston sydänalue ja keskiakseli Birger Brunilan puistokuja

Puiston keskiosaan kävelyreittien risteämiskohtaan ja kenttien eteläpuolelle muodostetaan viihtyisä oleskelupaikka, puiston sydänalue (vp3). Alueella on oleskelunurmea, vesiallas ja kahvila-ravintola.

Vesiallasta ja sen ympäristöä parannetaan siten, että veden ääressä on oleskelumahdollisuus ja vesiaihetta kehitetään elämykselliseksi osaksi puistoa. Altaan muoto säilytetään historiallisista syistä. Vesialtaaseen saadaan tehdä laiturimaisia oleskelupaikkoja ja vesisuihkuja tai muita vesiteemoja. Altaan pohja tulee tehdä korkeatasoisena siten, että alue on käyttökelpoinen myös tyhjänä. Kaavamerkintä mahdollistaa molemmat puistosuunnittelun yhteydessä tutkitut vesialtaan kehittämisvaihtoehdot ”Allas ulkoilmanäyttämönä ja katsomona” sekä ”Joutsenlammikot”.

Puistoon muodostetaan etelään päin kalteva, kukkivien puiden reunustama nurmialue oleskeluun. Sen lähistölle voidaan sijoittaa puistoympäristöön sopiva, pienikokoinen (150 k-m^2) ja yksikerroksinen, paviljonkimainen kahvila- ja ravintolarakennus terasseineen. Kahvila ja sen terassi tulee olla kaupunkikuvallisesti laadukkaita ja ne tulee sovittaa yhteen nurmialueen kanssa. Rakennus tulee suunnitella siten, että siitä avautuvat näkymät sekä altaalle että kentille. Rakennuksen huolto hoidetaan länsireunan kevyen liikenteen pääreitin, Kaisaniemen puistokujan, kautta. Suojeltu lippakioski täydentää paikan palveluja.

Koko puiston keskiosaan muodostetaan uusi puistovyöhyke ja kävelyakseli, Birger Brunilan kuja (vp4), joka on noin 25 m leveä ja siihen sisältyy jalankulku- ja pyöräilyreitti, puukujanne, istutuksia ja oleskelupaikkoja. Uutta viihtyisää puistovyöhykettä kävellessä voi nähdä uudistetun vesialtaan, nurmialueella tai kahvilan terassialueella oleskelijat sekä kentällä pelaajat. Samalla voi nähdä Kasvitieteellisen puutarhan kasvihuonerakennukset sekä niiden edustan istutusalueet.

Puiston sydänalue oleskelunurmineen ja vesiaiheineen ovat puiston käyttöarvon kannalta oleellisia suunnittelukohtia puiston toteutussuunnittelussa.

Liikunta-akseli, kentät ja liikuntarakennukset

Liikunta-akselille (vu) nykyisten kenttien paikalle osoitetaan kaksi kenttää peräkkäin siten, että ne muodostavat yhteensä 64 m x 140 m ison yhtenäisen kenttäalueen. Kenttiä voidaan käyttää jalkapalloon, pesäpalloon ja ne voidaan jäädyttää talvisin luisteluun. Kenttiä voidaan käyttää myös muihin eri liikuntalajeihin sekä tapahtumien järjestämispaikkana. Puistosuunnittelussa tulee varautua tapahtumien vaatimiin erityisjärjestelyihin.

Alue tulee suunnitella siten, että sen läpi on avoimet näkymät sekä siten, että se on liikuntakäytön ulkopuolella eri suunnista vapaasti läpikuljettavaa ja tapahtumien aikana monipuolisesti käytettävää aluetta. Kentän päätyosiin saadaan sijoittaa liikuntakäytön turvallisuuden edellyttämiä läpinäkyviä aitoja.

Kenttien länsipuolella on koripallo- ja muihin palloilulajeihin sopiva pieni kenttä (vu2). Liikunta-akselin länsireunalle saadaan rakentaa puistoympäristöön soveltuva ja yhteensä 275 k-m^2 rakennus pukuhuone-, WC-, huolto-, muuntamo- ja varastotiloja sekä hoitohenkilökunnan työtiloja varten. WC-tilat on tarkoitus olla myös yleisessä puiston käyttäjien käytössä sekä tapahtumakäytössä.

Kenttäalue rajataan itäpuolelta kivimuurilla, joka voidaan käyttää istumapenkkinä. Aitojen ja kivimuurin tulee olla kaupunkikuvaan ja historiallisesti arvokkaaseen puistoympäristöön soveltuvia ja materiaaleiltaan korkeatasoisia.

Puiston itäosaan on varattu pieni kenttä (vu1) pallopeleihin.

Radan varren istutettu vyöhyke

Kenttien länsipuolelle radan varrelle muodostetaan vihervyöhyke, joka korotetaan radan puolelta ja johon istutetaan matalia pensaita tai kukkaistutuksia (vp5). Radan puolelta nostetun vihervyöhykkeen reunalle rakennetaan lisäksi noin metrin korkuinen muuri. Tavoitteena on, että puiston korotus ja muuri estävät melun leviämistä radalta puistoon.

Kasvitieteellisen puutarhan uuden portin edusta

Kasvitieteellisen puutarhan ja julkisen puiston välisen uuden portin edustalle, nykyisten tenniskenttien paikalle muodostetaan oleskelu- ja istutusalue (vp2).

Leikkialueet

Puutarhan eteläpuolelle julkisen puiston itäosaan on osoitettu leikki- ja oleskelualue. Alue ja sen rakenteet tulee suunnitella siten, että ne ovat historialliseen puistoympäristöön soveltuvia. Leikkialueen yhteyteen saa sijoittaa 75 k-m^2:n rakennuksen pukuhuone-, WC-, huolto- ja varastotiloja varten. Suunnittelussa tutkittiin myös leikkipuiston ja siihen liittyvän kookkaan leikkipuistorakennuksen sijoitusta. Sosiaalivirasto ilmoitti kuitenkin suunnittelutyön aikana luopuneensa tavoitteestaan tehdä Kaisaniemeen leikkipuisto isoine rakennuksineen.

Opetusviraston ja rakennusviraston kanssa on sovittu, että toteutussuunnittelussa koulun pohjoispuolelle rajataan puistosuunnittelun keinoin puiston osa, jota koululaiset voivat käyttää päivisin ja joka on muulloin yleisessä käytössä.

Kenttien ja rannan välinen puistoalue

Kenttien pohjoispuolelle muodostetaan vihervyöhyke, jolla tulee säilyttää näkymät kentän ja vesialueen välillä (vp6). Vihervyöhykkeellä olevalle mäelle sijoittuvat näköalapaikka, tarjoilukioski (25 k-m^2) ja sen terassialue. Uusi näköalapaikan terassialue voidaan yhdistää ravintola Kaisaniemen toimintaan. Terassialueen alapuoliseen, rinteessä olevan maastoleikkauksen kohtaan, saadaan sijoittaa muuntamo ja muita teknisiä ja huoltotiloja (yhteensä 150 k-m^2). Rinteen itäreunaan muodostetaan viherterassointi.

Ruotsinkieliset ylioppilaat kokoontuvat vappuaamuna tähän kohtaan puistoa. Paikka muuttuu puistomaisemmaksi ja terassointi sopii laululavaksi tai katsomoksi. Ylioppilaslaulajista 1800-luvun lopulla erkaantuneella Akademiska sångföreningen -kuorolla on tapana laulaa vappuna

Paciuksen patsaalla ja käydä vapaamuurarin haudalla, jonka jälkeen he laulavat puistossa kokoontuneelle väelle.

Rantapuisto

Ranta-alue varataan ilmeeltään puistomaiseksi jalankulun alueeksi (vp7). Säilytettävä rantamuuri kunnostetaan. Rannan jalankulun ja kadun välillä säilyy tasoero ja alue istutetaan. Rantaan pääsyä parannetaan nykyisestä. Unioninkadun päähän tulee rakentaa esteetön kevyen liikenteen luiska ranta-tasanteelle, jotta Kruununhaan rannan jalankulkuyhteys jatkuu suoraan rantapuistoon.

Unioninkadun varren kioski on suojeltu, mutta sitä voidaan haluttaessa siirtää kaupunkikuvallisesti parempaan paikkaan nykyisen paikan lähistölle.

Ranta-alueelle on laadittu samanaikaisesti tämän asemakaavan kanssa asunto-, ravintola- ja toimistolaivoja koskeva Kaisaniemenlahden asemakaavan muutos. Siinä on säilytetty keskeinen ja maisemallisesti merkittävä näkymäakseli liikuntapaikan kohdalta vesialueelle ja vastarannalle.

Kaisaniemen ravintolan ympäristö ja pohjoinen radan varren alue

Suojellun ravintola Kaisaniemen ympäristö kohennetaan puistomaisena alueena (vp8). Ravintolan terassi kunnostetaan ja suunnitellaan siten, että terassilta on myös näköyhteys Kaisaniemenlahdelle. Radan varteen rakennetaan muuriseinä melusuojaksi. Rannassa sijaitsee suojeltava Helsingin Soutuklubin rakennus.

Ravintolasta pohjoiseen jatkuva radan varsi on rakennettava ja istutettava ilmeeltään puistomaiseksi ja terassoitava siten, että yleiselle jalankululle ja pyöräilylle varattu raitti sijoittuu tasolle noin +2.0 ja rannan kävelyraitti tasolle noin +1.5. Rantaraitin edustalle on ajateltu sijoittaa lisäksi puukantinen kävelyyn ja istuskeluun soveltuva laituri. Radan varren pengertä levennetään noin 5 metriä vesialueelle päin ja rannalle tehdään vastaava rantamuuri kuin nykyisin on muualla puistossa.

Ravintolan pohjoispuolelle saadaan sijoittaa radan ylittävän kevyen liikenteen sillan luiska ja rakenteita. Sillan ja sen rakenteiden suunnittelu on erittäin vaativa kaupunkikuvallinen kohde. Siltakokonaisuus tulee sovittaa puistoympäristöön, vesialueiden muodostamaan maisematilaan ja suojeltuun ravintolarakennukseen. Kevyen liikenteen pohjoiseteläsuuntainen reitti tulee sovittaa yhteen sillan rakenteiden kanssa sekä toiminnallisesti että kaupunkikuvallisesti.

Puistoympäristö ja kasvillisuus

Puistossa on sekä maisemallisesti että kasvitieteellisesti arvokkaita puita, puuryhmiä ja pensaita sekä joitakin lajiharvinaisuuksia tai harvinaisen kookkaita yksilöitä. Selostuksen kohdassa Nykytilanne/Kasvillisuus on lueteltu puiston arvokkaita puita ja puuryhmiä.

Kokonaisuuden kannalta maisemallisesti tärkeimpiä ovat historiallisesti arvokkaat puukujanteet. Puurivit säilytetään ja tarvittaessa uudistetaan siten, että niiden maisemakuvallinen arvo säilyy. Säilytettäviä puukujanteita ovat 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä periytyvät itä-länsisuuntainen pääakselia reunustava koivukujanne, kenttää reunustavat lehmuskujanteet, kasvitieteellisen puutarhan eteläreunan vaahterarivi sekä Kaisaniemenrannan puistolehmuksista ja isolehtilehmuksista koostuva kujanne. Vesiallasta kehystävä kujanne säilytetään sommitelmana. Kujanteiden laji pyritään pääpiirteissään säilyttämään uusittaessa.

Tärkeitä ovat myös avoimen maisematilan reunalla tai muuten hallitsevalla paikalla sijaitsevat iäkkäät ja kaunismuotoiset puut ja puuryhmät, kuten esimerkiksi katutilan ilmeelle olennaiset Unioninkadun varren puut tai kenttäalueen reunan maamerkkimäiset yksilöt. Lisäksi puistossa olevia kasvitieteellisesti arvokkaita yksilöitä ja lajeja tulee erityisesti vaalia.

Kaikki puiston alueella kasvava puuvartinen kasvillisuus on esitetty kaavassa lähtökohtaisesti säilytettäväksi. Lisäksi on mainittu erikseen puiston alueella kasvavat kookkaat, maisemallisesti tärkeät yksittäispuut ja puuryhmät, samoin kuin yksittäiset lajiharvinaisuudet. Nämä puut tulee pääosin pyrkiä uusimaan samaan paikkaan samalla lajilla, tarkoituksenmukaisuus huomioiden ja lukuun ottamatta historiallisesti avoimen nurmitilan keskelle myöhemmin istutettuja puita. Lajiharvinaisuudet tulee pyrkiä ottamaan lisäykseen. Yleisesti ottaen kaikki iäkkäät jalopuut edellyttävät erityiskohtelua. Myös isolehtilehmuksia ja metsälehmuksia puistopuina tulee vaalia.

Kaavassa on kuitenkin alueita, joille on esitetty muutoksia ja joissa säilytettävää kasvillisuutta joudutaan arvottamaan. Näitä alueita ovat puiston sydänalue, kahvilan kohta, pohjoisrinteen kahvilan terassi ja kääntöpaikka. Merkinnällä ”yksittäispuu, jonka säilyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota” on poimittu muutosalueille sijoittuvat arvokkaat puuyksilöt. (7 kpl; ”Kaisa”-lehtikuusimuoto, saarnivaahtera 406 ja tammi 384 suunnitellun kääntöpaikan läheisyydessä, iso vaahtera 247 suunnitellun kahvilan vieressä, iso vaahtera 281 hirvikukkulalla, vuorijalava 134 eteläisen kukkulan rinteessä ja poppelihybridi Pitkänsillan kupees-

sa). Niiden säilyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Unkarinsyreenit (Syringa josikaea) pohjoisrinteessä esitetyn kahvilaterassin kohdalla tulee ottaa lisäykseen kannan säilymisen varmistamiseksi.

Kasvillisuuden muodostamaa maisematilaa tulee pyrkiä kunnostamaan siten, että avoimia nurmialueita syntyy polkujen ympäröimien nurmialueiden keskelle ja niiltä avautuu näkymiä myös kulkureiteille. Kun oleva kasvillisuus näiltä alueilta kuolee, sitä ei uusita. Näin pyritään luomaan selkeämpää tilarakennetta. Puuryhmien sijoittelussa tulee noudattaa historiallisten sommitelmien periaatteita. Huonokuntoiset kujanteet pyritään uusimaan kokonaisuuksina tai osakokonaisuuksina mahdollisuuksien mukaan, jotta sommitelmallinen jäntevyys säilyy. Uusien puiden taimien tulisi olla mahdollisimman kookkaita valmiin vaikutelman aikaansaamiseksi. Avoin, nurmipintainen maisematila tulee säilyttää ja sitä tulee vaalia kuten mäenlaskurinteessä vesialtaan itäpuolella.

Suunniteltavan kasvillisuuden tulee tukea maisematilan jäsentymistä ja hahmottumista, ja siinä tulee käyttää historialliselle ympäristölle ja Kaisaniemenpuistolle ominaisia lajeja. Uusissa elementeissä kuten puiston sydänalueella, puutarhan sisäänkäyntiaiheessa ja vesiaiheen yhteydessä kiinnitetään erityishuomiota kasvillisuuden arkkitehtoniseen ilmeeseen ja toimivuuteen eri vuodenaikoina, kuten värimaailmaan, ja voidaan käyttää poikkeaviakin lajeja. Yleisvaikutelman tulee kuitenkin olla harmoninen ja miljööseen soveltuva.

Turvallisuusnäkökohdan huomioon ottamiseksi istutettavalla kasvillisuudella pyritään suhteellisen avoimeen yleisilmeeseen (nurmea ja yksittäispuita, puuryhmiä ja kujanteita, matalahkoa pensasta, perennoja, kesäkukkia), jotta rajaavia ja peittäviä nurkkia ei pääse syntymään.

Valaistus

Asemakaava-alueelle on laadittava julkisen tilan valaistuksen kokonaissuunnitelma osana muun julkisen tilan yleissuunnitelmaa.

Reitistö ja toiminta-alueet valaistaan ja valaistuksella parannetaan puiston turvallisuutta ja luodaan miellyttävä tunnelma. Valaistuksella voidaan korostaa puistorakennusten julkisivuja, puiston yksityiskohtia, kasvillisuutta, kuten huomattavia puuyksilöitä sekä taide- ja vesiaiheita. Valon värientoisto on oltava laadukasta. Valaisinten on oltava kaupunkikuvallisesti ja muotoilultaan korkeatasoisia ja mittakaavaltaan jalankulkumiljööseen sopivia.

Tekniset rakenteet

Ravintola Kaisaniemen lähistön rinteessä olevan maastoleikkauksen kohtaan, saadaan sijoittaa muuntamo ja muita teknisiä ja huoltotiloja (yhteensä 150 k-m^2). Radan ja Kaisaniemenkadun varrelle saadaan sijoittaa puiston maanpinnan alapuolelle sijoittuvan yleiskaavan liikenneverkon porras- ja hissiyhteys sekä raitisilmakuilu suojavyöhykkeineen. Puistoalueelle ei saa sijoittaa muita kuin yllämainittuja ja nykyisiä teknisiä rakenteita. Kasvitieteellisen puutarhan alueella säilyy säähavaintoasema, joka saadaan aidata läpinäkyvällä aidalla ja jonka suojana tulee olla istutuksia.

Kaupunkikuvalliset ohjeet puisto-, katu- ja rakennussuunnittelulle sekä teknisille rakenteille

Asemakaava-alueelle on laadittava puiston ja muiden julkisten ulkotilojen yleissuunnitelma. Puistoalueiden, katujen ja aukioiden sekä puistoalueelle tulevien rakennuksien, rakenteiden, istutuksien, kalusteiden ja varusteiden tulee olla kaupunkikuvaan ja historiallisesti arvokkaaseen ympäristöön soveltuvia ja materiaaleiltaan korkeatasoisia.

Pukuhuonerakennusten (ph), leikkipaikan rakennusten (ler) sekä kahvila- ja ravintolarakennusten (ka1 ja ka2) tulee olla ilmeeltään korkeatasoisia, läpinäkyviä paviljonkimaisia ja matalia.

Jalankulun ja pyöräilyn reittien tulee noudattaa nykyisiä leveyksiä. Tämä tarkoittaa, että nykyisiä reittejä ei saa leventää ja uusien reittien tulee olla leveydeltään historialliseen ympäristöön soveltuvia ja vastaavia kuin nykyiset hierarkialtaan samantasoiset reitit. Nykyisen radan varren kadun paikalle muodostettava reitti, Kaisaniemen puistokuja, tulee kaventaa leveydeltään vastaavaksi kuin muut pääjalankulun ja pyöräilyn reitit. Pääjalankulun ja pyöräilyn reittien, siltojen ja luiskien tulee olla esteettömiä. Reittien pintamateriaalin tulee olla hiekka tai hiekanvärinen kivituhka lukuun ottamatta radanvarren pääpyöräilyreittiä, jonka materiaalina voidaan käyttää asfalttia tai sirotetta. Reittien ja nurmialueiden tai istutusten välisen rajauksen tulee olla historialliselle puistolle ominaisen ilmeen mukainen.

Puistoalueelle ei saa sijoittaa mainoksia. Puiston nykyiset taideteokset ovat säilytettäviä ja puistoon toivotaan myös uutta taidetta siten, että se integroidaan osaksi muuta julkisen ympäristön suunnittelua sekä puiston toiminnallisia aiheita ja rakenteita.

Liikenne

Ajoneuvoliikenne

Kaisaniemenpuiston ajoneuvoliikenne johdetaan Kaisaniemenrantakatua pitkin. Kadulta on ajoyhteys Kasvitieteelliseen puutarhaan sekä huoltoajoyhteydet ravintola Kaisaniemeen ja soutuklubille sekä mahdollisille rannan ja vesialueen toiminnoille. Jatkosuunnittelun tavoitteena on, että kadulle Unioninkadulta tultaessa tullaan reunakiven yli, mikä viestittää jalankulku- ja puistoympäristöön saapumisesta.

Kaisaniemenrantaan on sijoitettu kääntöpaikka, joka on sovitettu maastoon, isoihin säilytettäviin puihin sekä riittävän kauaksi Vapaamuurarin haudasta. Kääntöpaikka tulee suunnitella siten, että se sopii puistoympäristöön ja sen keskiosaan tulee istuttaa puita.

Nykyinen yhteys radan varrella muutetaan kevyelle liikenteelle sekä huoltoliikenteelle kahvilaan ja liikuntakentille Rautatientorilta päin (Kaisaniemen puistokuja).

Kaisaniemenkadun ja Unioninkadun risteykseen on merkitty ohjeellinen kadun alittava kevyen liikenteen yhteys, joka voi toimia osana Kaisaniemen metroaseman pohjoista sisäänkäyntiä. Tähän varauduttiin aikoinaan jo vuonna 1975 metroaseman suunnittelussa. Tuolloin uloskäynti alikulusta oli sijoitettu keskelle Unioninkadun historiallisesti arvokasta katuakselia. Tätä ei kuitenkaan pidetä kaupunkikuvallisesti hyvänä ja siitä on luovuttu. Jatkosuunnittelussa käynti Kruununhaan katutilaan tulee järjestää jonkun lähistön esim. yliopiston kiinteistön suunnittelun yhteydessä.

Reitistö

Kaisaniemenpuiston rannan kautta kulkee itä-länsisuuntainen seudullinen ulkoilureitti. Tähän liittyen varaudutaan kevyen liikenteen sillan toteuttamiseen Töölönlahdelle. Radan varren ajokatu muuttuu kevyen liikenteen pääreitiksi pohjoiseen ja edelleen Keskuspuistoon. Reitti ohjataan ravintola Kaisaniemen vieritse sekä radan puolta että ravintolan itäpuolelta. Jatkosuunnittelussa selvitetään, miten reitin ravintolan radan puoleisen osan turvallisuutta voidaan parantaa. Muut tärkeät reitit puiston kautta säilyvät ja paranevat nykyisestä.

Puiston jatkosuunnittelussa tulee estää luvaton ajo ja pysäköinti puistossa esimerkiksi vain huoltoajoa varten avautuvilla pollareilla.

Ratapihan ylittävä silta

Töölönlahden puistosuunnitelmassa on ratapihan yli kulkeva silta, jonka luiska ja rakenteet sijoittuvat Kaisaniemenpuiston radan varren alueelle. Sillan toteuttaminen on vaativa kaupunkikuvallinen tehtävä sekä teknisesti haastava. Korkeusero laituritasolta sillalle on noin 8 m. Sillan toteuttaminen jännitteisten ajojohtojen yli on otettava kaikissa suunnittelun vaiheissa huomioon. Rakentaminen merkitsee korkeaa (noin 10 m) ja pitkää esteettömyysvaatimukset täyttävää luiskaa puiston puolelle. Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutoksessa on tutkittu siltaratkaisu, joka on teknisesti mahdollista toteuttaa.

Sillan yksityiskohtainen ratkaisu selviää sillasta järjestettävän arkkitehtikilpailun perusteella.

Pysäköinti

Puistoa palvelevat pysäköintipaikat sijoittuvat Kaisaniemenranta-kadulle. Puiston muissa osissa ei ole pysäköintiä lukuun ottamatta Kasvitieteellisen puutarhan alueella olevia paikkoja. Kaisaniemenrantaan sijoitetaan myös erillisessä kaavassa tutkittujen mahdollisten asuntolaivojen asukas- ja yrityspaikat. Lisäksi tapahtumia ja tilaisuuksia varten keskustassa on useita pysäköintilaitoksia.

Palvelut

Alueen nykyiset palvelut säilyvät ja virkistymis- ja ulkoilumahdollisuudet puistossa paranevat nykyisestä huomattavasti. Palveluja täydentävät uudet liikunta- ja leikkipaikkarakennukset, uusi kahvila-ravintola sekä pohjoisosan kioski näköalaterasseineen. Nykyisen ravintola Kaisaniemen olosuhteita parannetaan.

Yhdyskuntatekninen huolto

Alue on liitettävissä nykyiseen yhdyskuntateknisen huollon verkostoon.

Maaperän rakennettavuus ja puhtaus

Puistoalueen maaperä on rakentamisen kannalta pääosin hyvää, kallioista ja kitkamaata. Kaisaniemenrannan katualueelta pohjoiseen ja vesialueella pohjasuhteet ovat huonot. Ranta-alueen vakavuus ei täytä vaadittua varmuustasoa. Riittävän varmuustason saavuttaminen edellyttää rantamuurin vahvistamista varsinkin, jos vesialuetta syvennetään. Huonokuntoiset rantamuurit joudutaan purkamaan ja rakenta-

maan uudelleen. Rantamuurien korkotaso säilytetään nykyisellään noin +1,0:ssa.

Radan varren penkereen leventäminen on suunniteltava niin, ettei rautatiealueella tapahdu liikkumista ja että saavutetaan riittävä vakavuus. Radan viereinen uusi täyttö on vaativa toteuttaa rautatiealueen ja vaikeiden pohjaolosuhteiden vuoksi.

Radan varren penkerettä levennetään suunnitelman mukaan 5 m. Täyttöalueella maan pinta muotoillaan noin tasolle +2 ja vesialueen reuna luiskataan. Lisätäyttäminen tuo rautatiealueelle riskejä, jotka on selvitettävä. Täyttöalueella on tehtävä lisää pohjatutkimuksia ja suunniteltava turvallinen ratkaisu toteutukselle. Radan ylittävän kevyen liikenteen sillan rakenteiden perustaminen on otettava huomioon suunnittelussa.

Pääosalla puistoaluetta ei ole ollut maaperän likaantumista aiheuttavaa toimintaa. Vesialueen pohjan pintakerroksessa todettujen haitta-ainepitoisuuksien vuoksi alueelta ruopattava aines ei kokonaisuudessaan ole meriläjitykseen soveltuvaa. Nykyisten rantamuurien kunnostaminen edellyttää vähäistä vesialueen ruoppausta. Alueen ruoppauksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida haitta-aineita sisältävän ruoppausaineksen käsittely.

Merivesitulva

Pieni osa kaava-aluetta radan vieressä on ns. meriveden tulva-alueella. Alimmat nykyiset maanpinnat Kaisaniemenpuiston alueella ovat radan vieressä tasossa +2,1…+2,2 ja lähellä Kaisaniemen ravintolaa tasossa +1,7 … +1,9. Soutupaviljongin itäpuolella maastopainanteessa maan pinta on alimmillaan noin tasossa +1,2… +2,2. Nykyisen suunnittelukäytännön mukaan (Helsingin tulvastrategia, 19.12.2008) Kaisaniemenpuiston alueella tulee maankäytön suunnittelussa varautua kerran kahdessa sadassa vuodessa toistuvaan merenpinnan korkeuteen +2,3 m. Lukemassa on varaus merivedenpinnan noin 1 metrin nousemiselle nykyisestä ilmastonmuutoksen seurauksena. Korkeimmillaan merivesi on noussut vuonna 2005 lyhytaikaisesti +1,51:een Kauppatorin ympäristössä. Eläintarhanlahden alueella vedenpinta oli tällöin jonkun verran alempana.

Töölönlahden alueen suunnittelussa on lähtökohtana, että merivesitulvan aiheuttamaa vedenkorkeuden nousua rajoitetaan Eläintarhan ja Töölönlahden välissä sijaitsevan ratasillan yhteyteen sijoitettavan tulvasuojelurakenteen avulla. Tällöin vedenpinta Töölönlahdella on yli metrin alempana kuin Eläintarhanlahdella.

Nykytilanteessa, jos merivesi nousee +2,3:een, radan viereinen penger Kaisaniemen ravintolaan saakka sekä soutupaviljongin itäpuolella pohjoisimpaan kenttään asti olisivat veden peitossa. Vedenpinta maassa seuraa nopeasti merenpinnan vaihteluita myös lyhytaikaisissa merenpinnan huippukorkeuksissa. Kaisaniemenpuiston länsiosan korkeustasojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon merivesitulvan torjunta.

Rantamuuri on suojeltava muuri ja sillä on suuri kaupunkikuvallinen merkitys. Se kunnostetaan ja sen korkona säilyy noin +1,0 m. Se jää joissakin tulvatilanteissa hetkellisesti veden alle, mutta rantamuurin rakenne on suunniteltu kestämään ajoittaista tulvimista. Viereinen Kaisaniemenranta-katu on huomattavasti korkeammalla eli noin 2,0–4,0 m.

Ympäristöhäiriöt

Alueen melua on arvioitu Töölönlahden ja Keskustatunnelin asemakaavojen yhteydessä sekä Helsingin kaupungin meluselvityksessä 2007. Valtaosalla puistoaluetta alitetaan valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot ulkona ja suunnitelmat on laadittu siten, että puiston olosuhteita melun suhteen parannetaan. Meluselvitysten mukaan itäosalla puistoaluetta ylitetään ohjearvon mukainen päiväajan keskiäänitaso 55 dB. Leikki- ja oleskelualueen itäosaan esitetyt pukuhuone-, huolto- ja varastotilat mahdollistavat alueen paremman suojauksen katuliikenteen melulta. Puistoon sijoittuvat toiminnot on sijoitettu riittävälle etäisyydelle liikenteen päästöistä.

Nimistö

Asemakaavan muutoksen nimistö perustuu kaava-alueen vanhoihin nimiin sekä nimistötoimikunnan 7.5.2008 esitykseen nimistöksi:

Kaisaniemenpuisto–Kajsaniemiparken
Varsapuistikko–Fölskvären
Kaisaniemenkatu–Kajsaniemigatan
Unioninkatu–Unionsgatan
Kaisaniemenranta–Kajsaniemistranden
Kaisaniemen puistokuja–Kajsaniemiallén (ent. Kaisaniementie)
Bergbominkuja–Bergbomsgränden (ent. Kaisankuja ja nimetön katu)
Puutarhakuja–Trädgårdsgränden (puiston eteläosan reitti)
Birger Brunilan puistokuja–Birger Brunilas allé (kentän ja puutarhan välinen puistovyöhyke)
Svante Olssonin puistokuja–Svante Olssons allé (nykyinen koivukuja)

5
ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUKSET

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, puistoympäristöön ja maisemaan sekä rakennettuun ympäristöön

Kaisaniemenpuisto on seudullisesti merkittävä keskuspuiston eteläinen pääte, joka sijaitsee keskeisesti ja on kaikkien keskustassa asuvien tai käyvien asukkaiden ja matkailijoiden käytössä. Puisto liitetään nykyistä paremmin ympäröivään kaupunkirakenteeseen uusilla jalankulku- ja pyöräilyreiteillä sekä sillalla radan yli Töölönlahdelle.

Valtakunnallisesti merkittävää vanhaa kulttuuriperintöä säilytetään ja puiston luonne palautetaan ”kävelypuistoksi”. Kerrokselliseen puistohistoriaan muodostetaan uutta ilmettä ja elämyksellisyyttä uusilla puistoaiheilla. Puoleensavetävyys lisääntyy ja käyttömahdollisuudet monipuolistuvat. Toiminnot kootaan tehokkaammin yhteen, jolloin avointa puistomaista tilaa jää enemmän ja yleisilme tulee vehreämmäksi.

Puistosta muodostetaan yhtenäisempi ja siinä estetään häiritsevä läpiajoliikenne. Alueen hahmottuminen kokonaisuutena paranee. Kasvitieteellinen puutarha liitetään nykyistä paremmin kokonaisuuteen sekä toiminnallisesti että näkymien suhteen. Puistomaisuutta lisätään julkisen puiston puolella erityisesti nykyisen vesialtaan ja kentän kohdalla. Toisaalta puistossa säilytetään nykyiset palloilumahdollisuudet sekä mahdollisuudet tapahtumien järjestämiseen. Monien nykyisten toimintojen edellytyksiä parannetaan. Radan varsi ja rantapuisto liitetään nykyistä paremmin puistokokonaisuuden viihtyisäksi osaksi.

Muutoksella kohennetaan kaupunkikuvaa, mutta säilytetään puiston nykyinen luonne. Nykyiset arvokkaat rakennukset, muistomerkit, rakenteet ja kasvillisuus suojellaan. Puistoon sijoittuu hyvin vähän uutta rakentamista, joten kaupunkikuvalliset ja maisemalliset muutokset ovat vähäisiä. Huomattavimmat lisärakennukset ovat Kasvimuseon nykyisen kasvihuoneen korvaaminen uudella rakennuksella ja laajennus maan alle, uusi paviljonkimainen kahvilarakennus vesialtaan ja kentän lähellä sekä uudet liikunta- ja leikkirakennukset. Kahvilan rakentaminen luonnollisesti rajaa näkymiä jonkin verran, mutta samalla muuttaa sydänaluetta käyttökelpoisemmaksi ja viihtyisämmäksi.

Sosiaaliset vaikutukset ja vaikutukset ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja elinympäristöön

Kaisaniemenpuistolla on sekä paikallista että laajempaa merkitystä. Suunnitelman toteutumisella on sosiaalisia vaikutuksia myös suunnitte-

lualueen ulkopuolella. Alueella on erilaisia käyttäjäryhmiä eri vuorokauden- ja vuodenaikoina. Puistolla on merkitystä kaupunkilaisten ulkoilu-, ajanvietto-, harrastus-, liikunta- ja kaupunkitapahtumien paikkana. Alueella on perinteitä myös ruotsinkielisen väestön vapunviettopaikkana.

Erityisesti on arvioitu vaikutuksia koettuun turvallisuuteen. Turvallisuuden tunteen parantaminen on ollut yksi lähtökohdista. Pelon mielikuvat liittyvät alueen maineeseen asemantaustana ja katvealueena sekä toisaalta kulkijoiden kokemaan turvattomuuden tunteeseen iltaisin ja öisin.

Puisto on läheisten kaupunginosien ulkoilualue. Reitit toimivat myös kulku- ja oikaisureitteinä ydinkeskustaan. Puiston kunnostaminen parantaa liikkumisen mahdollisuuksia ja viihtyisyyttä puistossa. Useissa kohdissa on luotu edellytykset turvallisuuden tunteen paranemiseen. Valaistuksella ja näkymien avaamisella on keskeisin merkitys. Valaistusta voidaan kohdentaa kiinnostaviin paikkoihin, mutta toisaalta olennaiset puiston salaperäisyys ja kiehtovuus säilynevät riittävästi.

Oleskelu- ja käyttömahdollisuuksien lisääntyminen parantaa turvallisuutta tuomalla puistoon uusia käyttäjiä ja sitä kautta sosiaalista kontrollia. Turvallisuuden kannalta huomion kohteena on ollut erityisesti vesialtaan kohdan sydänalue. Alueella on ollut ”asemantaustarooli”. Sydänalue kohennetaan puiston huippukohdaksi ja sinne sijoitetaan uusi ympärivuotinen kahvila, jonka toivotaan tuovan alueelle uusia käyttäjiä myös talvisaikaan ja iltaisin. Heikossa kunnossa olevat maisemakummut ovat olleet marginaaliryhmien haltuun ottamia. Oleskelun kynnystä muiden kaupunkilaisryhmien osalta madalletaan paikkojen hoitotasoa kohentamalla ja muodostamalla niistä näköalapaikkoja.

Erityisesti lasten toimintaedellytykset paranevat kun alueelle rakennetaan uusi suurehko leikkialue. Haasteita jatkosuunnittelulle luo vaatimus leikkialueen soveltuvuudesta puiston historialliseen ja arvokkaaseen luonteeseen.

Kasvitieteellisen puutarhan toimintaedellytysten osalta olennaista on hakea tasapaino tieteellisen toiminnan ja yleisölle avoimen puutarhan kohtuullisen kulutuksen välille. Puutarhan suljettu luonne säilyy pääosin. Saavutettavuutta parannetaan avaamalla uusi sisäänkäynti etelään ja parantamalla sen ympäristöä.

Muiden puiston toimintojen ja tapahtumien osalta mahdollisuudet pääosin säilyvät, vaikka niille varattuja paikkoja muutetaan ja jäsennellään uudelleen. Toimintojen pääpaino on kaikille kaupunkilaisille suunnatussa liikunnassa. Nykyisten kenttien paikalle kootaan ns. liikunta-akseli,

jossa säilyvät lähes nykyisinä jalkapallon, pesäpallon, koripallon ja luistelun sekä muiden liikuntalajien olosuhteet. Myös itäosassa säilyy paikka pallokentälle. Myös suuret kaupunkilaistapahtumat ovat toivottuja ja mahdollisia.

Yhteenvetona voidaan todeta, että suunnitelman toteutumisella on merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia. Sekä liikkumisen että oleskelun viihtyisyys keskeisellä kaupungin alueella paranevat. Koettu turvallisuuden tunne paranee kohdennetusti useissa paikoissa. Yksi kaupungin keskeisimmistä puistoalueista saa uusia sosiaalisia merkityksiä. Erityisesti lasten toimintaedellytykset paranevat. Nykyiset toiminnat ovat pääosin mahdollisia myös tulevaisuudessa.

Vaikutukset liikenteeseen ja reitistöön

Kaavan toteutuminen tarkoittaa, että kevyen liikenteen olosuhteet paranevat ja ajoneuvoliikenteen reitit ja pysäköintipaikat vähenevät.

Suurin muutos tulee Rautatientorin terminaalin bussien taukoliikenteelle, jolta poistuu ajomahdollisuus puiston kautta.

Ajoyhteys etelästä ja lännestä Kaisaniemen alueelle siirtyy nykyiseltä Kaisaniementieltä Kaisaniemenrantaan. Koska Unioninkadulta ei voi kääntyä vasemmalle, ajoneuvojen on valittava reitti siten, että tulo on Siltavuorenrannan suunnasta.

Kaisaniemenpuiston eteläpuoliset korttelit eivät voi käyttää enää puistokatuja itään suuntautuvilla matkoilla vaan ajoreitti on Rautatientorin länsireunan kautta Kaivokadulle. Reitin ruuhkaisuutta vähentää osaltaan Keskuskadun muuttuminen kävelykaduksi.

Nykyisen Kaisaniementien varren pysäköintipaikat ovat palvelleet asukkaita ja teatterissa sekä puiston tilaisuuksissa kävijöitä. Jatkossa käytettävissä ovat edelleen ratapihan alikulkuyhteyden päässä pysäköintilaitos Eliel sekä keskustan muut pysäköintilaitokset. Luvaton pysäköinti eri puolilla puistossa estetään.

Kaisaniemenranta-kadulla pysäköintipaikkojen määrä säilyy lähes nykyisenä, kun bussien pysäköinti poistuu. Kaisaniemen ravintolan läheisyydessä oleva pysäköintialue poistuu ja ravintolan pysäköinti on jatkossa Kaisaniemenrannassa.

Liisankadun ympyrän suoristus puiston puolella lisää jalankulkutilaa, sujuvoittaa bussien tuloa keskustan suuntaan, mutta poistaa yhden

kääntymiskaistan. Liittymän toimivuudesta on tehty tarkastelu ja liittymäalueesta tehdään erillinen liikennesuunnitelma ennen toteutusta.

Pyöräilyn ja jalankulun liikkumismahdollisuuksia parannetaan huomattavasti liittämällä alue ympäröivään kaupunkirakenteeseen nykyistä paremmin, lisäämällä reittejä ja rakentamalla silta radan yli sekä selkiyttämällä reittien jatkuvuutta. Liikenneturvallisuus paranee.

Reittejä on tarkistettu kaupunkisuunnittelulautakunnan 5.6.2008 päätöksen mukaisesti yliopiston kohdalla Unioninkadun puolella sekä ravintola Kaisaniemen kohdalla.

Vaikutukset terveyteen ja turvallisuuteen sekä meluun ja päästöihin

Puiston läpi kulkevan Kaisaniementien poistuminen ajoneuvoliikenteeltä ja muuttuminen jalankulun ja pyöräilyn reitiksi vähentää kadun häiriövaikutuksia. Asemakaavan muutoksessa määritellyt muuriseinämät ja maaston muokkaukset radan vieressä vähentävät junaliikenteen melua puistossa sekä kentän että ravintola Kaisaniemen kohdalla. Unioninkadun ja Kaisaniemenkadun meluvaikutukset säilyvät lähes ennallaan. Leikki- ja oleskelualueen itäosaan esitetyt pukuhuone-, huolto- ja varastotilat mahdollistavat alueen paremman suojauksen katuliikenteen melulta. Puistoon sijoittuvat toiminnot on sijoitettu riittävälle etäisyydelle liikenteen päästöistä.

Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset ja vaikutukset teknisen huollon järjestämiseen

Asemakaavan muutoksen myötä kohennetaan julkista kaupunkipuistoa alueella, joka on parhaiten saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla ja joukkoliikennevälineillä sekä joka on osa kävelykeskustaa. Kaavan toteutuminen tarkoittaa liittymisiä ympäröiviin kunnallistekniikan verkostoihin.

Mahdollisesti erillisellä Kaisaniemenlahden asemakaavalla tulevien asuntolaivojen vaikutukset puistoon

Erillisellä asemakaavan muutoksessa on osoitettu asunto-, toimisto- ja ravintolaivoja sijoitettavaksi Kasvitieteellisen puutarhan kohdalle siten, että pääosa vesialuetta jää vapaaksi soutu-, veneily- ym. rantatapahtumille. Lausuntojen jälkeen tarkistetun kaavanmuutoksen mukaan puiston keskiakselilta ja kenttien kohdalta säilyy esteettömät näköyhteydet Kaisaniemenlahdelle ja Eläintarhanlahdelle.

Vaikka alueelle tulisi asunto-, toimisto- ja ravintolalaivoja, ranta-alueet säilyvät yleisinä vapaasti käveltävinä ja käytettävinä. Asuntolaivat vahvistaisivat paikan elinvoimaisuutta sekä lisäisivät alueen elävyyttä ja sosiaalista kontrollia. Paikallisista vaikutuksista merkittävimpänä on arvioitu turvallisuuden lisääntymistä, laajemmista alueen tunnettavuuden lisääntymistä ja toiminnallisen roolin muuttumista nykyistä aktiivisemmaksi. Kaisaniemenranta-kadun pohjoispuolelle sijoittuisi maanalaisia huoltotiloja normaalin rannan käytön vaatimusten lisäksi myös asuntolaivoja varten.

Asuntolaivojen vaikutusten arviointi on kokonaisuudessaan sille laaditussa omassa Kaisaniemenlahden asuntolaivojen asemakaavan muutoksessa.

6 ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN TOTEUTUS

Rakentamisaikataulu ja kustannukset

Rakennusvirasto laatii kaupungin puiston suunnitelmat asemakaavan hyväksymisen jälkeen vuonna 2011. Kunnostaminen on tarkoitus toteuttaa vuosina 2012–2013.

Rakennusviraston tarkistettujen laskelmien mukaan Kaisaniemenpuiston rakentaminen maksaa 10,6 milj. euroa, Kaisaniemenranta-kadun toteuttaminen on 0,8 milj. euroa sekä Birger Brunilan puistokujan kunnostus on 0,4 milj. euroa ja rantamuurien kunnostus on 6,7 milj. euroa sekä radan viereinen täyttö geoteknisen osaston karkean arvion mukaan 3,0 milj. euroa. Uuden vesijohdon, jätevesiviemärin ja sähkökaapelin rakentaminen maksavat 0,5 milj. euroa. Puistoon suunniteltujen rakennusten kustannukset ovat yhteensä noin 2,1 milj. euroa, josta liikuntapaikan ja leikkipaikan pukuhuonerakennuksien sekä teknisten tilojen kustannukset ovat yhteensä arviolta 1,5 milj. euroa sekä kahvila- ja kioskirakennuksien kustannukset 0,6 milj. euroa. Kustannustaso on 2/2009 ja luvut eivät sisällä arvonlisäveroa.

Asemakaavan mukaisen puiston ja kadun sekä rantamuurien kunnostuksen toteuttamisen kustannukset ovat yhteensä 22,0 milj. euroa + ALV.

Toteuttamis- ja soveltamisohjeet

Puiston toteutussuunnittelun aluksi rakennusvirasto laatii yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa alueelle puistoympäristön kaupunkikuvallisen yleissuunnitelman, jossa tarkennetaan kaavavaiheessa

laadittua puiston yleissuunnitelmaa. Sen jälkeen laaditaan varsinaiset puiston yleissuunnitelmat ja toteutussuunnitelmat.

7 SUUNNITTELUN VAIHEET

Vireilletulo, osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja vuorovaikutus

Kaavoitustyö on tullut vireille kaupungin aloitteesta. Vireilletulosta on ilmoitettu myös vuoden 1999 kaavoituskatsauksessa.

Vireilletulosta on ilmoitettu kaupunkisuunnitteluviraston asemakaava-osaston kirjeellä, jonka mukana lähetettiin osallistumis- ja arviointi-suunnitelma (päivätty 10.3.2000). Sitä sekä asemakaavan ja maisema-arkkitehtuurikilpailun asemakaavallisia ja puistosuunnittelullisia lähtö-kohtia ja tavoitteita esiteltiin yleisötilaisuudessa 22.3.2000.

Maisema-arkkitehtikilpailun jälkeen pidettiin useita keskustelutilaisuuk-sia koskien kilpailun tulosta ja puiston jatkosuunnittelua.

Tarkistettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma on lähetetty 25.10.2006 osallisille ja siitä on ilmoitettu lehti-ilmoituksella (Helsingin Uutiset) sekä viraston internetsivuilla. Sitä sekä luonnoksia puiston asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteiksi esiteltiin yleisötilaisuudessa 15.11.2006.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty liitteinä olevien osallistu-mis- ja arviointisuunnitelmien mukaisesti.

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi 11.1.2007 asemakaavoitus- ja suunnitteluperiaatteet jatkosuunnittelun pohjaksi. Osallistumis- ja arvi-ointisuunnitelmien ja yleisötilaisuuksien kannanotot käsiteltiin samassa yhteydessä.

Asemakaavan muutosluonnos on ollut nähtävänä kaupunkisuunnittelu-virastossa 19.11.–14.12.2007 sekä viraston internetsivuilla. Luonnosta koskeva yleisötilaisuus pidettiin 27.11.2007. Niistä ilmoitettiin osallisille lehti-ilmoituksella (Helsingin Uutiset) sekä kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston kirjeellä 8.11.2007.

Lisäksi Kaisaniemenpuistosta on käyty laajasti keskustelua lehdistössä. Syyskuussa 2007 Helsingin Sanomissa oli laaja juttusarja koskien puis-ton suunnittelua. Keskustelun kannanotot on toimitettu kaupunkisuun-nitteluviraston käyttöön.

Asemakaavan muutosehdotus kaupunkisuunnittelulautakunnassa 4.9.2008

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 5.6.2008 palauttaa asemakaavan muutosehdotuksen uudelleen valmisteltavaksi siten, että Unioninkadun puolelle Kasvitieteelliseen puutarhaan suunniteltu kevyen liikenteen väylä poistetaan ja kevyen liikenteen väylä säilytetään puiston ulkopuolella Unioninkadun jalkakäytävällä sekä pyörätie säilytetään kulkemaan Kaisaniemen ravintolan ja rautatien välillä.

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 4.9.2008 lähettää 4.9.2008 päivätyn asemakaavan muutosehdotuksen kaupunginhallitukselle puoltaen sen hyväksymistä. Lautakunta päätti yksimielisesti, että asemakaavamerkintää vpp3 koskevaa kaavamääräystä muutetaan niin, että poistetaan sanat "kaksi tenniskenttää tai muita" ja lisäksi viimeinen lause kokonaan. Muutettuna asemakaavamääräys kuuluu seuraavasti: "Ohjeellinen alueen osa, johon saa sijoittaa pallokenttiä."

Viranomaisyhteistyö

Valmistelun yhteydessä on tehty viranomaisyhteistyötä rakennusviraston, kaupunginmuseon, liikuntaviraston, sosiaaliviraston, opetusviraston, kiinteistöviraston tonttiosaston, liikennelaitoksen, hallintokeskuksen, ympäristökeskuksen, Helsingin Energian, Helen Sähköverkko Oy:n, Helsingin Veden, Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen, Helsingin yliopiston, Museoviraston, Ratahallintokeskuksen, VR-Yhtymä Oy:n, Ilmatieteen laitoksen, Uudenmaan liiton, ympäristöministeriön sekä Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa.

Viranomaisneuvottelu

Uudenmaan ympäristökeskus järjesti Kaisaniemenpuiston MRL 66 §:n mukaisen aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun 15.3.2007. Tilaisuuteen oli kutsuttuna ympäristöministeriön, Uudenmaan liiton, Museoviraston, Helsingin yliopiston, Yliopiston kasvitieteellisen puutarhan edustajat sekä Helsingin hallintokeskuksen, kaupunginmuseon, ympäristökeskuksen, rakennusviraston, liikuntaviraston, kiinteistöviraston ja sosiaaliviraston edustajat. Yhteenvetona todettiin, että suunnittelualuetta koskevat alueidenkäyttötavoitteet on otettava suunnittelun lähtökohdaksi, liikenteen melu- ja päästöhaitat selvitetään, uudisrakentamisen määrä ja laatu selvitetään, radan ylityssillan liittymistä puistoon tutkitaan samoin kuin muita liikenteellisiä yhteyksiä ja seikkoja, Museoviraston kanssa neuvotellaan kulttuurihistoriallisista arvoista, suojelun taso ja suojeluarvot määritellään, ympärikäveltävyyden ja puistoon liittyvien reittien edellytykset tutkitaan, merkitys osana laajempaa virkistysalue-

kokonaisuutta tuodaan esiin ja sosiaaliset näkökulmat esitetään suunnittelun yhteydessä.

Kaupunkisuunnitteluvirasto kävi Ratahallintokeskuksen kanssa viranomaisneuvottelua vastaavan neuvottelun 3.10.2007. Ratahallintokeskus toi esille, että kaavoituksessa tulee ottaa huomioon radan melun vaikutukset, radan vakavuus täyttöjä suunniteltaessa ja sähköturvallisuusasiat. Maanalaisten tilojen kaavoituksessa tulisi ottaa huomioon rata-alueen tulevaisuuden jätehuolto.

Viranomaisten lausunnot valmisteluvaiheessa

Syksyllä 2007 pyydettiin Museoviraston ja kaupunginmuseon lausunnot. Lisäksi kannanottonsa ovat jättäneet Helsingin yliopisto, sosiaalivirasto, liikuntavirasto ja VR-yhtymä Oy.

Museovirasto toteaa, että perusajatukset ja osa-alueratkaisut ovat julkisen kaupunkipuiston osalta hyvin mietittyjä ja kohdallaan. Virasto pitää ”Allas ulkoilmanäyttämönä ja katsomona” -vaihtoehtoa paremmin altaan luonteen mukaisena. Kasvitieteellistä puutarhaa on tarkasteltava itsenäisenä, oman historiansa omaavana alueena. Virasto esittää tarkistuksia puutarhan ja sen rakennusten suojelua koskeviin kaavamerkintöihin ja -määräyksiin. Museovirasto ehdottaa, että Unioninkadun kävelyreittiä tutkitaan edelleen.

Helsingin kaupunginmuseo pitää tärkeänä, että puiston jako kahteen eriluonteiseen kokonaisuuteen on huomioitu jo käyttötarkoituksen määrityksessä ja esittää suojelumääräyksiä täsmennettäväksi käytävien, kenttien ja aukioiden materiaaleista. Vapaamuurarin haudan kohdan reittejä ja kääntöpaikkaa tulisi linjata etäämmälle haudasta. Liikunta- ja leikkipaikoille varattujen alueiden selkeällä määrittelyllä estetään niitä valtaamasta alaa istutus- ja vihervyöhykkeiltä.

Kaupunginmuseo ei puolla julkisen puiston uutta kahvilaa ja ravintolaa ja toteaa, että uudisrakentaminen alueella tulee minimoida. Kookas uudisrakennus terassirakenteineen puiston ytimessä pirstoisi puiston eri vyöhykkeet erilleen ja katkaisisi tärkeitä näkymiä ja yhteyksiä puiston keskeisimmässä osassa. Huoltoliikenne toisi autoliikenteen puiston sydämeen. Rakennukseen muodostuisi takajulkisivu ja -piha.

Museo pitää positiivisena, että kaavailtu suurehko leikkipuistorakennus on jätetty pois ja tilalla on pienempi rakennus. Museo esittää, että ravintolan ja vanhojen kioskien toimintamahdollisuuksia tuetaan. Uusi kioskirakennus Ravintola Kaisaniemen lähistöllä voisi olla ravintolan toimintaa tukeva tekijä.

Kaupunginmuseo toteaa, että uuden portin ja jalankulkuyhteyden avaaminen yleisen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan välille tukee tavoitetta parantaa yhteyksiä. Unioninkadun varren uusi jalankulkureitti vaikuttaa ongelmalliselta ja sen käytettävyys on kyseenalainen. Jalankulkuyhteyden rakentaminen kadun vierelle johtaisi mitä ilmeisimmin kadun varren puiden kaatamiseen ja katutilan ilmeen köyhtymiseen.

Helsingin yliopisto toteaa, että julkista puistoa ja Yliopiston kasvitieteellistä puutarhaa tulee kehittää kokonaisuutena ja kohentaa se valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi alueeksi. Tavoite on puutarhan säilyminen paikallaan sekä tieteellisten toimintaedellytysten turvaaminen ja yleisöpalvelun edellytysten parantaminen.

Yliopisto toteaa, että puutarhaan ei voi liittää puistonhoidollisia rajoitteita koska puutarhan jokainen kasvi on tieteellisen kokoelman kokoelmayksikkö eikä kasveja istuteta tai ylläpidetä ensisijaisesti maisemallisista, kaupunkikuvallisista, esteettisistä tai virkistyksellisistä syistä. Toiminta on luonteeltaan säilyttävää, mutta kehittämisen mahdollisuuksia on myös oltava. Puutarhan aitaaminen ja sulkeminen yöksi on välttämätöntä, koska Kasvikokoelman säilyminen edellyttää alueen pysymistä häiriöttömänä. Puutarhalla pitää olla mahdollisuus määrätä aukioloajoista sekä pääsyrajoituksista (esimerkiksi pyöräilykielto, koirakielto). Määräyksiä tulee täsmentää siten, että julkisen puiston ja kasvitieteellisen puutarhan ero selkiytyy. Lisäksi yliopisto esittää tarkennuksia kaavamääräyksiin koskien lisärakentamista, asuntojen merkintää ja säähavaintoasemaa sekä ”Vp-1: Historiallinen muotopuutarha” -merkinnän poistamista.

Yliopisto ehdottaa, että puutarhan rajaus Unioninkadun varrella säilytetään tai siirretään nykyistä aitaa kivimuureineen muutama metri länteen ja istutetaan puurivi ajoradan ja jalkakäytävän väliin. Kaavaluonnoksessa esitetyssä menetettäisiin lähes koko lehmuskokoelma ja suuri osa pajukasvien kokoelmaa. Kasvien sijoittaminen muualle on puutarhateknisesti vaikeaa ja tieteellinen järjestys menetettäisiin.

Sosiaalivirasto korostaa leikkialueiden esteettömyyttä ja soveltuvuutta eri-ikäisille lapsille ja pitää leikki- ja oleskelutilaa riittävänä eikä esitä varsinaisen leikkipuiston rakentamista. Sosiaalivirasto pitää tärkeänä erityisesti turvallisuusasioiden huomioimista leikki- ja oleskelualueen kuten koko puistonkin suunnittelussa.

Liikuntavirasto toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa kentän osalta ja esittää koripallokentän säilyttämistä täysimittaisena. Virasto pitää kahden kentän tenniskenttää liian pienenä ylläpidon kannalta ja esittää

merkinnän muuttamista niin, että alueelle voisi sijoittaa myös muuta liikuntatoimintaa. Virasto esittää alueen pääkäyttötarkoituksen merkitsemistä urheilu- ja virkistyspalvelujen alueeksi (VU) eikä puistoksi ja katsoo, että sen toiminta alueella päättyy eivätkä kentät ole enää seurojen varattavissa. Virasto toteaa, että kenttä on Helsingin ensimmäinen urheilukenttä ja Kluuvin ja Kruununhaan alueen ainoa varsinainen ulkoliikuntapaikka. Pallo- ja koripallokenttien säilyttäminen on tärkeää koululaisten ja seurojen kannalta sekä asukkaiden lähiliikunta-alueena.

VR-yhtymä Oy pitää tärkeänä ajoyhteyttä Pitkältäsillalta puiston kautta Rautatientorille ja esittää sen säilyttämistä. Muussa tapauksessa kaikki ulosajo VR:n pääkonttorin alueelta joutuisi kulkemaan pahasti tukkoisen Keskuskadun ja Kaivokadun risteyksen kautta. Läpikulkuliikenne tuo sosiaalista kontrollia turvattomaksi koettuun puistoon.

Asemakaavaratkaisun eri vaihtoehdot

Kaisaniemenpuistoon etsittiin suunnitelmavaihtoehtoja ja -ideoita maisema-arkkitehtuurikilpailulla. Kilpailun tuloksena saatiin kuusi erilaista ratkaisua, joissa kaikissa oli ansioita, vaikka mikään kilpailutyö ei sellaisenaan kuitenkaan ollut oikea lähtökohta puiston suunnittelulle.

Kilpailun jälkeen käydyn keskustelun ja saatujen mielipiteiden pohjalta laadittiin tarkistetut suunnitteluperiaatteet asemakaavatyön pohjaksi. Niiden pohjalta laadittiin puistosuunnitelma, jossa tutkittiin vaihtoehtoja puiston eri osien suunnittelulle.

Nykyisen vesialtaan ympäristöstä, ns. sydänalueesta on laadittu vaihtoehtoisia suunnitelmia. Puistoon toivotulle kahvilalle on etsitty mahdollisia paikkoja altaan ympäristöstä, Ravintola Kaisaniemen lähistöltä sekä Mikonkadun sisääntulon kohdalta. Kahvilasta on tutkittu myös vaihtoehtoisia kokoja kioskimaisesta kahvilasta ympärivuotiseen isoon kahvilaan (kooltaan 105–550 k-m^2). Lisäksi työssä tutkittiin mahdollisuutta siirtää ravintola Kaisaniemi radan varresta väljemmälle paikalle itäpuolen näköalakukkulalle.

Sosiaaliviraston esityksestä selvitettiin myös leikkipuiston ja ison noin 250 k-m^2:n leikkipuistorakennuksen sijoittamista puiston itäosaan. Sosiaalivirasto luopui hankkeesta ja asemakaavan muutoksessa päädyttiin laajaan yhtenäiseen leikkialueeseen ja siihen liittyvään pienempään 75 k-m^2:n huoltorakennukseen.

Puistosuunnittelussa selvitettiin myös eri yksityiskohtaisia vaihtoehtoja ja erityisesti reittien vaihtoehtoisia linjauksia. Unioninkadun varren jalankulun parantamiseksi Kasvitieteellisen puutarhan kohdalla tutkittiin

eri reittilinjauksia. Työssä selvitettiin myös kadun liikennejärjestelyjen kehittämistä siten, että ajoneuvoliikenne ja raitiovaunuliikenne ovat samalla kaistalla. Toisena vaihtoehtona selvitettiin kadun levittämistä ja muurin siirtämistä Kasvitieteellisen puutarhan suuntaan ja puurivin sijoittamista jalkakäytävän reunaan. Kolmantena tutkittiin vaihtoehtoa erillisen jalankulun sijoittamisesta puistoon. Uudesta reitistä puiston puolella Kasvitieteellisen kohdalla luovuttiin ja jalankulku säilyy nykyisellä Unioninkadun jalkakäytävällä.

Esitetyt mielipiteet

Asemakaavan muutosluonnoksesta ovat jättäneet kirjallisen kannanottonsa yhteensä 13 yhdistystä ja yritystä, joista yhdessä oli 176 adressin allekirjoittajaa, sekä 6 taloyhtiötä. Lisäksi yksittäisiltä henkilöiltä on tullut yhteensä 28 kannanottoa. Niissä otettiin kantaa puistosuunnitelmiin, ehdotettiin ideoita puistoon sekä toivottiin puiston turvallisuuden ja valaistuksen parantamista. Lisäksi otettiin kantaa Kasvitieteellisen puutarhan itäosaan esitettyyn reittiin, sydänalueen suunnitteluun, vesiaiheeseen, uuteen kahvilaan ja sen kokoon, Ravintola Kaisaniemen ympäristöön, eri liikuntapaikkoihin ja niiden rakennuksiin, leikkipaikkoihin, koulun pihan kohentamiseen, ranta-alueiden käyttöön, reitistöön ja liikenteeseen (erityisesti ajoon puistossa) ja asukaspysäköintipaikkoihin sekä teknisiin asioihin. Mielipiteet on otettu pääosin huomioon.

Tämän lisäksi Helsingin Sanomien syksyllä 2007 käydyssä laajassa Kaisaniemenpuistoa koskevassa keskustelussa esitettiin noin 1 000 kirjallista kannanottoa ja ideaa koskien puiston suunnittelua. Niissä esitettiin monia samoja näkökohtia kuin kaavan luonnosvaiheessa, mutta myös ideoita erilaisista uusista rakennuksista puistoon.

Muistutus, lausunnot sekä nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset

Asemakaavan muutosehdotus on ollut maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n nojalla julkisesti nähtävillä 7.11.–8.12.2008. Ehdotuksesta jätettiin yksi muistutus, joka koski tenniskenttien säilyttämistä alueella. Puiston suunnittelussa päädyttiin sijoittamaan alueelle pieni pallokenttä luonnosvaiheessa olleiden tenniskenttien sijasta.

Asemakaavan muutosehdotuksesta saatiin Helsingin Energian ja Helen Sähköverkko Oy:n, Helsingin Veden, kaupunginmuseon johtokunnan, kiinteistölautakunnan, liikuntalautakunnan, nuorisolautakunnan, opetuslautakunnan, yleisten töiden lautakunnan, ympäristölautakunnan, Helsingin yliopiston, Ratahallintokeskuksen, Uudenmaan ympäristökeskuksen ja Museoviraston lausunnot.

Museovirasto on ilmoittanut, että heille riittää kaupunginmuseon johtokunnan lausunto. **Ratahallintokeskus** viittaa aikaisemman neuvottelun näkökohtiin.

Helsingin Energia ja Helen Sähköverkko Oy haluavat, että puiston halki kulkeva sähkökaapeliyhteys tulee ottaa huomioon suunnittelussa. **Helsingin Vesi** puoltaa muutosehdotuksen hyväksymistä ja viittaa kananottoonsa Kaisaniemenlahden asuntolaivojen vesihuoltolinjan laajuudesta.

Kaupunginmuseon johtokunta puoltaa asemakaavan muutosehdotuksen hyväksymistä lukuun ottamatta kahvila-ravintolaa. Johtokunta katsoo, että asemakaava antaa kaavalliset edellytykset ja reunaehdot puiston kehittämiselle valtakunnallisesti merkittävänä, kulttuurihistoriallisesti arvokkaana puistona. Museo on pitänyt tärkeänä, että puukujanteiden ja vesialtaan muodostama 1920-luvun puistosommitelma säilyy ja, että nykyiset käytävä- ja kujanneverkostot säilyvät. Museon mielestä uudisrakentaminen tulee minimoida.

Yleisten töiden lautakunta puoltaa asemakaavan muutosehdotusta muutamin huomautuksin. Lautakunta esittää uudisrakentamisen minimointia, taideteosten merkitsemistä suojelumerkinnöin, tarkistuksia Unioninkadun ja Kaisaniemenkadun kohdan määräyksiin ja reittien pintamateriaaleihin sekä huolto-, jätehuolto- ja puhtaanapidon huomioonottoa jatkosuunnittelussa. Lisäksi lautakunta toteaa, että kevyen liikenteen sujuvuuteen, yleisötapahtumien huomioon ottoon sekä radan ylittävän sillan ympäristöön soveltumiseen ja arkkitehtuuriin tulee kiinnittää erityistä huomiota jatkosuunnittelussa.

Kiinteistölautakunta puoltaa asemakaavan muutosehdotusta eräin huomautuksin ja toteaa, että suunnitelman tarkkuus voi johtaa vaikeaan ja kalliiseen toteutukseen. Lautakunnan mielestä Kaisaniemen ravintolan ja soutupaviljongin lähelle tulisi ulottua ajoneuvoyhteys, pysäköintipaikkojen määrän lisäystä tulisi tutkia ja kahvilarakennuksen tulisi olla isompi.

Liikuntalautakunta esittää liikunta-alueiden pääkäyttötarkoituksen merkitsemistä urheilu- ja virkistyspalvelujen alueeksi (VU) eikä puistoksi. Lautakunnan mielestä koripallokenttää ei tule siirtää ja itäosaan luonnoksessa esitetyn kahden tenniskentän sijasta tulisi olla kolme tenniskenttää. Lisäksi pallokentän aitaamiskielto on epärealistinen ja ristiriidassa turvallisuusnäkökohtien kanssa. Laadittu suunnitelma korostaa lautakunnan mielestä puiston historiallisia arvoja jättäen huomioimatta Helsingin ensimmäisen urheilukentän liikuntahistorialliset arvot.

Opetuslautakunta pitää tärkeänä, että kentät ja liikuntarakennukset merkitään urheilu- ja virkistyspalveluiden merkinnällä (VU), jotta varmistetaan koululiikunnan tarpeet sekä tuetaan junioritoimintaa. Itäinen kenttä tulisi säilyttää ja sitä tulisi kehittää koululiikunnan/välituntien tarpeet huomioiden.

Nuorisolautakunta toteaa, että alueesta tulee kiinnostava kokonaisuus ja "asemantaustan" luonne muuttuu turvallisemmaksi ja houkuttelevammaksi. Lautakunnan mielestä puiston liikunnallisen toiminnan mahdollisuuksien on tärkeä palvella nuorten kesä- ja talviliikunnan tarpeita ja alueella tulisi olla alkoholiton kahvila.

Helsingin yliopisto toteaa, että sen kannanotossaan esittämät näkökohdat ja tarkistukset on pääosin huomioitu. Yliopisto esittää tarkistuksia rannan jätehuollon merkintöihin, yliopiston huoltoportin merkintään sekä Unioninkadun portin määräykseen. Yliopisto toteaa, että rannalla on tärkeää turvata puutarhan asiakasliikenne.

Ympäristölautakunta toteaa, että asemakaavaehdotus on hyvä lähtökohta kulttuurihistoriallisten arvojen sekä luonto- ja virkistysarvojen säilyttämiselle ja alueen toiminnalliselle kehittämiselle. Lautakunnan mielestä olisi tärkeää, että koululle varattaisiin pihatilat puistoalueelta, mahdollisimman kaukaa Kaisaniemenkadusta.

Uudenmaan ympäristökeskus (nykyisin Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ELY) viittaa viranomaisneuvotteluun 15.3.2007 ja toteaa, että ehdotus on monipuolisesti tutkittu, siinä on pyritty sovittamaan yhteen eri näkökohdat ja tarpeet, ehdotus on yksityiskohtaisesti laadittu ja se sisältää tarkat suojelupainotteiset kaavamääräykset. Ympäristökeskuksella ei ole huomautettavaa kaavan suojeluosista. Virkistysreittien yhdistyminen ja jatkuminen turvallisesti kaupunkirakenteeseen on otettu huomioon. Ympäristökeskus katsoo, että myös tämän kaavan yhteydessä on esitettävä asuntolaivojen vaikutukset puistoalueelle. Lisäksi ympäristökeskus katsoo, että itäosan leikkialueen sijainnin sopivuuden takaamiseksi on paremmin esitettävä, mitä toimenpiteitä on edellytettävä ohjearvojen saavuttamiseksi.

Nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset

Lausuntojen johdosta tehdyt muutokset:

- Puiston (VP/s) suojelumääräyksen sanamuotoa on täsmennetty.
- Kaavakarttaan on lisätty suojeltavat muistomerkit (sr-mm).
- Kenttien merkintöjä ja määräyksiä on muutettu, jotta kenttien liikuntakäyttö voidaan turvata aikaisempaa paremmin.

- Leikkipaikan itäreunaa on siirretty 7 m kauemmaksi Kaisaniemenkadusta.
- Unioninkadun porttia koskevaa määräystä on tarkistettu ja suojeltuun muuriin on sallittu portaiden ja luiskan tekeminen.
- Huoltotiloja ja -ajoa koskevia määräyksiä on täydennetty.
- Kampin ja Suvilahden sähköasemien välisen sähkökaapeliyhteyden merkintä on lisätty kaavakarttaan.

Lisäksi on tehty seuraavia vähäisiä tarkistuksia:

- Liikuntapaikkarakennusten kaavamääräykseen on lisätty mahdollisuus rakentaa muuntamotiloja.
- Itäosan ohjeellisen pallokentän aluetta on laajennettu.
- Unioninkadun ja radan varren reittien linjauksia on tarkistettu.
- Bergbominkujan ja puiston rajaa on tarkistettu.
- Ravintolan tai kahvilan ulkotarjoilualueen määräyksestä on poistettu aitaamista koskeva merkintä.
- Teknisten rakenteiden määräyksiä on täsmennetty.

Selostusta on täydennetty muutosten osalta, sen vaikutusten arviointia on täydennetty koskien erillisen asuntolaivakaavan vaikutuksia puistoon sekä sen melua ja tulvatilannetta koskevaa kohtaa on tarkistettu. Selostukseen on lisätty melua koskevat liitekartat sekä havainnekuva, jossa on yhdistetty puiston ja Kaisaniemenlahden asuntolaivojen asemakaavojen muutoksien havainnekuvat. Lisäksi selostuksen vesihuollon, energiahuollon ja tietoliikenteen sekä suojelun liitekarttoja on täydennetty.

Puiston toteutuksen aikataulu ja kustannusarvio on päivitetty.

8 KÄSITTELYVAIHEET

Asemakaavan muutosehdotus esiteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle 4.9.2008 ja se päätti lähettää 4.9.2008 päivätyn asemakaavan muutosehdotuksen nro 11808 kaupunginhallitukselle puoltaen sen hyväksymistä.

Merkittiin, että lautakunta päätti hyväksyä yksimielisesti ilman äänestystä puheenjohtaja Anttilan tekemän ja jäsen Puoskarin kannattaman seuraavan muutosehdotuksen.

Lautakunta päätti, että asemakaavamerkintää vpp3 koskevaa kaavamääräystä muutetaan niin, että poistetaan sanat ”kaksi tenniskenttää tai muita” ja lisäksi viimeinen lause kokonaan. Muutettuna asemakaa-

vamääräys kuuluu seuraavasti: ”Ohjeellinen alueen osa, johon saa sijoittaa pallokenttiä.”

Merkittiin, että esittelijä ilmoitti ehdotukseensa seuraavat muutokset esityslistan liitteenä pienennöksenä jaetun liitekartan asemakaavamääräyksiin:

Asemakaavamerkintöjen VP/s ja VP/s/YO kaavamääräyksen sanajärjestystä muutettiin siten, että sana ”kulttuurihistoriallisesti” on ensimmäisenä. Kaavamerkinnän sr-pk kaavamääräyksen sanamuoto muutettiin seuraavaksi: ”Suojeltava Kasvitieteellisen puutarhan porttirakennus Unioninkadun varrella.” Kaupunkikuvallisia ohjeita reittien pintamateriaalien osalta täsmennettiin lisäämällä sulkuihin hiekka. Lisäksi tehtiin pieniä teknisiä korjauksia. Muutokset oli merkitty lautakunnan jäsenille kokouksessa jaettuihin korjattuihin asemakaavamerkintöihin ja -määräyksiin.

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 3.6.2010 muuttaa asemakaavan muutosehdotusta.

Helsingissä 3.6.2010

Tuomas Rajajärvi

KAISANIEMEN PUISTO, ASEMAKAAVAN MUUTOS OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma korvaa 9.3.2000 päivätyn suunnitelman

Suunnittelualue

Suunnittelualueeseen kuuluu Kaisaniemen puisto ja yliopiston Kasvitieteellinen puutarha, Varsapuistikko sekä katualueita. Idässä alue rajautuu Unioninkadun itäreunaan, etelässä Kluuvin kortteleihin, lännessä ratapihaan ja pohjoisessa Kaisaniemenlahden vesialueeseen.

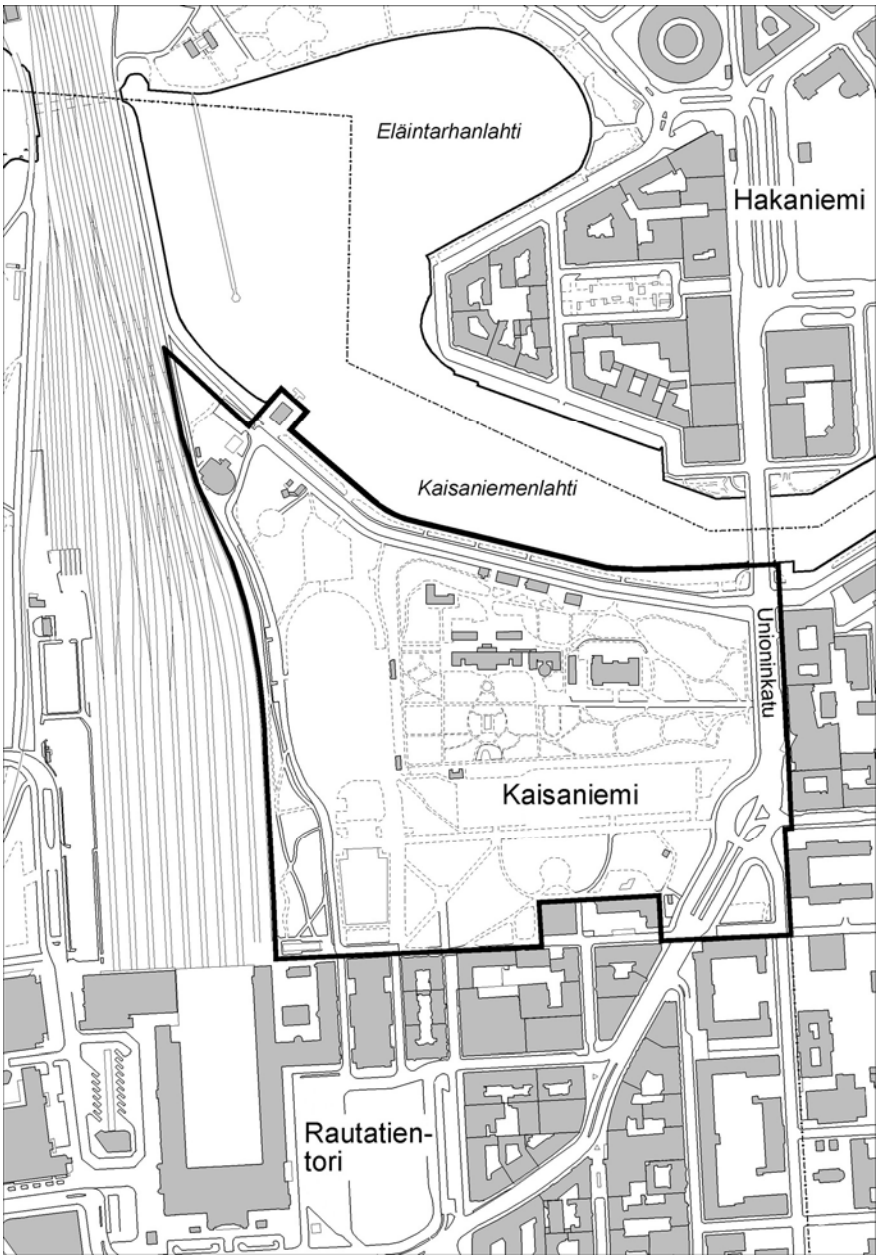

Nykytilanne

Kaisaniemen puisto ja Kasvitieteellinen puutarha muodostavat puistoon kaksi toisistaan erillistä osaa. Varsinaiselle puistoalueelle leimaa antavia ovat laajat kenttäalueet. Suurinta hiekkakenttää käytetään jalka- ja pesäpallokenttänä sekä erilaisiin yleisötapahtumiin. Kenttään liittyy huonokuntoisia pukuhuonerakennuksia. Talvisin kentällä luistellaan luonnonjäällä.

Puiston itäosassa on pienempi hiekkakenttä ja tenniskenttiä. Sosiaalivirastolla on puistossa rajattu leikkialue. Lisäksi puistossa on toinen leikkialue. Kaisaniemen koulun pohjoispuolella on rajattu puistoa koulun piha-alueeksi.

Puiston eteläosassa on iso vesiallas ja luoteisosassa on ravintola, soutukerho ja rakennusviraston varikko.

Kaisaniemenrantaa käytetään Rautatientorin bussien seisontapaikkana ja sieltä ajetaan puiston länsireunan Kaisaniementietä torille. Rannalla on veneiden talvisäilytys. Puistossa on järjestettyä pysäköintiä. Puistoa käytetään myös luvattomana pysäköintipaikkana erityisesti erilaisten liikunta- ym. tapahtumien ja teatteriesitysten aikana. Puiston läpi kulkee kevyen liikenteen ja pyöräilyn yhteydet keskustasta pohjoiseen sekä puiston läpi kuljetaan Kalliosta, Siltasaaresta ja Kruununhaasta rautatieasemalle.

Puiston laajin erillinen osa-alue on yliopiston Kasvitieteellinen puutarha rakennuksineen. Alue on aidattu ja sinne on käynti Unioninkadulta ja Kaisaniemenrannasta. Alueella on kasvipuutarharakennus, johon on sisäänpääsymaksu, kasvimuseo, yliopiston tiloja, kahvilarakennus sekä asuinkäytössä olevia tiloja. Puutarhassa on tieteellisesti merkittyjä kasveja. Puistoon pääsy on päivisin avoin ja öisin suljettu.

Mitä alueelle suunnitellaan

Kaisaniemen julkista puistonosaa ja Kasvitieteellisen puutarhan aluetta suunnitellaan yhtenäisenä puistokokonaisuutena ja puisto kohennetaan arvonsa mukaiseksi. Yliopiston Kasvitieteellinen puutarha säilyy edelleen alueella. Asemakaavassa puiston ja puutarhan alueet merkitään puistoiksi. Puistoalueet merkitään valtakunnallisten ja yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaina suojeltaviksi. Myös arvokkaat rakennukset merkitään suojeltaviksi.

Asemakaavalla mahdollistetaan suojeluarvoon sopiva puiston kehittäminen keskustan kaupunkipuistona, kävely- ja oleskelupuistona, paikallisliikunnan puistona sekä asukkaiden käyttöpuistona.

Kasvitieteellisen ja julkisen puiston välisiä yhteyksiä ja näkymiä parannetaan. Reittiyhteyksiä parannetaan ja alueelle muodostetaan sisäinen reitistö. Radanvarren ajoyhteys poistetaan eikä puistossa sallita pysäköintiä.

Aloite

Kaavamuutos on tullut vireille kaupunkisuunnitteluviraston aloitteesta.

Maanomistus

Alue on kaupungin omistuksessa. Kaupunki on sopinut, että yliopisto voi käyttää puutarha-aluetta niin kauan kuin alue on Kasvitieteellisenä puutarhana.

Kaavatilanne

Kaisaniemen puiston länsiosassa on voimassa 1875 vahvistunut asemakaava ja itäosassa on voimassa 1836 vahvistunut asemakaava. Alueet ovat asemakaavoissa puistoalueita. Kaisaniemen rannassa ja vesialueella on voimassa 1893 vahvistettu asemakaava. Kaisaniemenkatu puiston kohdalla kuuluu 1955 vahvistetun asemakaavan alueeseen. Lisäksi katualueilla on voimassa asemakaavoja vuosilta 1910, 1934, 1937, 1973 (metro), 1983 ja 1996.

Alue on rakennuskiellossa asemakaavan muuttamista varten.

Yleiskaava 2002:ssa alue on merkitty kaupunkipuistoksi, joka on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maise-

makulttuurin kannalta merkittävä alue. Kaisaniemi on osa kävelykeskusta-aluetta ja alueella on metron ja maanalaisen pääliikenneverkon osuus (Keskustatunneli).

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa Kaisaniemen puisto ja Kasvitieteellinen puutarha rakennuksineen on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi alueeksi.

Muut suunnitelmat ja päätökset

Kaupunginhallitus on 20.3.2006 kehottanut kaupunkisuunnittelulautakuntaa laatimaan Keskustatunnelin kaavaehdotuksen. Asemakaavan laadinta on käynnissä. Tunnelisuunnitelmiin liittyy Kaisaniemen puistoalueelle pintaan sijoittuvia varapoistumisteitä ja savunpoistoaukkoja. Työmaavaiheessa Kaisaniemen puistoa joudutaan itäosiltaan avaamaan pinnalta.

Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden asemakaavaluonnos on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 1.6.2006. Kaisaniemenlahdelle on osoitettu alue, jolle tutkitaan asuntolaivojen sijoittamista. Radanvarren alue levennetään yleiskaavan mukaiseksi puistoksi.

Kaisaniemen puiston maisema-arkkitehtuurikilpailun asemakaavalliset ja puistosuunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet, kaupunginhallitus 15.5.2000.

Töölönlahden puistokilpailun Kaisaniemeä koskevat tavoitteet, kaupunginhallitus 26.8.1996.

Tehdyt selvitykset

Suunnittelualuetta koskevia selvityksiä:

- Helsingin Keskustatunneli, ympäristövaikutusten arviointiselostus, (Ksv, 2000:14)
- Kaisaniemen puisto, puistohistoriallinen yhteenveto, 1999
- Kaisaniemen puiston maisema-arkkitehtuurikilpailu, 2000–2001
- Töölönlahden puistoalueiden maisema-arkkitehtuurikilpailu, 1997–1998
- Eläintarhanlahti ja Kaisaniemenlahti, kulttuurihistoriallinen selvitys rantojen rakentumisesta ja kehityksestä, kaupunkisuunnittelulautakunta 18.5.2006
- Puuston kuntokartoitus, HKR 2000.

Vaikutusten arviointi

Kaupunkisuunnitteluvirasto ja tarvittaessa muut asiantuntijat arvioivat kaavan toteuttamisen vaikutuksia kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön, rakennettuun ympäristöön sekä ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön (viihtyvyys, turvallisuus, liikkumismahdollisuudet, virkistysmahdollisuudet).

Kaavan valmisteluun osallistuminen

Aloitusvaihe
Mielipiteet suunnittelun lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä suunnitteluperiaatteista tulee esittää viimeistään 20.11.2006.

Keskustelutilaisuus on 15.11. klo 18–20 Kruununhaan yläasteen koululla, Snellmaninkatu 18. Kaavan valmistelijat ovat tavattavissa kaupunkisuunnitteluvirastossa sopimuksen mukaan.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä suunnitteluperiaateluonnos ovat esillä 1.11.–20.11.:

- kaupunkisuunnitteluvirastossa, Kansakoulukatu 3, 1. krs aula
- www.hel.fi/ksv (kohdassa "Nähtävänä nyt").

Tavoitteena on että suunnitteluperiaatteet käsitellään kaupunkisuunnittelulautakunnassa joulukuussa 2006.

Valmisteluvaihe
Asemakaavaluonnos ja puiston maisemasuunnitelma laaditaan vuoden 2007 aikana. Luonnoksen ja maisemasuunnitelman nähtävilläolosta ilmoitetaan kirjeillä, lehti-ilmoituksella sekä viraston Internet-sivuilla ja niistä on mahdollisuus esittää mielipiteensä. Viranomais- ja muu asiantuntijayhteistyö järjestetään erillisin neuvotteluin.

Ehdotusvaihe
Kaavaluonnoksen ja saadun palautteen pohjalta valmistellaan kaavaehdotus. Tavoitteena on, että ehdotus esitellään kaupunkisuunnittelulautakunnalle vuoden 2007 lopulla.

Lautakunnan puoltama ehdotus asetetaan julkisesti nähtäville ja siitä pyydetään viranomaisten lausunnot. Kaavaehdotuksesta voi tehdä muistutuksen nähtävilläoloaikana.

Tavoitteena on, että kaavaehdotus on kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsiteltävänä vuonna 2008.

Ketkä ovat osallisia

Alueen suunnittelussa osallisia ovat:
- alueen ja lähialueiden maanomistajat, asukkaat ja yritykset sekä puiston ja vesialueen käyttäjät
- seurat ja yhdistykset: Helsingin kaupunginosayhdistys (HELKA), Kruununhaka-Seura ry, Kruununhaan asukasyhdistys, Siltasaariseura ry, Kallio-Seura ry, Linnunlaulun asukasyhdistys, Katajanokkaseura ry, Helsingin kaupunkisuunnitteluseura ry, Helsinki-Seura ry, Puutarhataiteen seura, Helsingin Soutuklubi ry, urheiluseura SAPA ry.
- päiväkoti Wilhola
- Helsingin Yrittäjät
- Kaupungin asiantuntijaviranomaiset, mm. kaupunginmuseo, rakennusvirasto, rakennusvalvontavirasto, sosiaalivirasto, liikuntavirasto, kiinteistövirasto, opetusvirasto, kulttuuriasiainkeskus, ympäristökeskus, Helsingin Vesi, Helsingin Energia, pelastuslaitos.
- muut asiantuntijaviranomaiset: Helsingin yliopisto, Yliopiston Kasvitieteellinen puutarha, Museovirasto.

Mistä saa tietoa

Suunnittelun etenemistä voi seurata kaupunkisuunnitteluviraston internet-palvelusta: www.hel.fi/ksv kohdassa Suunnitelmat kartalla.

Suunnittelun etenemisestä sekä osallistumismahdollisuuksista tiedotetaan
- kirjeillä osallisille (asunto-osakeyhtiöiden kirjeet lähetetään isännöitsijöille, joiden toivotaan toimittavan tiedon osakkaille ja asukkaille)
- Helsingin Uutiset -lehdessä
- www.hel.fi/ksv (kohdassa "Nähtävänä nyt")
- Helsingin kaavoituskatsauksessa.

Asemakaavaehdotuksen julkisesta nähtävilläolosta tiedotetaan kuulutuksella, joka julkaistaan Helsingin Sanomissa, Hufvudstadsbladetissa, Uutislehti 100:ssa sekä viraston Internet-sivuilla (www.hel.fi/ksv).

Mielipiteet

Kirjalliset mielipiteet tulee toimittaa osoitteeseen:

Kaupunkisuunnitteluvirasto, kirjaamo
PL 2100, 00099 Helsingin kaupunki
(käyntiosoite Kansakoulukatu 3)

tai faksi 169 4445
tai sähköposti kaupunkisuunnittelu(a)hel.fi

Mielipiteensä voi esittää myös suullisesti kaavan valmistelijalle.

Kaavaa valmistelevat

arkkitehti Anne Karppinen
puhelin 169 4217
sähköposti anne.karppinen(a)ksv.hel.fi

arkkitehti Kajsa Lybeck
puhelin 169 2409
sähköposti kajsa.lybeck(a)ksv.hel.fi

maisema-arkkitehti Maria Jaakkola-Kivinen,
puhelin 169 4267
sähköposti
maria.jaakkola-kivinen(a)ksv.hel.fi

DI Leena Saransaari (liikenne)
puhelin 169 4207
sähköposti leena.saransaari(a)ksv.hel.fi

TEHTÄVÄ **DNRO** **PROJ.NRO**	Asemakaavan muutos 24 103	**OSOITE TAI MUU PAIKANNUS** Kaisaniemen puisto 2P100 Kasvitieteellinen puutarha 2P103 Kaisaniemenlahti 2Ve100 Osa Unioninkatua ja Kaisaniemenkatua 2 K100
ALOITE TAI HAKIJA	Kaupunkisuunnitteluvirasto/toimintasuunnitelma 2000.	
SUUNNITTELUALUE **SUUNNITTELUN TAVOITTEET**	Kaisaniemen puisto ja yliopiston Kasvitieteellinen puutarha sekä niihin liittyvä osa Kaisaniemenlahtea. Idässä alue rajautuu Unioninkatuun ja Kaisaniemenkatuun, etelässä Kluuvin kortteleihin ja lännessä ratapihaan. Tavoitteena on laatia alueelle asemakaavan muutos ja puiston yleissuunnitelma. Ensin järjestetään suunnittelun pohjaksi maisema-arkkitehtuurikilpailu. Asemakaavassa puiston ja puutarhan alueet merkitään puistoiksi. Puistoalueet merkitään valtakunnallisten ja yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaina suojeltaviksi. Asemakaavalla mahdollistetaan suojeluarvoon sopiva puiston kehittäminen. Arvokkaat rakennukset merkitään suojeltaviksi. Yliopiston Kasvitieteellinen puutarha säilyy edelleen alueella. Aluetta suunnitellaan yhtenäisenä puistokokonaisuutena ja puisto kohennetaan arvonsa mukaiseksi.	
LÄHTÖTIEDOT **Nykytilanne**	Kaisaniemen puistolle leimaa-antavia ovat laajat kenttäalueet. Suurinta hiekkakenttää käytetään koululaisten ja asukkaiden pallokenttänä, ns. puulaakiotteluiden ym. pelien kenttänä sekä erilaisiin yleisötapahtumiin. Kenttää käytettiin vuosina 1995 - 98 pesäpallon mestaruussarjaotteluihin. Kenttään liittyy huonokuntoinen pukuhuonerakennus. Talvisin kentällä luistellaan luonnonjäällä. Puiston itäosassa on pienempi hiekkakenttä ja tenniskenttiä. Sosiaaliviraston eteläisellä sosiaalikeskuksella on puistossa rajattu leikkialue. Lisäksi puistossa on toinen leikkialue. Kaisaniemen koulun pohjoispuolella on rajattu puistoa koulun piha-alueeksi. Puiston eteläosassa on iso vesiallas ja luoteisosassa on ravintola, soutukerho ja rakennusviraston varikko. Kaisaniemenrantaa käytetään Rautatientorin bussien seisontapaikkana	

	ja sieltä ajetaan puiston länsilaidan Kaisaniementietä torille. Rannalla on veneiden talvisäilytys. Puistossa on järjestettyä pysäköintiä. Puistoa käytetään myös luvattomana pysäköintipaikkana erityisesti erilaisten liikunta- ym. tapahtumien ja teatteriesitysten aikana. Puiston läpi kulkee kevyen liikenteen ja pyöräilyn yhteydet keskustasta pohjoiseen sekä puiston läpi kuljetaan Kalliosta, Siltasaaresta ja Kruununhaasta rautatieasemalle. Puiston laajin erillinen osa-alue on yliopiston Kasvitieteellinen puutarha rakennuksineen. Alue on aidattu ja sinne on käynti Kaisaniemenkadulta ja Kaisaniemenrannasta. Alueella on kasvipuutarharakennus, johon on sisäänpääsymaksu, yliopiston tiloja, kahvilarakennus sekä asuinkäytössä olevia tiloja. Puutarhassa on tieteellisesti merkittyjä kasveja. Puistoon pääsy on päivisin avoin ja öisin suljettu.
Maanomistus	Alueet ovat kaupungin omistuksessa. Kaupunki on sopinut, että yliopisto voi käyttää puutarha-aluetta niin kauan kuin se on siinä käytössä.
Valtakunnallinen tavoite	Museoviraston ja ympäristöministeriön julkaisussa Rakennettu kulttuuriympäristö (1993) Kaisaniemen puisto on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen alue.
Seutukaava	Helsingin seudun maa- ja metsätalousalueet, virkistys- ja suojelualueet käsittävät seutukaavat vahvistettiin 29.4.1980 ja 30.10.1987. Seutukaavassa Kaisaniemi on virkistysaluetta. Suunnitelmassa on osoitettu poikittainen seudullinen ulkoilureittiyhteys Pohjoisrannasta Kaisaniemen rantaa pitkin edelleen radan yli Töölönlahden puolelle ja edelleen Töölön läpi Taivallahteen.
Yleiskaava	Kaupunginvaltuuston 9.10.1991 hyväksymässä Kampin - Töölönlahden osayleiskaavassa puisto on virkistysaluetta. Kasvitieteellinen puutarha ei sisälly osayleiskaavaan. Kaisaniemen puiston alittaa maanalainen Keskustatunnelin varaus. Osayleiskaavassa viitataan kantakaupungin yleiskaavaan (kaupunginvaltuuston päätös 23.6.1976) ja sen liitekarttaan, jonka mukaan Kaisaniemen puisto on kulttuurihistoriallisesti arvokkaan puiston suojelualuetta. Puisto on kävelypuistoa muuten paitsi isoin kenttä on palloilun paikalliskentille varattua aluetta ja yliopiston alue on puutarha-aluetta. Kaisaniemen puisto ja yliopiston puutarha-alue on merkitty alueeksi, joka varataan virkistykseen. Alueen muutokset tulee tehdä ainoastaan virkistyksen ja virkistyskäytön edellyttämiin palveluihin. Helsingin yleiskaavassa 1992 (kaupunginvaltuuston päätös 9.12.1992) Kaisaniemen puisto ja yliopiston puutarha on virkistysaluetta ja kulttuurihistoriallisesti arvokasta aluetta.
Asemakaavat	Kaisaniemen puiston länsiosassa on voimassa 19.5.1875 vahvistunut asemakaava nro 463 ja itäosassa on voimassa 23.8.1836 vahvistunut asemakaava nro 461. Alueet ovat ko. asemakaavoissa puistoalueita. Kaisaniemen rannassa ja vesialueella on voimassa 2.12.1893 vahvistet-

Muut suunnitelmat ja päätökset	tu asemakaava nro 446a. Kaisaniemenkatu puiston kohdalla kuuluu 3.6.1955 vahvistetun asemakaavan nro 3652 alueeseen. Alue on rakennuskiellossa asemakaavan muuttamista varten. **Aikaisempi puistosuunnitelma** Puistoon laadittiin vuonna 1990 yleissuunnitelmaluonnos. Suunnittelu tehtiin osayleiskaavaan liittyen vaiheessa, jossa puistoon oli sijoitettu myös kansallisteatterin lisärakennus ja työ keskeytettiin osayleiskaavan käsittelystä johtuneiden muutosten vuoksi **Kaupunginhallituksen 26.8.1996 Töölönlahden puistokilpailulle hyväksymät Kaisaniemeä koskevat tavoitteet** "Kaisaniemen puisto ja Kasvitieteellisen puutarhan alue ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaana suojeltavia puistoalueita. Kasvitieteellinen puutarha on kokonaisuutena suojeltu valtioneuvoston päätöksellä. Yliopiston Kasvitieteellinen puutarha säilyy edelleen alueella. Suojeltavia rakennuksia ovat Kasvitieteellisen puutarhan rakennukset, ravintola Kaisaniemi, soutupaviljonki ja vanhat kioskit. Tavoitteena on puutarhan suurempi avoimuus ja läpikulkumahdollisuus. Puutarha-aluetta tulisi avata yleisölle paremmin etelästä tultaessa. Aidattavan ja maksuporteilla varustetun puistoalueen tulisi olla mahdollisimman pieni. Kaisaniemen puiston kehittämisen päätavoitteet ovat puiston kulttuurihistoriallinen arvo ja puistomainen ilme sekä kävelypuistokäyttö. Kolmas tavoite on paikallisurheilun ja -ulkoilun käyttö sekä lasten leikkipuistokäyttö. Puistomaisuutta ja alueen merkitystä kävelypuistona korostetaan selkeillä leveillä pohjois-eteläsuuntaisilla istutetuilla vyöhykkeillä, joille jalankulun ja pyöräilyn raitit sijoittuvat. Nykyiset urheilukentät Kaisaniemen puistossa varataan palloilun ja yleisurheilun paikalliskentiksi sekä yleisöluistelun tekojääradaksi ja ne mitoitetaan nykyistä hiekkakenttäaluetta suppeammiksi. Tarvittavat pienikokoiset pukukoppi- ja huoltorakennukset tulee rakentaa ottaen koko ajan huomioon puiston historiallinen arvo. Sijaintipaikaksi on ajateltu kenttäalueen länsireunaa. Tavoitteena on tehdä alueesta mahdollisimman avoin ja puistomainen. Aluetta ei voida sen pienen koon ja useiden käyttötarpeiden johdosta rajata, rakentaa ja aidata urheilukäytön tai leikkikenttätavoitteiden mukaisesti. Jalankulun ja pyöräilyn yhteyksiä sekä puiston sisällä että rannalla parannetaan. Tavoitteena on Pohjoisrannan rantareitin jatkuminen Kaisa-

	niemen rantaan ja yhteyden luominen edelleen Töölönlahden puolelle. Myös yhteyksiä pohjoiseen Siltasaareen ja radan varrella Tokoinrantaan parannetaan. Kaisaniemen rantaan voidaan sijoittaa ravintolalaivoja. " **Puistokilpailupäätös** Kaupunginjohtaja päätti 26.11.1999 ottaa vastaan Helsingin Sanomain 100-vuotissäätiön osoittaman miljoonan markan lahjoituksen Kaisaniemen puiston suunnittelukilpailua varten. **Pesäpallokatsomo ja tekojäärata** Kaupunginvaltuusto on osoittanut vuonna 1996 määrärahan yleisöluistelun tekojääradan rakentamiseen Kaisaniemeen. Tekojäärata-alueesta ja katsomorakennuksesta järjestettiin kutsukilpailu 1997. Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi 22.5.1997 Kaisaniemen kentän ja sen ympäristön suunnitteluperiaatteet. Liikuntavirasto haki poikkeuslupaa 1997 pelikenttäalueelle ja sen tekojääradalle ja hiekkatekonurmelle, katsomo- ja huoltorakennukselle, tekniikkarakennukselle sekä siirtokatsomoille. Ympäristöministeriö hylkäsi hakemuksen 29.9.1998. Perusteluissa todetaan mm., että Kaisaniemen puisto on Helsingin vanhin julkinen puisto, jolla on poikkeuksellisen suuri kulttuurihistoriallinen merkitys, eikä puistossa ole koskaan ollut pysyviä urheilurakenteita. Ministeriön mukaan suunniteltu hanke muuttaisi arvokkaan, keskusta-alueella olevan puiston luonnetta avoimesta ja julkisesta tilasta yksityisemmäksi ja suljetummaksi alueeksi ja suunnitelman toteutuminen estäisi tämän puistonosan käyttämisen vapaaseen liikkumiseen ja virkistykseen myös muulloin kuin otteluiden aikana. Ministeriö totesi, että pysäköintiä ei ollut selvitetty riittävästi. Ministeriö katsoi, että vaikutuksiltaan merkittävä asia tulee ratkaista asemakaavalla. **Keskustatunneli** Kaisaniemen puiston alitse on yleiskaavallisissa suunnitelmissa osoitettu Keskustatunneli. Tunnelisuunnitelmiin liittyy puistoalueelle pintaan sijoittuvia varapoistumisteitä ja savunpoistoaukkoja. Työmaavaiheessa Kaisaniemen puistoa joudutaan itäosiltaan avaamaan pinnalta. Kaupunginhallitus on hyväksynyt jatkosuunnittelua varten 12.4.1999 Keskustatunnelin liikennesuunnitelman ja ympäristövaikutusten arviointiohjelman. Ympäristönvaikutusten arviointi on parhaillaan käynnissä. Keskustatunnelin asemakaava on tekeillä ja sitä on tarkoitus käsitellä syksyllä 2000. **Kasvillisuuskartoitus**
Muut lähtötiedot	

	Rakennusvirasto on laatinut kaupungin puistoalueelta puuston kuntokartoituksen ja laatii kesän aikana tarkemman kasvillisuuskartoituksen. Yliopiston kasvitieteellisen puutarhalla on omalta alueeltaan tarkat kasvillisuuskartoitukset ja suunnitelmat kasvillisuuden hoidosta.
ARVIOINTISUUNNITELMA	Asemakaavan laatimiseen yhteydessä selvitetään suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset kuten suojelu-, kulttuuri-, sosiaaliset vaikutukset sekä Keskustatunnelin vaikutukset puistoon.
OSALLISET	Lähialueen asukkaat, taloyhtiöt, yritykset, yhteisöt, niiden asiakkaat sekä alueella liikkuvat, toimivat ja alueen käyttäjät. Helsingin kaupunginosayhdistys (HELKA), Kruununhaka-Seura, Kruununhaan asukasyhdistys, Siltasaari-seura, Kallio-seura, Linnunlaulun asukasyhdistys, Helsingin kaupunkisuunnitteluseura, Helsinki-seura, Puutarhataiteen seura, Kaisaniemen Soutuklubi, urheiluseura SAPA. Helsingin yliopisto, Yliopiston Kasvitieteellinen puutarha, Museovirasto. Kaupungin asiantuntijaviranomaiset, mm. kaupunginmuseo, rakennusvirasto, rakennusvalvontavirasto, sosiaalivirasto, liikuntavirasto, kiinteistövirasto, kouluvirasto, kulttuuriasiainkeskus, ympäristökeskus.
OSALLISTUMISEN JA VUOROVAIKUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN JA KÄSITTELYAIKATAULU	Asukkaille ja muille asianosaisille järjestetään suunnitteluaineiston esittely- ja keskustelutilaisuus keskiviikkona 22.3.2000 klo 17.00 kaupunkisuunnitteluviraston auditoriossa, Kansakoulukatu 3. Kaisaniemen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan asemakaavatyön ja puiston yleissuunnitelman laatimisen pohjaksi on tarkoitus järjestää maisema-arkkitehtikilpailu kesällä 2000. Kilpailun asemakaavalliset ja puistosuunnittelulliset lähtökohdat ja tavoitteet on tarkoitus käsitellä kaupunkisuunnittelulautakunnassa huhtikuussa 2000 ja sen jälkeen kaupunginhallituksessa. Alustavan arvion mukaan kilpailuaika on kesä 2000 ja kilpailun tuloksen julkistaminen on loka-marraskuussa 2000. Kilpailun tulos esitellään näyttelyssä. Tämän jälkeen alkaa asemakaavan ja sen rinnalla puiston yleissuunnitelman laadinta. Ennen asemakaavan muutoksen käsittelyä kuullaan osallisia. Asemakaavan muutosehdotus on tarkoitus valmistella kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyyn keväällä 2001. Osallisille ilmoitetaan tilaisuuksista kirjeellä ja lehti-ilmoituksilla. Osallisilla on myös mahdollisuus ottaa yhteyttä suunnittelutyön kaikissa vaiheissa.

	Viranomais- ja muu asiantuntijatyö järjestetään erillisissä neuvotteluissa. Kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyn jälkeen asemakaavan muutos tulee virallisesti nähtäville ja osallisilla on mahdollisuus tehdä muistutus. Tarvittavilta hallintokunnilta pyydetään myös samalla lausunnot. Lausuntokierroksen ja mahdollisten muistutusten jälkeen asemakaavan muutosehdotus etenee kaupunkisuunnittelulautakunnan ja kaupunginhallituksen jälkeen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.
VALMISTELUSTA VASTAA	Asemakaavan muutos: arkkitehti Anne Karppinen, puhelin 169 4217, projektipäällikkö Ilpo Forssén, puhelin 169 4216. Puiston yleissuunnitelma: maisema-arkkitehti Terhi Tikkanen- Lindström, puhelin 169 4229.
PÄIVÄYS **9.3.2000**	_____ Ann-Marie Wangel vs. asemakaavapäällikkö

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	091 Helsinki	**Täyttämispvm**	27.05.2008
Kaavan nimi	Kaisaniemi		
Hyväksymispvm		**Ehdotuspvm**	
Hyväksyjä		**Vireilletulosta ilm. pvm**	10.03.2000
Hyväksymispykälä		**Kunnan kaavatunnus**	091
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	19,2630	**Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]**	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		**Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]**	

Ranta-asemakaava

Rantaviivan pituus [km]

Rakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**
Lomarakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**19,2630**	**100,0**	**9490**	**0,05**	**0,0000**	**1650**
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	17,0830	88,7	9490	0,06	-0,4634	1650
R yhteensä						
L yhteensä	2,1800	11,3			0,4634	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä			**1325**		**1325**

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm +/-]	[k-m² +/-]
Yhteensä		**6990**		**1850**

Alamerkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**19,2630**	**100,0**	**9490**	**0,05**	**0,0000**	**1650**
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	17,0830	88,7	9490	0,06	-0,4634	1650
VP	17,0830	100,0	9490	0,06	-0,4634	1650
R yhteensä						
L yhteensä	2,1800	11,3			0,4634	
Kadut	2,1800	100,0			0,4634	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä			**1325**		**1325**
ma			1325		1325

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm +/-]	[k-m² +/-]
Yhteensä		**6990**		**1850**
Asemakaava		6990		1850

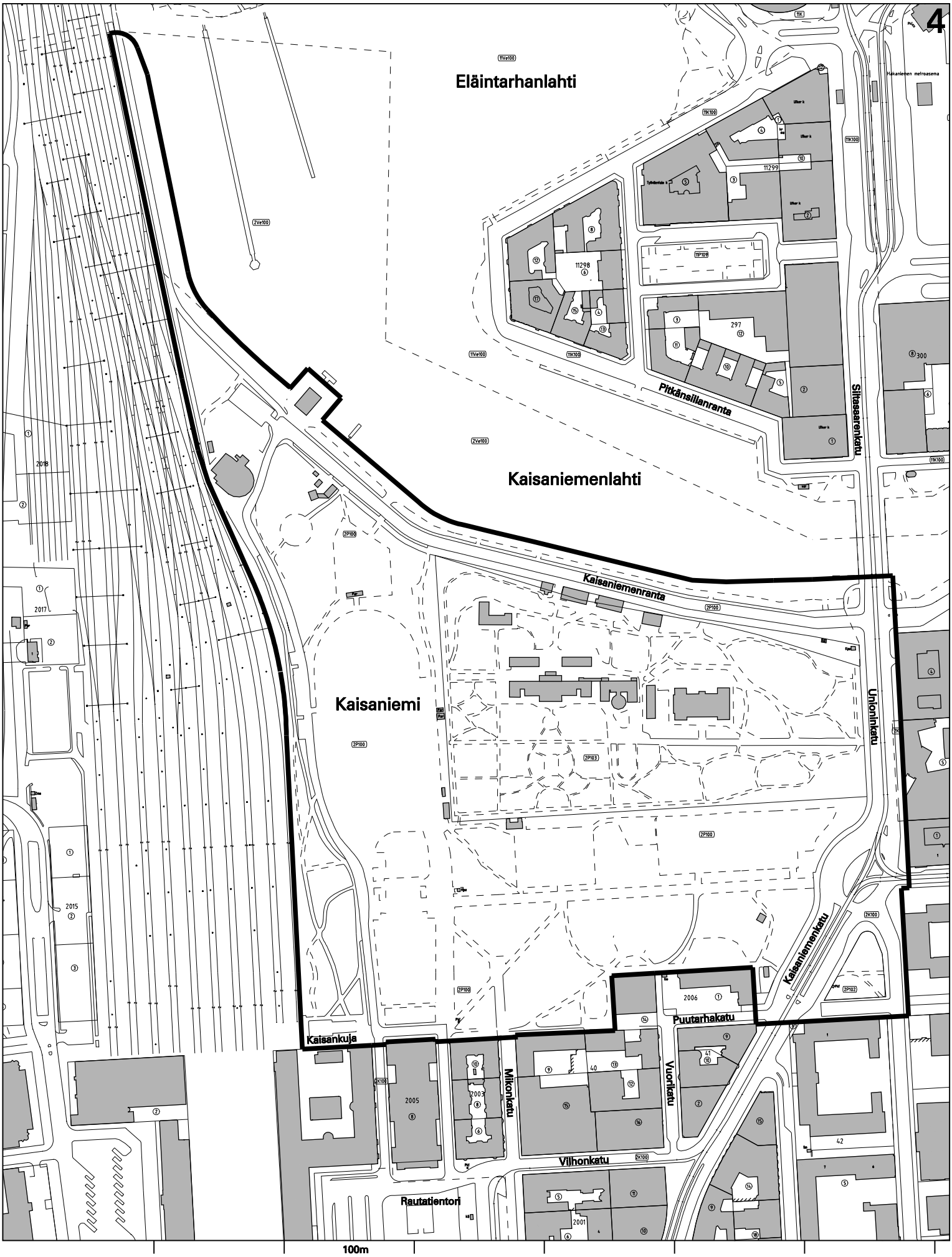

SIJAINTIKARTTA

Kaisaniemenpuisto

Liite kaavaan nro 11808/ 4.9.2008

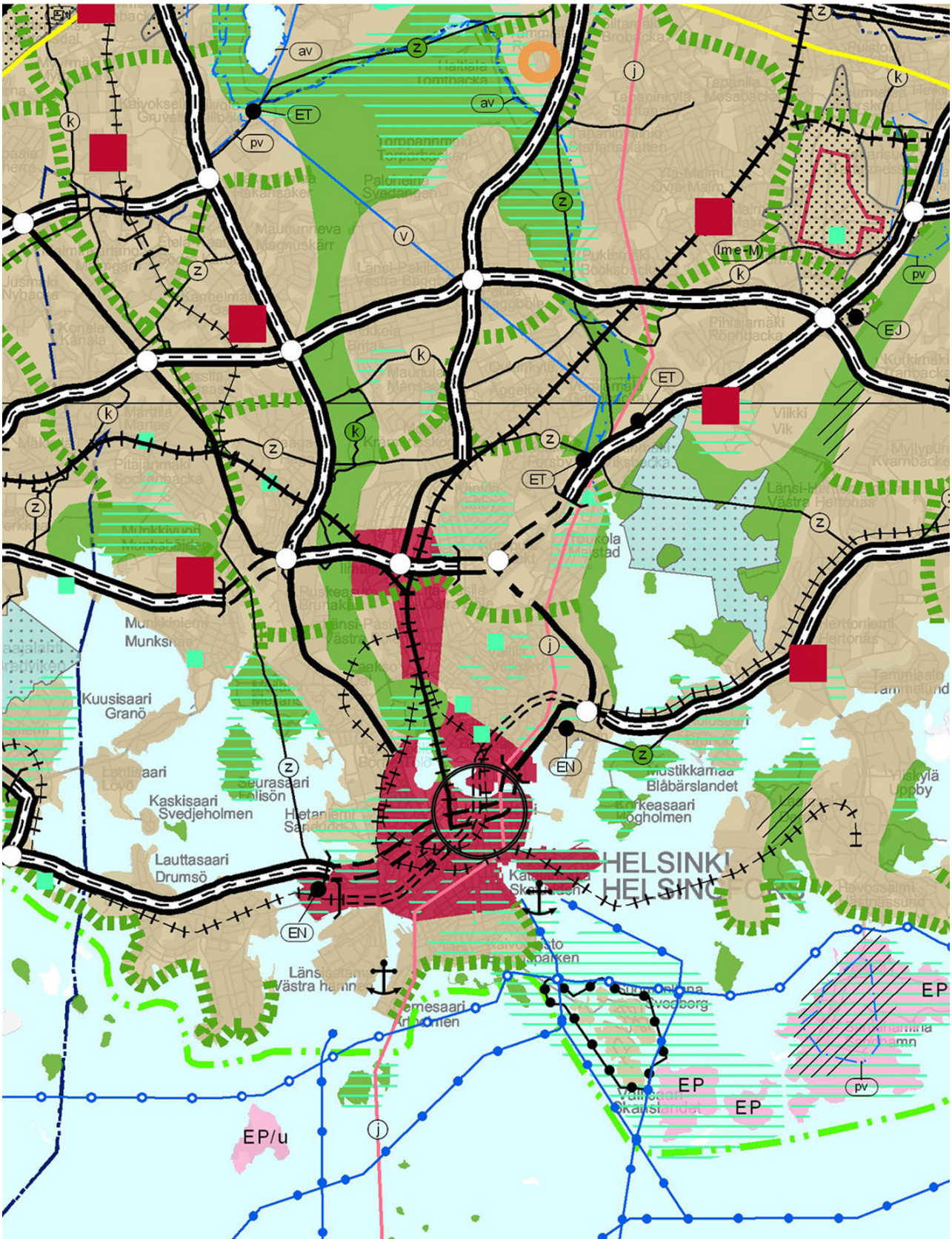

Ote maakuntakaavasta
Kaisaniemenpuisto
Liite kaavaan nro 11808/4.9.2008

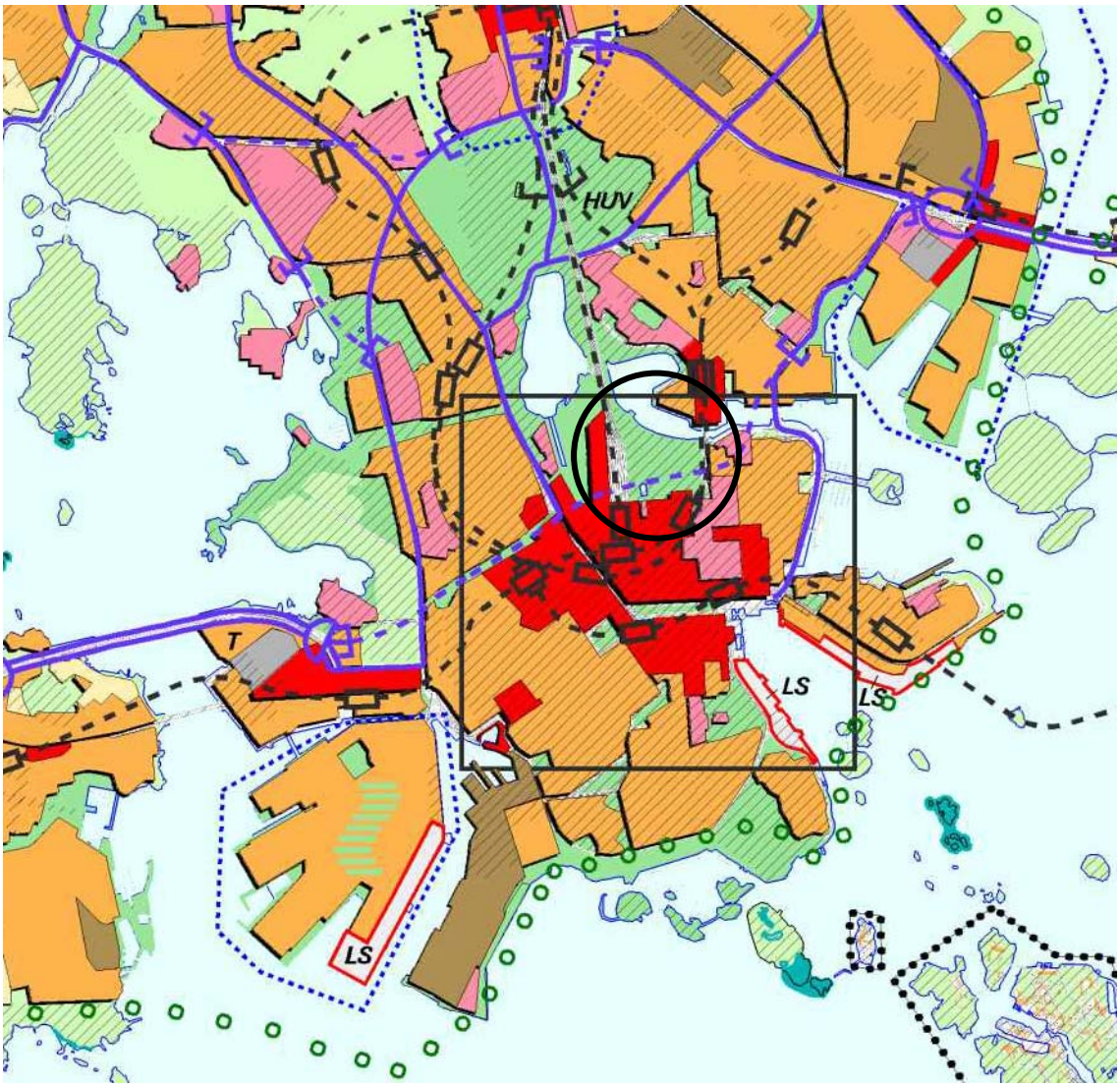

- Keskustatoimintojen alue
- Kerrostalovaltainen alue, asuminen / toimitila
- Pientalovaltainen alue
- Hallinnon ja julkistenpalvelujen alue
- Työpaikka-alue, teollisuus / toimisto / satama
- Teknisen huollon alue
- Kaupunkipuisto
- Virkistysalue
- Helsinki-puistona kehitettävä alue
- LS Satama-alue
- Sotilasalue
- Luonnonsuojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä alue
- Maailmanperintökohde
- Vesialue
- Suunnittelualue
- Moottorikatu
- Pääkatu
- Metro tai rautatie asemineen
- Pääliikenneverkon maanalainen osuus
- Kävelykeskusta

Ote yleiskaava 2002:sta
Kaisaniemenpuisto
Liite kaavaan nro 11808/ 4.9.2008

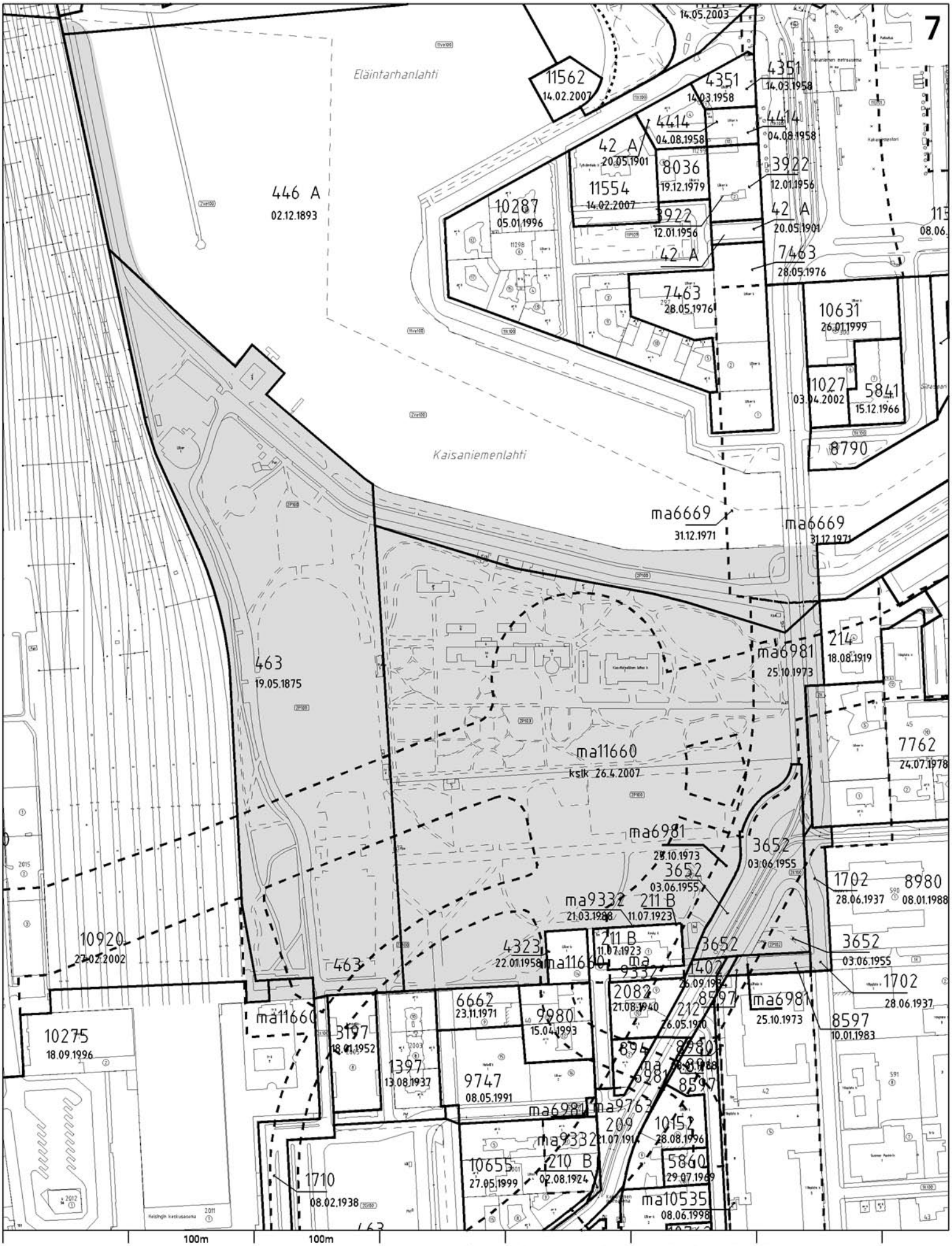

Ote voimassa olevasta hakemistokartasta

Kaisaniemenpuisto
Liite kaavaan nro 11808/ 4.9.2008

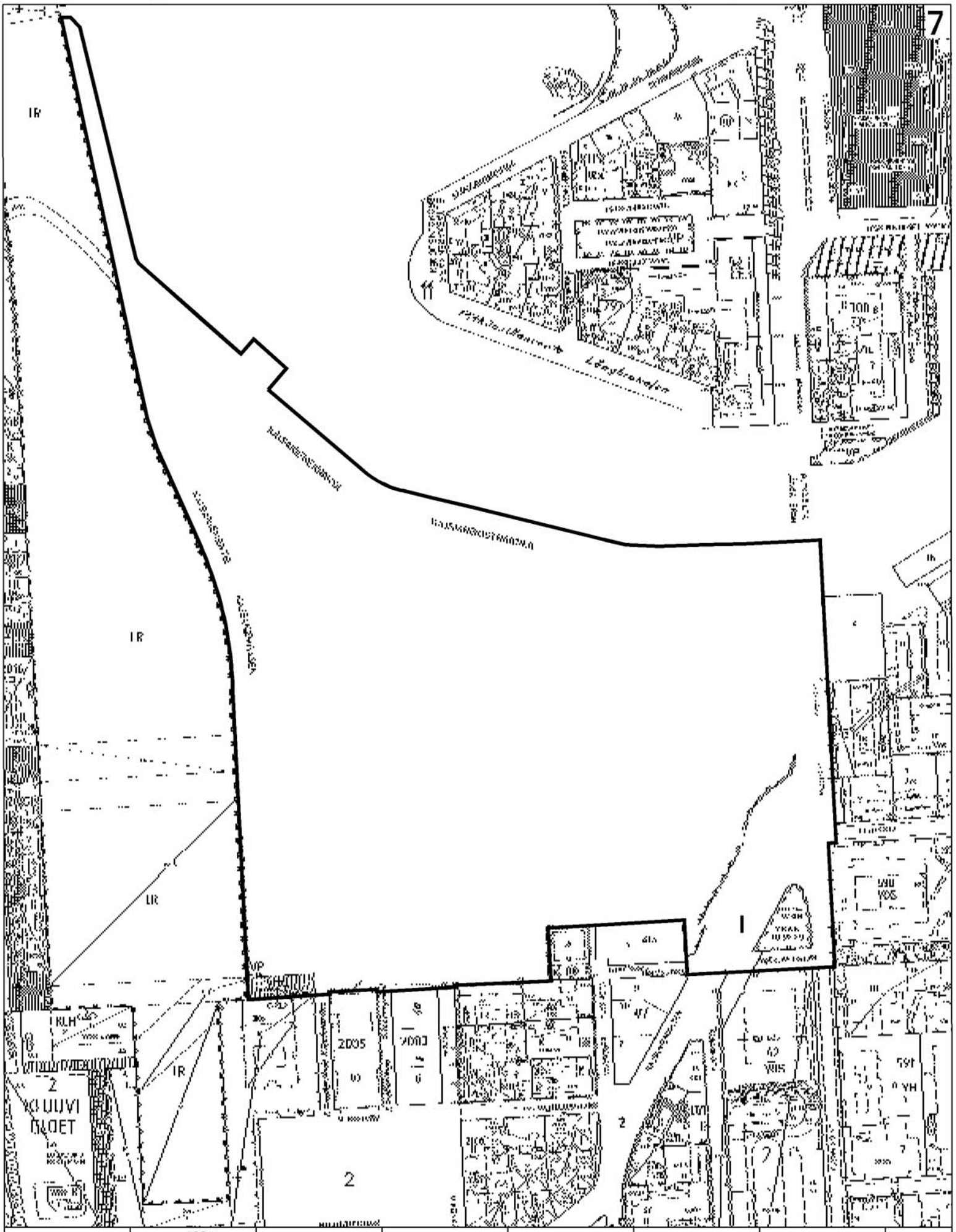

Ote ajantasa-asemakaavasta

Kaisaniemenpuisto
Liite kaavaan nro 11808/ 4.9.2008

Kaisaniemen puistokilpailu

2000-2001

"131517"
Ensimmäinen palkinto
Tekijät: Stefan Tischer
Susanne Burger
Francesca Venier

"Hortus Kaisaniemi"
Kunniamaininta
Tekijät: Michael R. van Gessel
Bram Breedveld
Ed Joosting Bunk

"Glint-line"
Kunniamaininta
Tekijät: Gretel Hemgård,
Mikla Koivunen, Tiina Taipale
Juha Ilonen, Hannu Siren

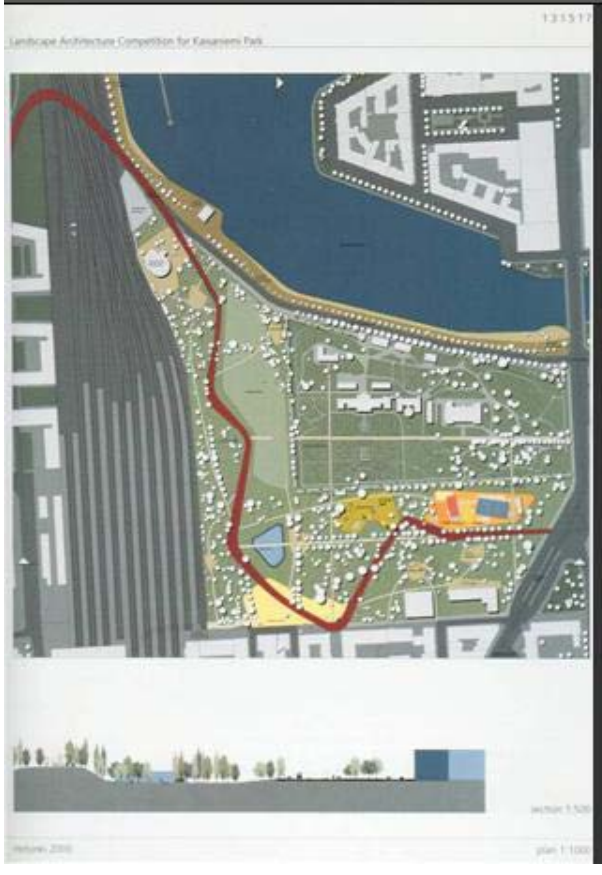

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Maisema-arkkitehtuurikilpailun voittaneet työt

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Kaisaniemenpuiston asemakaavatasoinen yleissuunnitelma 9.11.2007

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007 Näkymä luoteesta

Kaupunkisuunnitteluvirasto, Keskustaprojekti / Maisemasuunnittelu Hemgård / Kari Järvinen ja Merja Nieminen, Arkkitehdit Safa

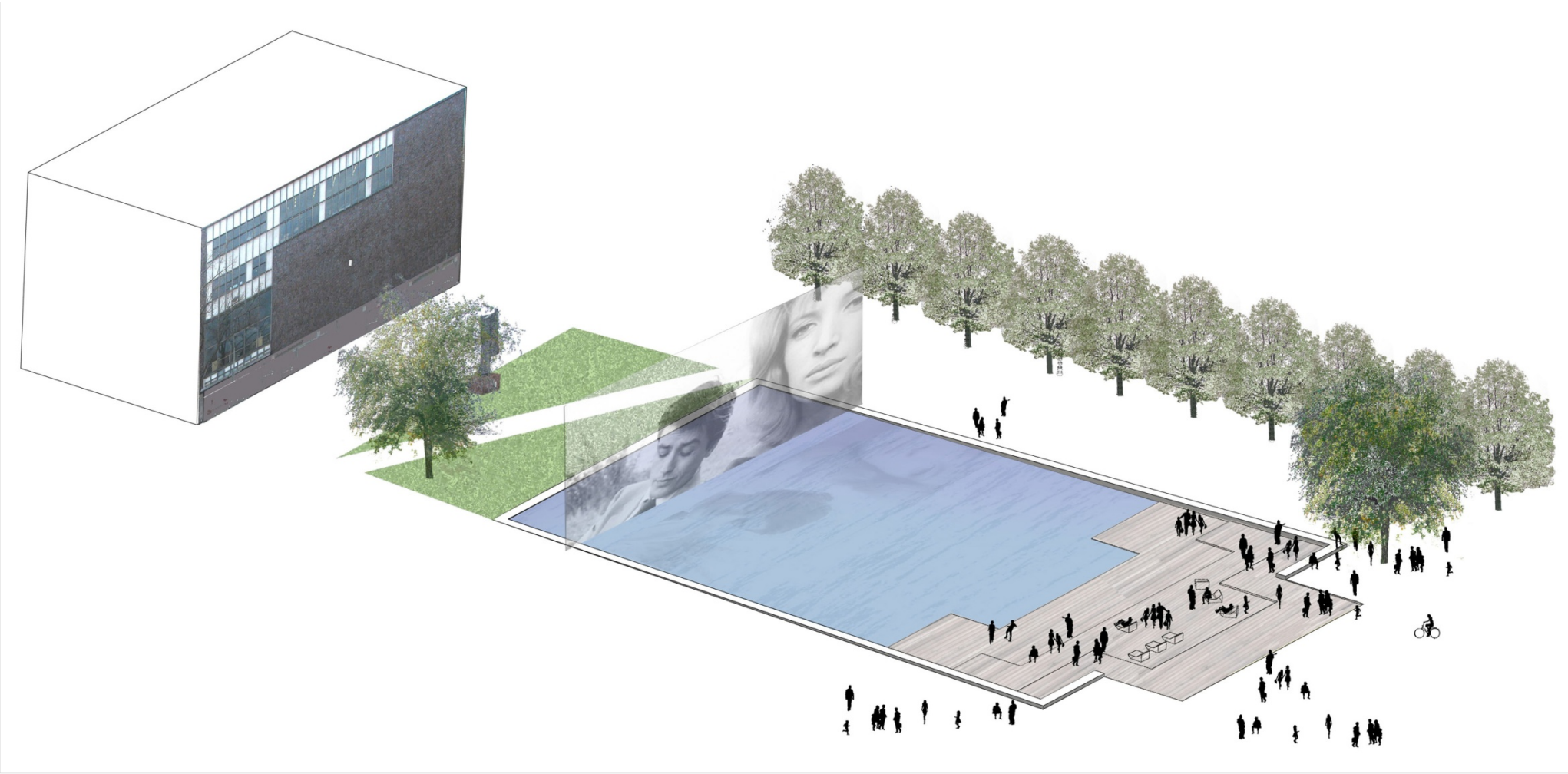

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.200
Puistosuunnitelma 2007 Vesiallas vaihtoehto 1, ”Allas ulkoilmanäyttämönä ja katsomona”

Kaupunkisuunnitteluvirasto, Keskustaprojekti / Maisemasuunnittelu Hemgård / Kari Järvinen ja Merja Nieminen, Arkkitehdit Safa

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Vesiallas vaihtoehto 2 ”Joutsenlmmikot”

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, kalteva nurmialue

Kaupunkisuunnitteluvirasto, Keskustaprojekti / Maisemasuunnittelu Hemgård / Kari Järvinen ja Merja Nieminen, Arkkitehdit Safa

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, keskiosan pieni kahvila ~105 k-m2

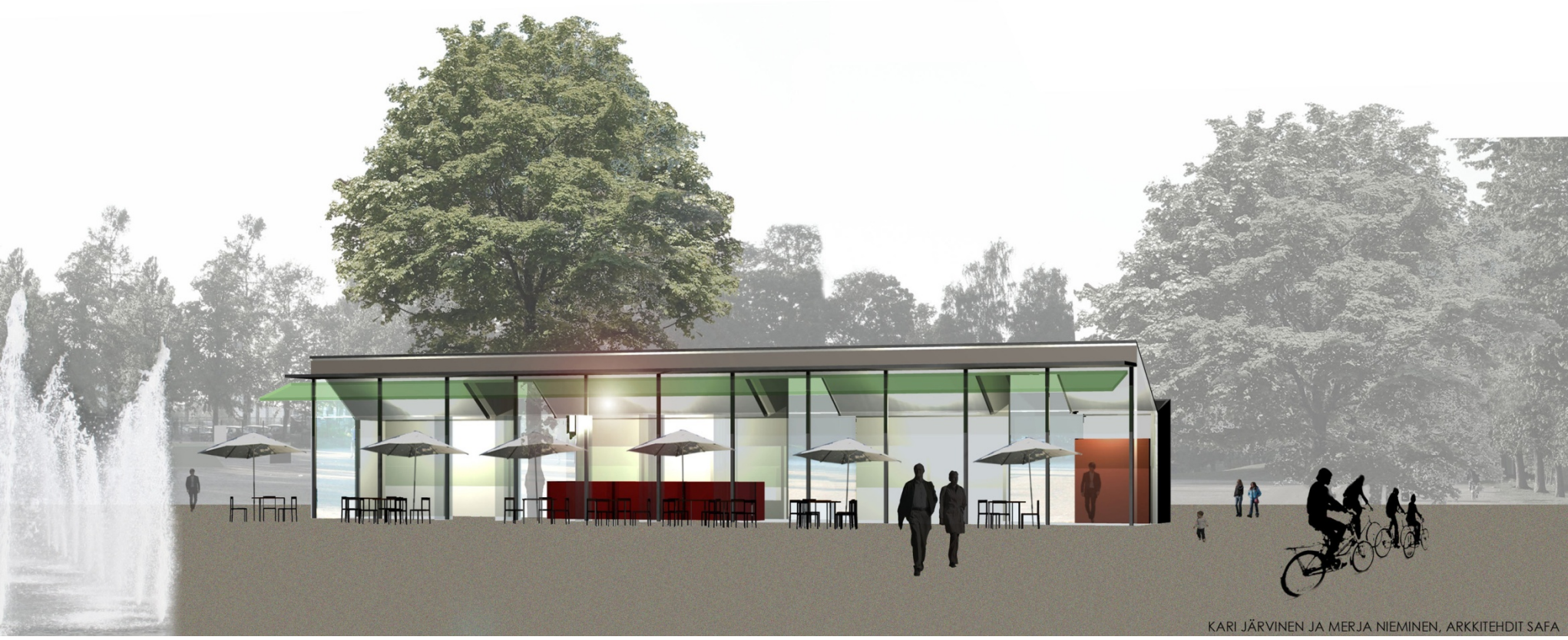

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, keskiosan keskikokoinen kahvila 175 k-m2

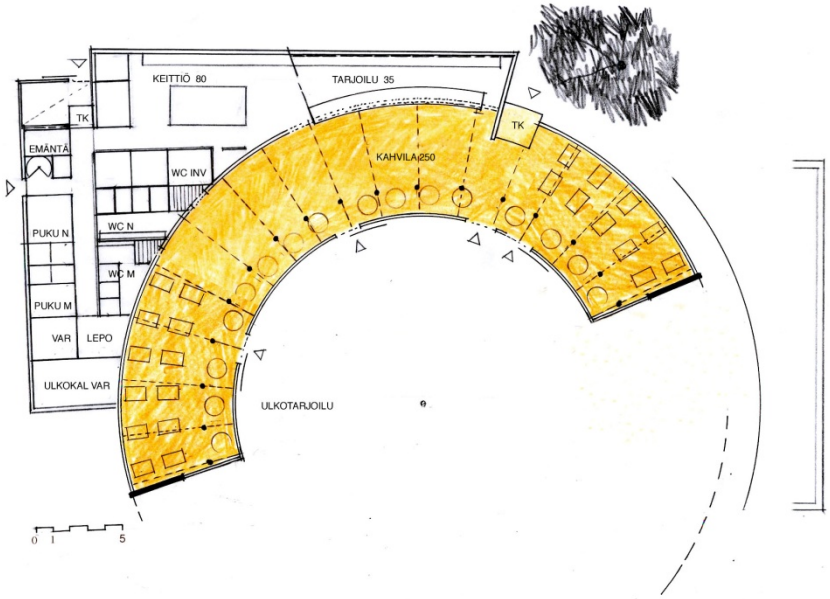

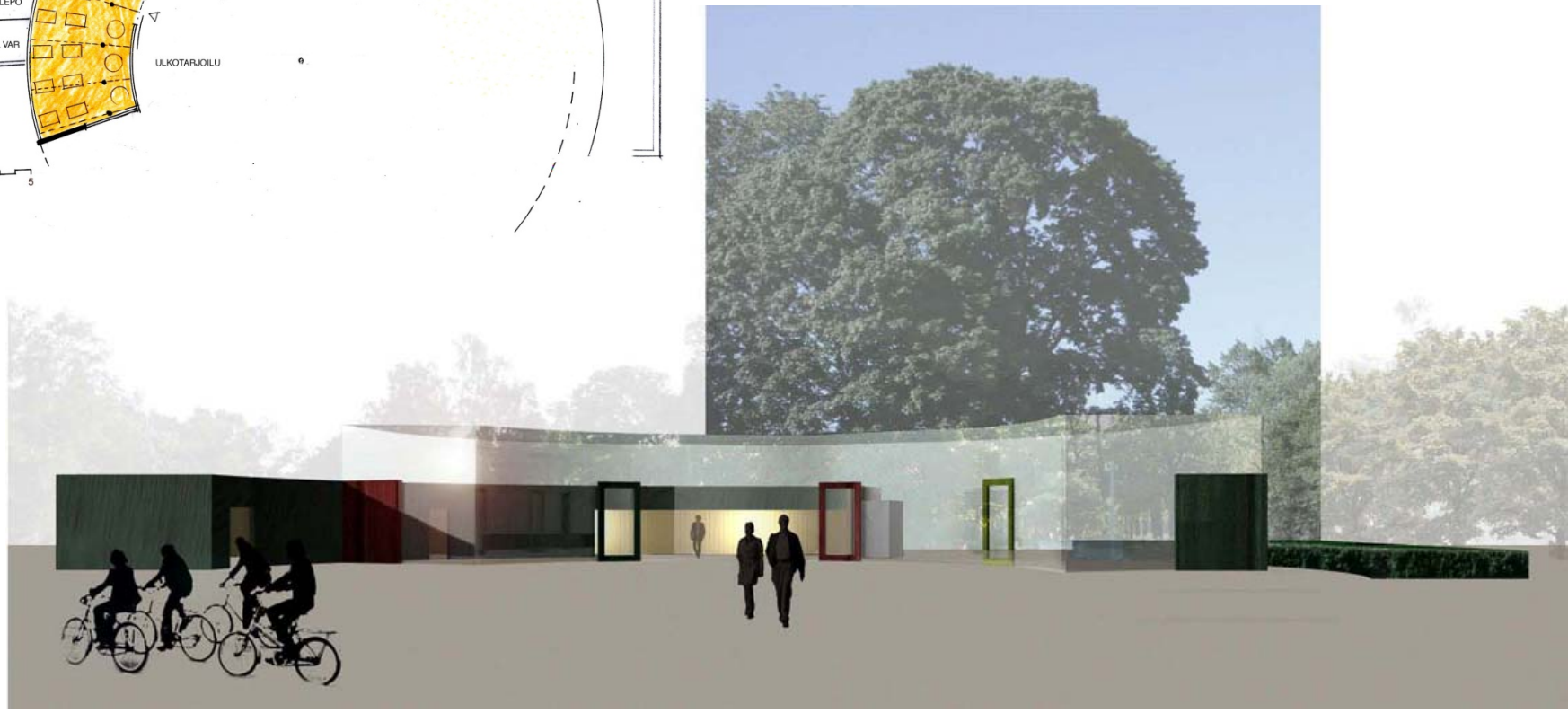

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Sydänalue, keskiosan iso kahvila 550 k-m2

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Liikunta-akseli

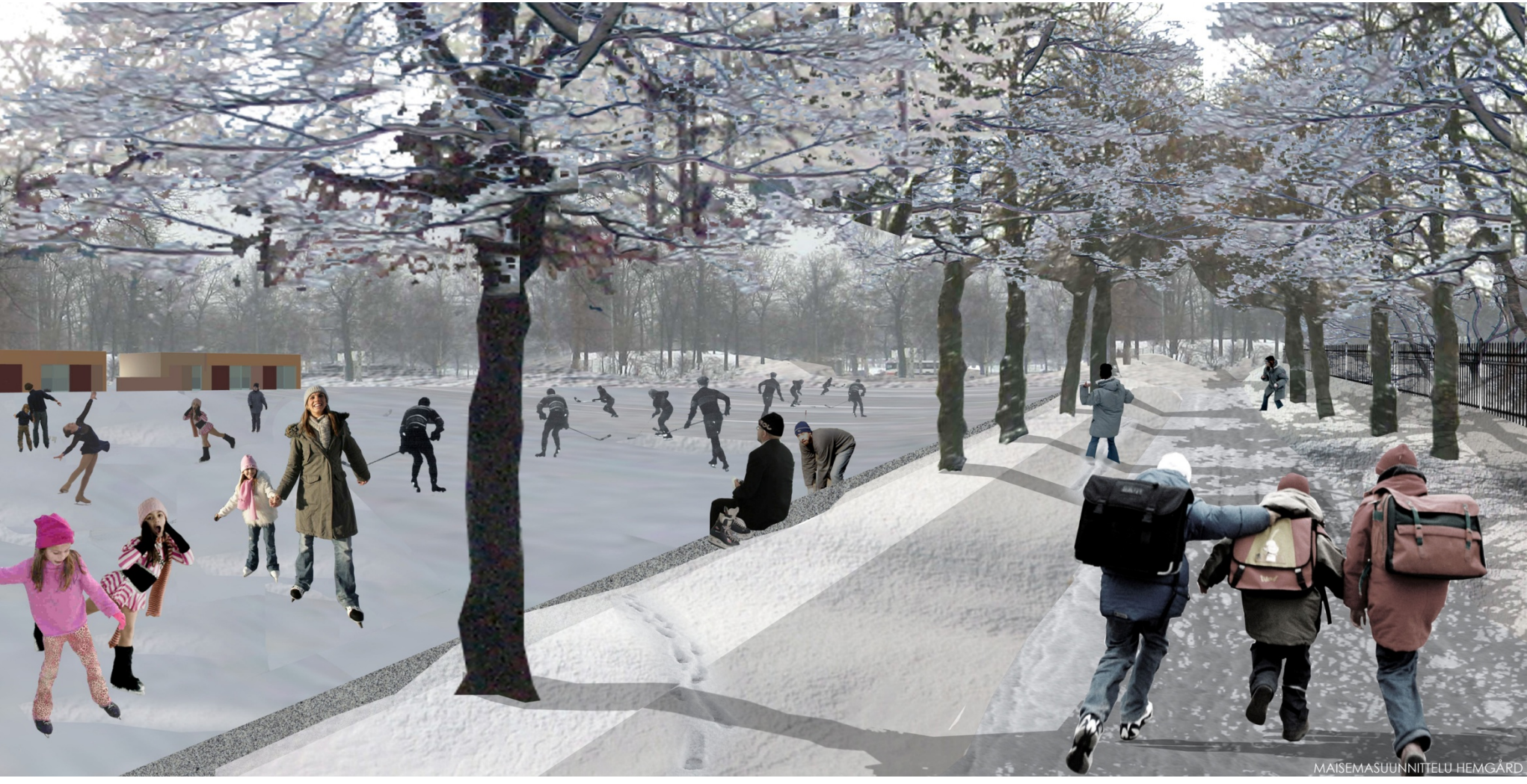

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Liikunta-akseli talvella

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Kasvitieteellisen puutarhan uusi sisäänkäynti ja oleskelualue

Kaupunkisuunnitteluvirasto, Keskustaprojekti / Maisemasuunnittelu Hemgård / Kari Järvinen ja Merja Nieminen, Arkkitehdit Safa

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008

Puistosuunnitelma 2007, Leikkipaikka

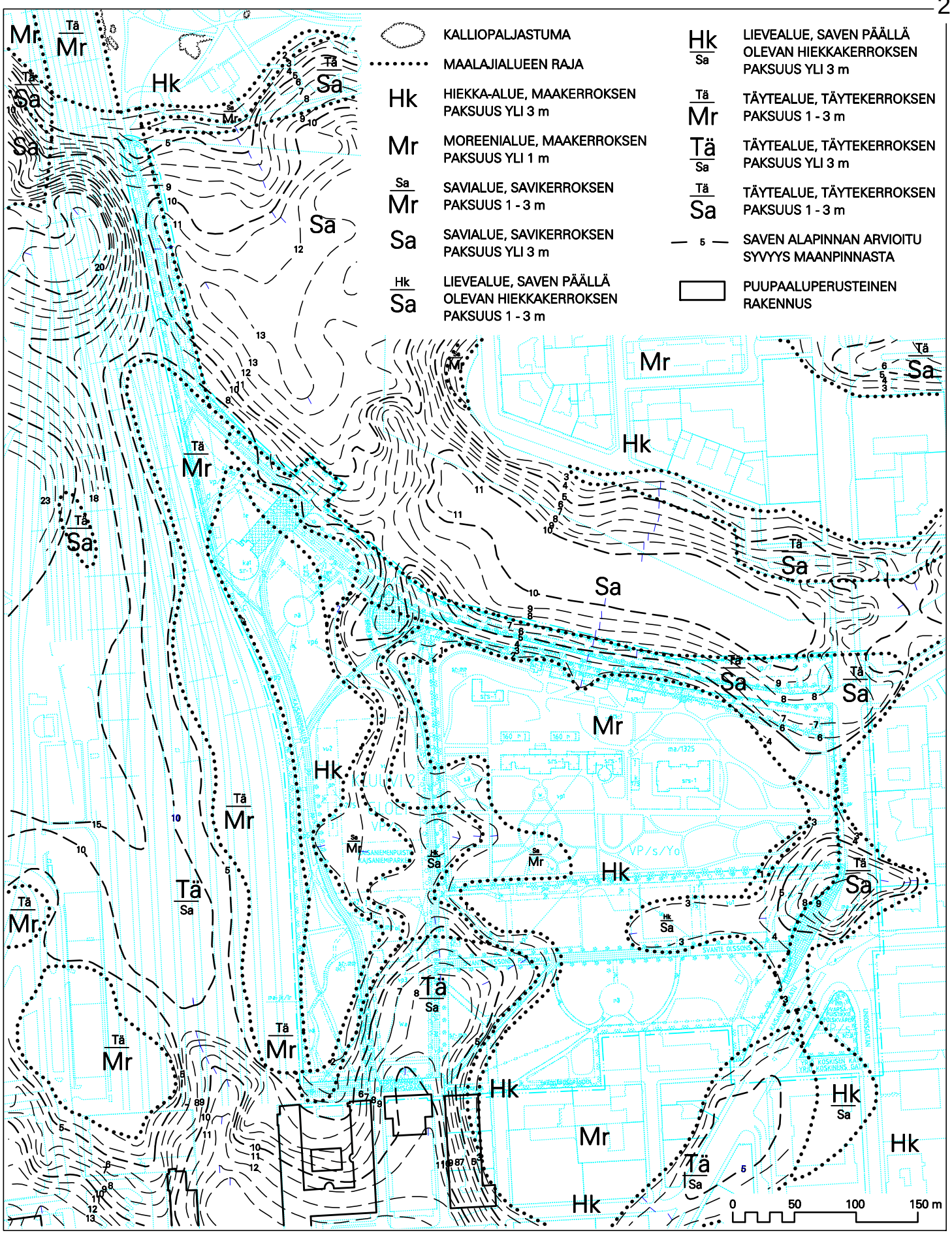

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008
Maaperä

Kaupunkisuunnitteluvirsato/ yleissuunnitteluosasto/ teknistsloudellinen toimisto / SNa, MMä, SI 27.5.2010

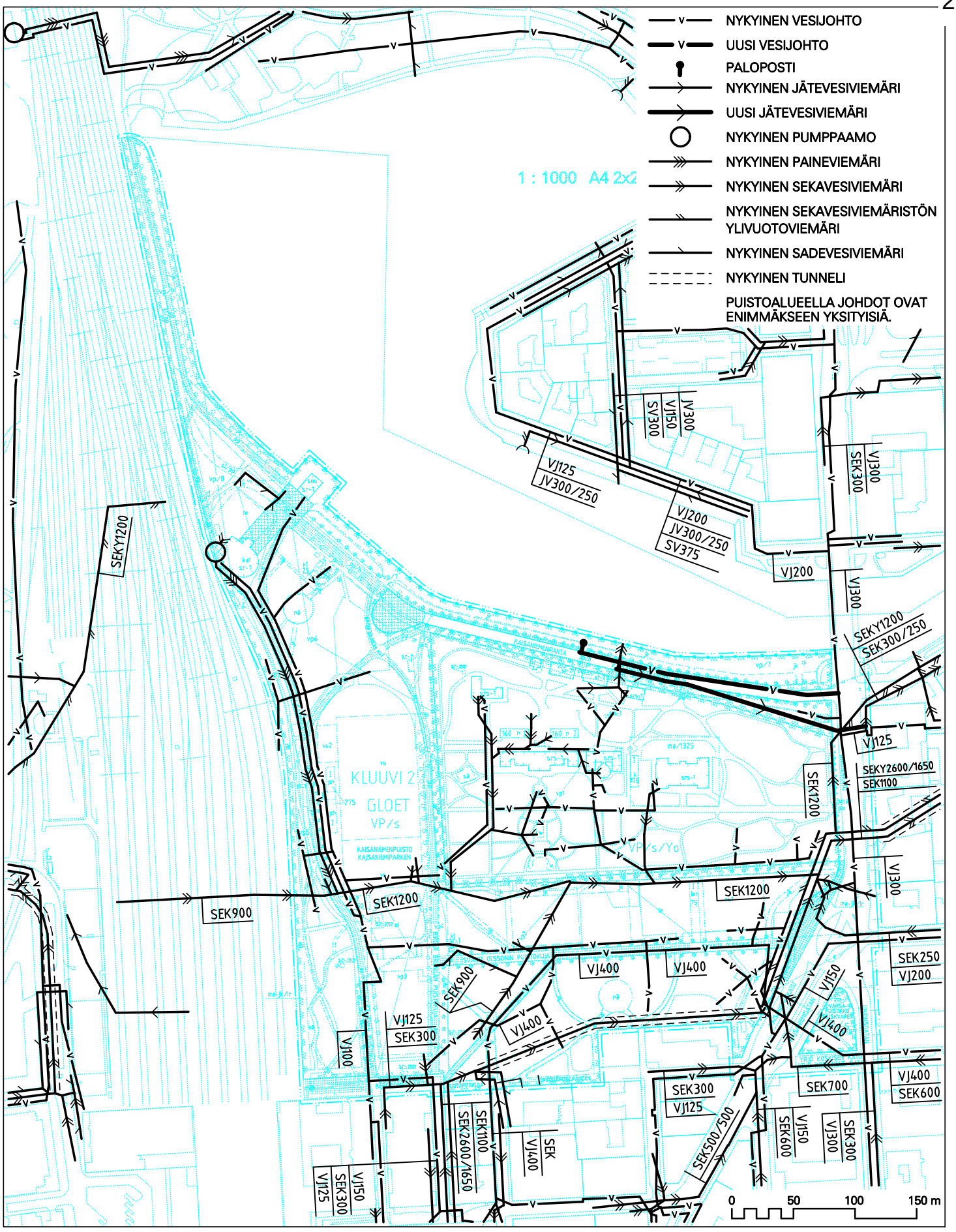

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808/ 4.9.2008
Vesihuolto

Kaupunkisuunnitteluvirasto/ yleissuunnitteluosasto/ teknistaloudellinen toimisto/ SNa, MMä, SI 27.5.2010

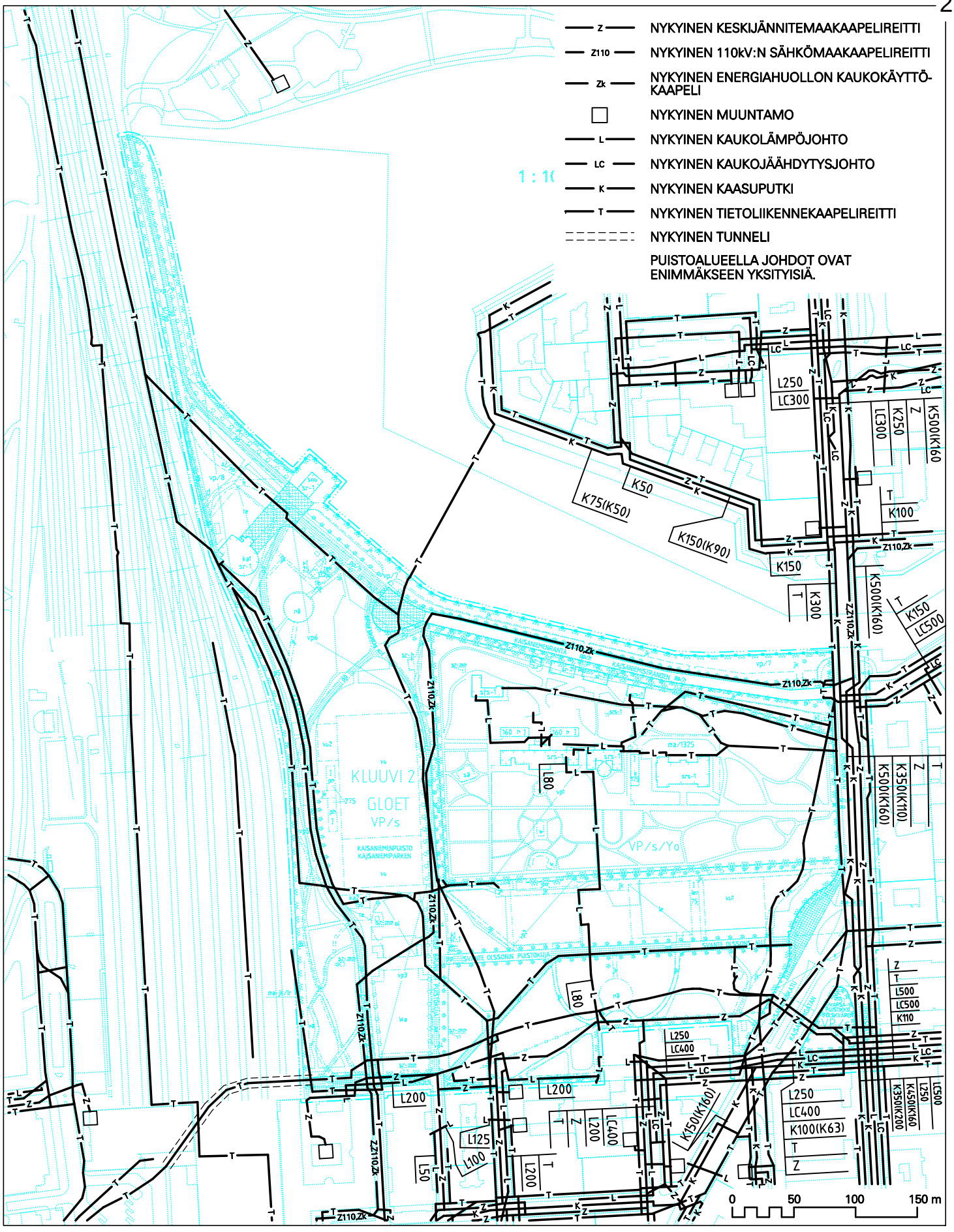

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 / 4.9.2008
Energiahuolto ja tietoliikenne

Jalankulku

Jalankulku ja pyöräily

Pyörätie

Jalankulku, pyöräily ja huolto

Liikennesuunnitelma

Kaisaniemenpuisto

Liite kaavaan nro 11808/ 4.9.2008

Ksv / L-os. / LSa

Kaisaniemenpuisto ja Kasvitieteellinen puutarha valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.

VP/s Kaupunkipuisto, joka on kulttuurihistoriallisesti puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

VP/s/Yo Puisto, joka on kulttuurihistoriallisesti puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

Suojeltava rakennus tai rakenne

Säilytettävä puu tai puurivi

Säilytettävä rantamuuri

Suojeltava muuri ja aita

Suojeltava muistomerkki

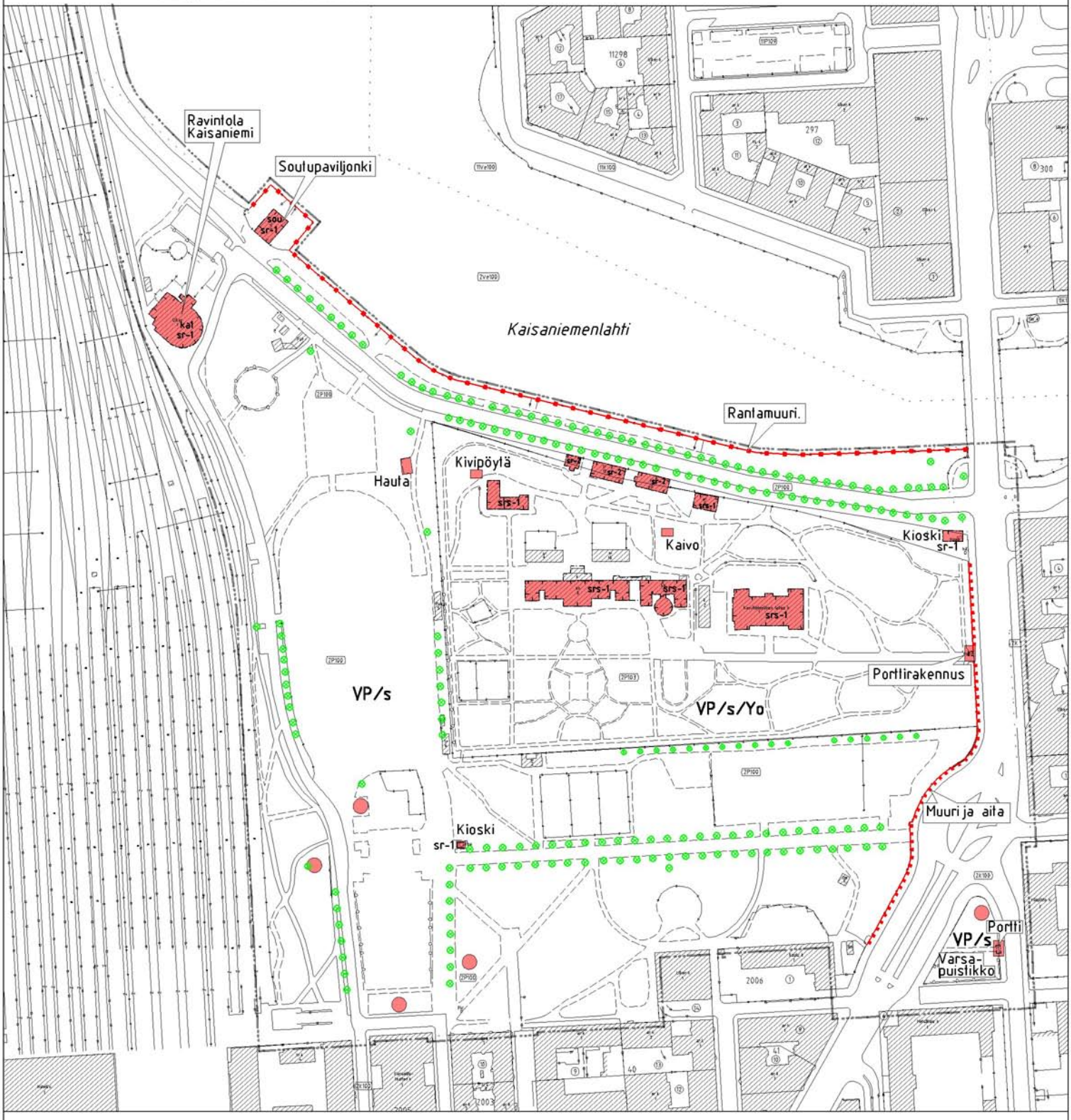

Suojelukohteet
Kaisaniemenpuisto
Liite kaavaan nro 11808/ 4.9.2008

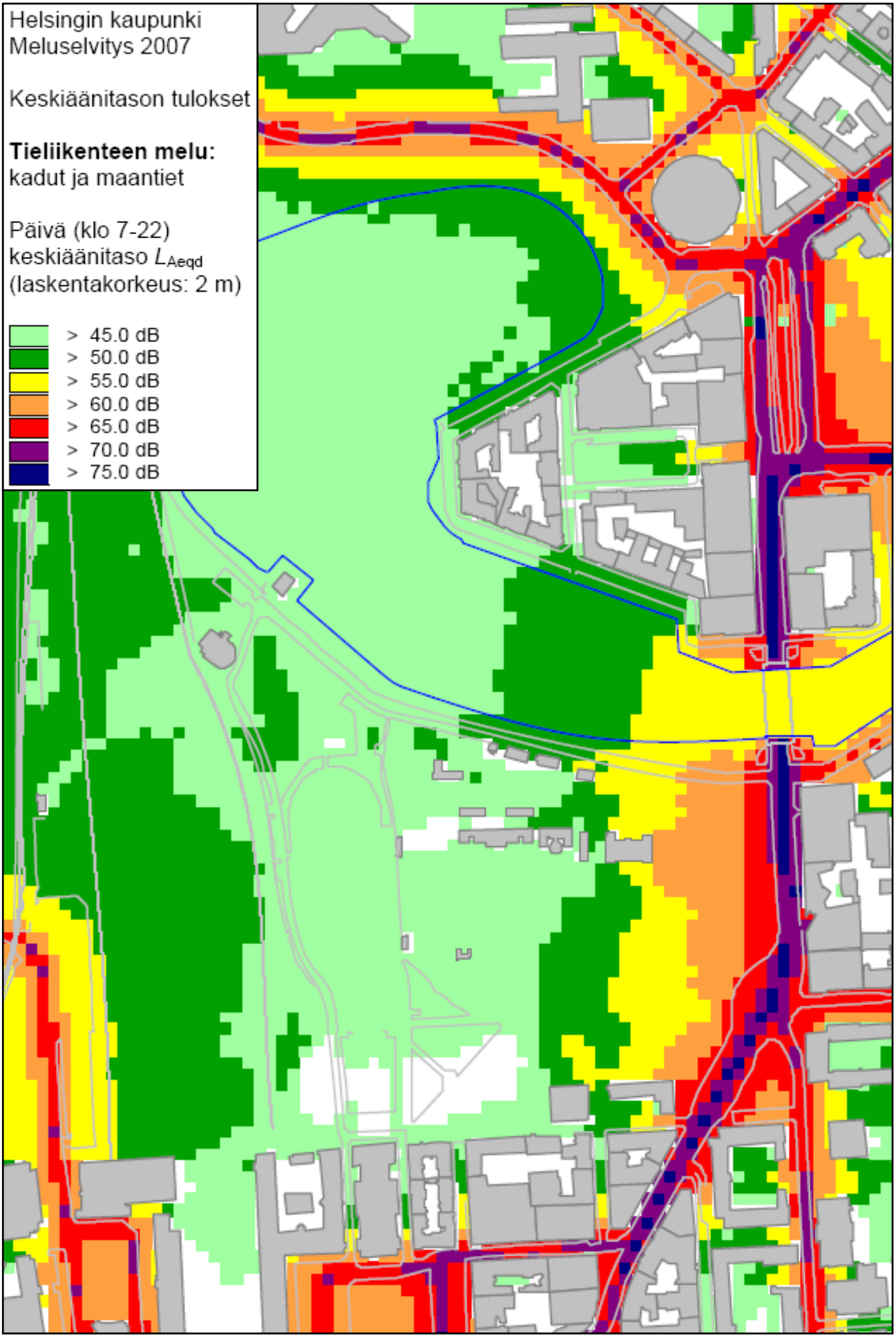

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 4.9.2008
Tieliikenteen melu

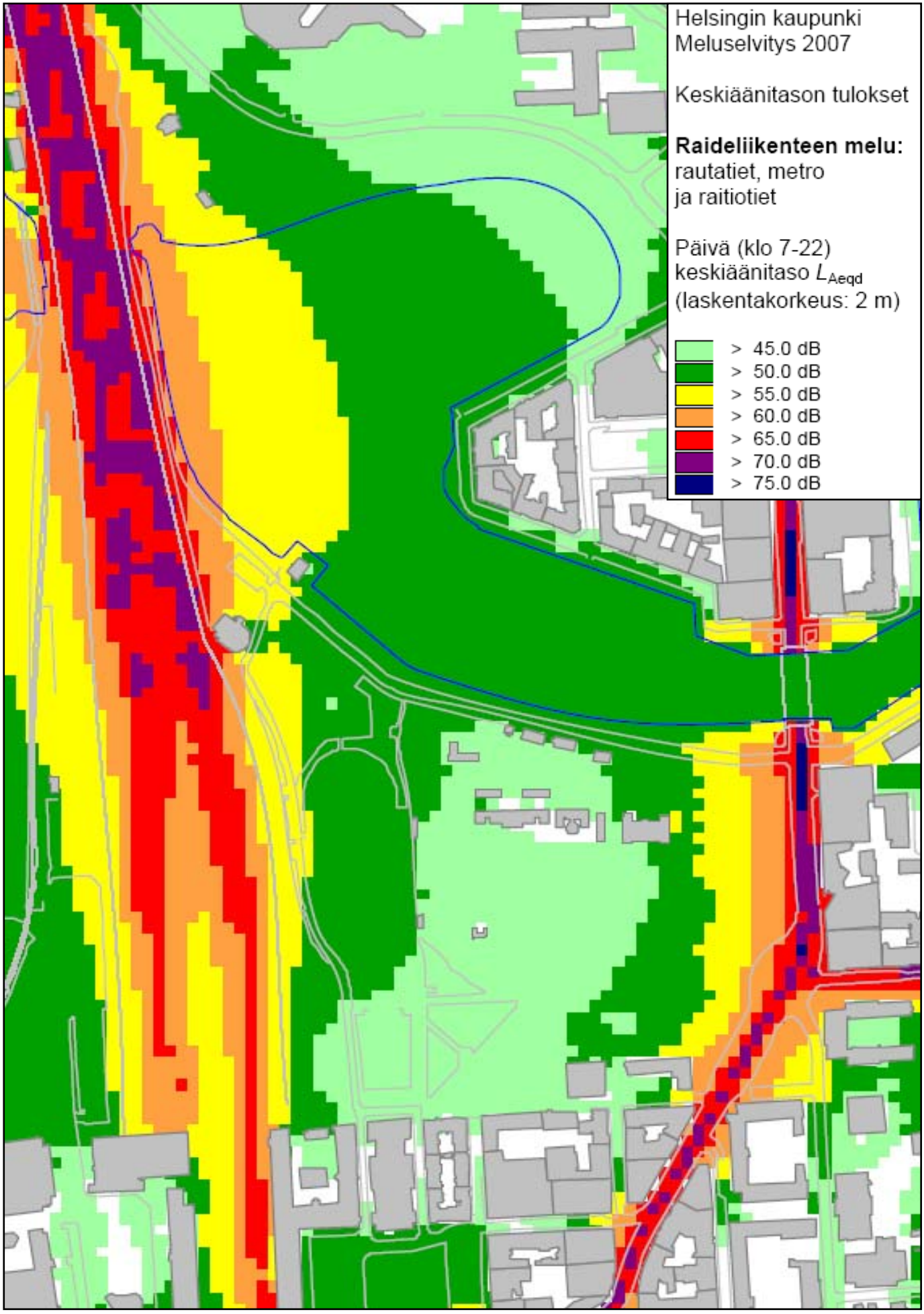

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos nro 11808 4.9.2008
Raideliikenteen melu

Yhdistelmä Kaisaniemenpuiston ja Kaisaniemenlahden asuntolaivojen asemakaavojen muutoksien havainnekuvista

Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutos 11808 / 3.6.2010

Kaupunkisuunnitteluvirasto/Asemakaavaosasto/Keskustaprojekti AK, KLy, MH

11808/ 4.9.2008

2. kaupunginosa Kluuvi
Puisto- ja katualue
Tason -1.6 yläpuolinen tila
Asemakaavan muutos
Kaisaniemenpuisto
1:2500

Eläintarhanlahti

Kaisaniemenlahti

KAISANIEMENLAHTI
KAJSANIEMIVIKEN

KLUUVI 2
GLOET
VP/s
KAISANIEMENPUISTO
KAJSANIEMIPARKEN

VP/s/Yo

KAISANIEMENRANTA
KAJSANIEMISTRANDEN

SVANTE OLSSONIN PUISTOKUJA
SVANTE OLSSONS ALLÉ

BERGBOMINKUJA
BERGBOMSGRÄNDEN

PUUTARHAKUJA
TRÄDGÅRDSGRÄNDEN

PUUTARHAKATU TRÄDGÅRDSG.

YRJÖ KOSKISEN KATU
YRJÖ KOSKINENS GATAN

KAISANIEMENKATU
KAJSANIEMIGATAN

UNIONINKATU
UNIONSGATAN

PITKÄSILTA LÅNGBRON

VUORIKATU

KLH 2011

2011 LRK

2005 Y

2003

KLH

40 K

AK

YO 2006

YH 45

LR

HELSINGIN KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTO ASEMAKAAVAOSASTO	
KSLK 4.9.2008 MUUTOKSIN	PIIRUSTUS 11808
STPLN	RITNING
NÄHTÄVÄNÄ 7.11.-8.12.2008	PÄIVÄYS 4.9.2008
TILL PÅSEENDE	DATUM
MUUTETTU	LAATINUT KARPPINEN, LYBECK, JAAKKOLA
ÄNDRAD	UPPGJORD AV
	PIIRTÄNYT MARKETTA HAVERI
HYVÄKSYTTY	RITAD AV
GODKÄND	
SAANUT LAINVOIMAN	
VUNNIT LAGA KRAFT	VIRASTOPÄÄLLIKKÖ TUOMAS RAJAJÄRVI
	VERKSCHEF

2. kaupunginosa Kluuvi
Puisto- ja katualue
Tason -1.6 yläpuolinen tila

Asemakaavan muutos 1:1000
Kaisaniemenpuisto

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

Kaisaniemenpuisto sisältäen Yliopiston kasvitieteellisen puutarhan rakennuksineen on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.

VP/s — Kaupunkipuisto, joka on kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas. Puistoa tulee hoitaa historiallisena puistona. Alueella olevaa puustoa tulee hoitaa siten, että se säilyy elinvoimaisena. Puustoa uudistettaessa tulee huolehtia, että puiston historiallinen tai maisemakuvallinen arvo säilyy.

Suojeltavaksi määrättyjä rakennuksia, rakennusten osia, muistomerkkejä tai portteja sekä puiston reittejä, aitoja, ulkoportaita tai muita kohteita ei saa muuttaa tai hävittää niin, että kohteen tai sen ympäristön puistohistoriallinen tai kulttuurihistoriallinen arvo vähenee.

Vp/s alueella kaikista rakennus-, toimenpide- ja maisematyölupia vaativista muutos- ja korjaustöistä on pyydettävä kaupunginmuseon lausunto.

VP/s/YO — Puisto, joka on kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas. Alue on varattu Yliopiston kasvitieteellisen puutarhan käyttöön. Puutarha-alue on tarkoitettu yliopiston tieteelliseen käyttöön sekä toimimaan yleisölle avoimena julkisena erityispuistona.

Puutarhan alueella tulee säilyttää 1800-luvun polkuverkosto. Alueella oleviin rakennuksiin saa sijoittaa Kasvitieteellistä puutarhaa palvelevia näyttely-, kasvimuseo-, koulutus-, kahvila-, työ- ja varastotiloja sekä asuintiloja. Puutarha-alueen ympärille saadaan rakentaa alkuperäistoteutuksen mukainen läpinäkyvä aita.

Kasvitieteellisen puutarhan ma -merkitylle alueelle kalliotilaan sekä rakennuksen kellarikerroksiin saa sijoittaa yliopiston kasvimuseon tai muun rakennukseen sijoittuvan yliopiston puutarhan toiminnan laajennuksen. Kaavakartan k-merkinnällä osoitetulle rakennusalalle saadaan sijoittaa uudisrakennus nykyisen kasvihuonerakennuksen tilalle.

Vp/s/YO alueella kaikista rakennus-, toimenpide- ja maisematyölupia vaativista muutos- ja korjaustöistä on pyydettävä Museoviraston lausunto.

Kaupunkipuiston (VP/s) ja Kasvitieteellisen puutarhan (VP/s/YO) välillä tulee säilyttää näkymiä eikä raja-aluetta saa istuttaa yhtenäisesti umpeen.

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.

Osa-alueen raja.

Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.

Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.

2 — Kaupunginosan numero.

KLUU — Kaupunginosan nimi.

KAISANIEMENP — Kadun, katuaukion tai puiston nimi.

I — Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

150 — Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

Rakennusala.

ma/1325 — Kasvitieteellisen puutarhan maanalaisen tilan rakennusala ja maanalaisissa tiloissa sallittu rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

k — Rakennusala, johon saadaan sijoittaa Kasvitieteellisen puutarhan toimintaan liittyviä tiloja. Rakennus tulee olla yleisilmeeltään läpinäkyvä ja historialliseen ympäristöön soveltuva.

h — Rakennusala, johon saadaan sijoittaa Kasvitieteellisen puutarhan huoltorakennus.

RAKENNUSSUOJELU

srs-1 — Rakennussuojelulain nojalla suojeltu rakennus tai kaivo, joiden korjaus- tai muutostöitä koskevat määräykset on annettu suojelupäätöksessä (18.9.1980, valtion omistamien rakennusten suojelua koskeva asetus 480/85).

sr-1 — Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tärvelevät rakennuksen ominaispiirteitä. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä, on rakennus korjaus- ja muutostöiden yhteydessä pyrittävä korjaamaan rakennuksen ominaispiirteisiin hyvin soveltuvalla tavalla. Rakennuksen alkuperäiset rakennusosat tulee säilyttää ja/tai korjata alkuperäistoteutuksen mukaisesti.

Suojeltavan rakennuksen arvokkaat sisätilat tulee säilyttää siten, että niiden rakennustaiteellista ja kulttuurihistoriallista arvoa ei turmella.

sr-2 — Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tärvelevät rakennuksen julkisivun tai vesikaton arvoa tai ominaispiirteitä.

Suojeltavan srs-1,sr-1 ja sr-2 -merkityn rakennuksen lähiympäristö on säilytettävä suojeltavaan rakennukseen soveltuvana.

sr-mm — Suojeltava muistomerkki.

sr-h — Suojeltava hauta.

sr-pk — Suojeltava Kasvitieteellisen puutarhan porttirakennus Unioninkadun varrella.

sr-p — Suojeltava Varsapuistikon porttirakenne.

Säilytettävä rantamuuri. Rantamuurin kunnostus- ja muutostyöt tulee tehdä siten, että rantamuurin historiallinen arvo ja kaupunkikuvallinen ilme säilyvät, ja rantamuurin korkeus säilyy nykyisenä, noin +1.0m. Rantamuuriin maan alle saadaan sijoittaa teknisiä rakenteita. Muuri tulee rakentaa siten, että se ottaa huomioon vesiliikenteen vaatiman syvyyden sekä tarvittavat kiinnitysjärjestelyt.

Alue, jolle saadaan rakentaa uusi rantamuuri. Muurin tulee olla samankorkuinen kuin viereinen suojeltu rantamuuri.

a b — Uusi muuriseinä. Muurin korkeus saa olla enintään 1.0m ja sen yli tulee nähdä. Muuriseinä tulee suunnitella siten, että se estää melun kulkeutumista radalta puistoon.

c d — Uusi muuriseinä Kaisaniemen ravintolan terassin kohdalla. Se tulee rakentaa siten, että se estää melun kulkeutumista radalta puistoon.

Suojeltava muuri ja aita Unioninkadun ja Kaisaniemenkadun varrella. Kasvitieteellisen puutarhan eteläpuolen muuriin saadaan avata kulkuaukko puistosta Unioninkadulle.

po — Portti. Kasvitieteellisen puutarhan portit Kaisaniemenrannan ja Unioninkadun varrella tulee säilyttää. Puutarhan etelareunaan tulee muodostaa uusi sisäänkäynti julkisen puiston ja puutarhan välille. Kasvitieteellisen puutarhan kävelykselin länsipäähän saadaan avata uusi portti kenttien kohdalle.

PUISTON OSA-ALUEET

vp-1 — Kasvitieteellisen puutarhan kasvihuonerakennukseen liittyvä vp-1 - merkitty alue tulee säilyttää avoimena ja alueella saa olla vesiaiheita.

vp2 — Kasvitieteellisen puutarhan uuden portin edusta, johon muodostetaan oleskelu- ja istutusalue.

vp3 — Puiston sydänalue on keskeinen kävelyreittien risteyskohdassa oleva puistoalue, jossa on istutettua oleskelualuetta, vesiaihe sekä ka2- merkinnällä merkitty kahvilan rakennusala.

vp4 — Keskeinen pohjois- eteläsuuntainen puistovyöhyke, joka on noin 25m leveä istutettu alue. Vyöhykkeeseen sisältyy jalankulku- ja pyöräilyreitti, puurivit, istutuksia ja oleskelupaikkoja.

vp5 — Radan varren istutettu vyöhyke, joka korotetaan radan puolelta ja johon istutetaan matalia pensaita tai kukkaistutuksia.

vp6 — Kenttien pohjoispuolinen vihervyöhyke, jolla tulee säilyttää näkymät kentän ja Kaisaniemenlahden vesialueen välillä. Vihervyöhykkeellä olevalle mäelle sijoittuvat näköalapaikka, tarjoilukioski ja sen terassialue. Rinteen itäreunaan muodostetaan viherterassointi.

vp7 — Rantapuisto, joka varataan jalankulun alueeksi. Rannan jalankulun ja kadun välinen alue tulee olla istutettua aluetta. Vp7-merkitylle alueelle Kaisaniemenranta-kadun jalkakäytävän reunaan maan alle saadaan sijoittaa rannan ja vesialueen toimintojen edellyttämiä jätehuollon tiloja sekä teknisiä tiloja ja rakenteita. Tiloja ei saa sijoittaa muualle rantapuiston alueelle.

vp8 — Kaisaniemen ravintolan ympäristö, joka kohennetaan puistomaisena alueena. Radan varteen rakennetaan c-d-merkitty muuriseinä melusuojaksi. Alueelle saadaan sijoittaa radan ylittävän kevyen liikenteen sillan luiska ja rakenteita.

vp9 — Pohjoinen radan varren alue, joka on rakennettava ja istutettava ilmeeltään puistomaiseksi ja terassoitava siten, että yleiselle jalankululle ja pyöräilylle varattu raitti sijoittuu tasolle noin +2.0 ja kävelyraitti tasolle noin +1.5. Alueelle saadaan sijoittaa radan ylittävän kevyen liikenteen sillan luiska ja rakenteita.

LIIKUNTA - JA LEIKKIALUEET

vu — Alueen osa, joka on tarkoitettu liikunta- ja virkistyskäyttöön. Alueelle saa sijoittaa pallokenttiä. Alue tulee suunnitella siten, että sen läpi on avoimet näkymät sekä siten, että se on liikuntakäytön ulkopuolella eri suunnista vapaasti läpikuljettavaa ja tapahtumien aikana monipuolisesti käytettävää aluetta. Kentän päätyosiin saadaan sijoittaa liikuntakäytön turvallisuuden edellyttämiä läpinäkyviä aitoja. Kenttäalueen itäreunaan sijoitetaan matala kivimuuri, jota voidaan käyttää istumapenkkinä. Aitojen ja muurin tulee olla kaupunkikuvaan ja historiallisesti arvokkaaseen puistoympäristöön soveltuvia ja materiaaleiltaan korkeatasoisia.

vu1 — Ohjeellinen pallokenttä.

vu2 — Ohjeellinen koripallo- tai muu kenttä.

ph — Rakennusala, johon saa sijoittaa puistoalueen pukuhuone-, wc-, huolto-, muuntamo ja varastotiloja sekä hoitohenkilökunnan työtiloja.

sou — Soutupaviljongin rakennusala.

le — Leikki- ja oleskelualueeksi varattu alueen osa. Leikkikenttä tulee suunnitella maastoaiheita käyttäen.

ler — Rakennusala, johon saa sijoittaa puistoalueen pukuhuone-, wc-, huolto- ja varastotiloja.

RAVINTOLA- JA KAHVILA-ALUEET

ka1 — Rakennusala, johon saa sijoittaa kahvila- ja ravintolatoimintaa.

ka2 — Rakennusala, johon saadaan rakentaa kahvila- ja ravintolarakennus. Rakennus ja sen ulkotarjoilualue tulee sovittaa yhteen kalteva istutettavan oleskelualueen (ol) kanssa.

ki — Rakennusala, johon saa sijoittaa kioskin. Unioninkadun varren kioskia voidaan siirtää kaupunkikuvallisesti parempaan paikkaan nykyisen kioskin lähistölle.

te — Ravintolan tai kahvilan kattamattoman ulkotarjoilualueen ala.

ISTUTUKSET JA VESIALUEET

Säilytettävä puurivi. Historiallisesti arvokas puukujanne, joka tulee säilyttää ja tarvittaessa uudistaa niin, että sen maisemakuvallinen arvo säilyy.

Istutettava puurivi.

Yksittäispuu, jonka säilyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

ol — Ohjeellinen kalteva istutettava oleskelualue, jossa on avointa oleskelunurmea ja kukkivia puita.

Wa — Allas, jonka muoto säilytetään ja jonka kohtaa parannetaan siten, että veden ääressä on oleskelumahdollisuus, ja jonka vesiaihetta kehitetään elämykselliseksi osaksi puistoa. Altaan pohja tulee tehdä korkeatasoisena ja siten, että allasalue on käyttökelpoinen myös tyhjänä.

W — Ohjeellinen vesiallas.

nä — Näköalapaikka.

KATUALUEET JA REITIT

Katu.

Unioninkadun suunnittelussa tulee ottaa huomioon, että se on kaupunkikuvallisesti arvokas katuakseli.

Aukio. Aukion pintamateriaalin ja istutusten tulee olla historialliseen puistoympäristöön soveltuvia. Aukiolle tulee istuttaa puita. Kaisaniemenranta-kadun aukiolle saadaan sijoittaa ajoneuvojen kääntöpaikka.

pp — Yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa.

pp/h — Yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle sekä alueen sisäiselle huoltoliikenteelle varattu alueen osa.

jk — Yleiselle jalankululle varattu alueen osa.

jk — Ohjeellinen alueen sisäiselle jalankululle varattu alueen osa.

h — Ohjeellinen alueen sisäiselle huoltoliikenteelle varattu alueen osa.

si/pp — Ohjeellinen alue, johon sijoittuu radan ylittävän kevyen liikenteen sillan luiska ja rarakenteita.

a — Ohjeellinen kadun alittava kevyen liikenteen yhteys. Alikulku toimii yhteytenä Kaisaniemen metroaseman laiturialueen pohjoiseen päähän sekä Kruununhaan kortteleihin.

majk — Ohjeellinen alueen osa, jolle saa sijoittaa matkustajia ja yleistä jalankulkua palvelevan jalankulkutunnelin tason +2 alapuolelle.

Ohjeellinen maanalaisiin tiloihin johtava ajoramppi.

PYSÄKÖINTI JA HUOLTO

Kaisaniemenranta -nimisen kadun varteen saadaan sijoittaa pysäköintipaikkoja.

Vp -alueille ja katuaukioille ei saa sijoittaa pysäköintipaikkoja.

Puistoalueen sekä viereisen vesialueen toimintojen edellyttämä huoltoajo saadaan järjestää ainoastaan Kaisaniemenranta-nimisen kadun sekä pp/h- ja h- merkittyjen ajoyhteyksien kautta.

TEKNISET RAKENTEET JA YHDYSKUNTATEKNIIKKA

tek — Muuntamon, huoltotilojen ja muiden teknisten tilojen rakennusala. Tilat on sovitettava puistoympäristöön rinteessä olevan maastoleikkauksen kohdalle ja osittain maan alle.

ma-jk/lr — Alueen osa, johon saa sijoittaa maanpinnan alapuolelle sijoittuvan liikenneverkon porras- ja hissiyhteyden sekä raitisilmakuilun suojavyöhykkeineen.

Puistoalueelle ei saa sijoittaa muita kuin yllämainittuja sekä nykyisiä teknisiä rakenteita.

sä — Ohjeellinen rakennusala, johon saa sijoittaa säähavaintoaseman. Asema saadaan aidata läpinäkyvällä aidalla. Aseman ympäristön suojana tulee olla istutuksia.

Maanalainen sähkökaapeli.

1 — Maanalainen viemäritunneli.

Maanalaiset tilat sekä maanpäälliset rakenteet on sijoitettava, louhittava ja lujitettava siten, ettei niistä tai niiden rakentamisesta aiheudu vahinkoa puiston suojeluarvolle, rakennuksille, rakenteille, maanalaisille tiloille tai rakenteille, istutuksille tai kadulle.

Kaava-alueen alapuolella sijaitsee metrotunnelit sekä yleiskaavan 2002 maanalaisia varauksia.

KAUPUNKIKUVALLISET OHJEET

Asemakaava-alueelle on laadittava puiston ja muiden julkisten ulkotilojen yleissuunnitelma.

Puistoalueiden, katujen, aukioiden sekä puistoalueelle tulevien rakennuksien, rakennelmien, teknisten rakennuksien ja rakenteiden, siltojen, istutuksien, aitojen, muurien, portaiden, valaisimien, pyörätelineiden ym. kalusteiden ja varusteiden tulee olla kaupunkikuvaan ja historialisesti arvokkaaseen puistoympäristöön soveltuvia ja materiaaleiltaan korkeatasoisia.

Pukuhuonerakennusten (ph), leikkipaikan rakennusten (ler) sekä kahvila- ja ravintolarakennusten (ka1 ja ka2) tulee olla ilmeeltään läpinäkyviä, paviljonkimaisia ja matalia.

Puiston jalankulun ja pyöräilyn reittien tulee noudattaa nykyisiä leveyksiä. Puiston pääjalankulun ja pyöräilyn reitit, sillat ja luiskat tulee olla esteettömiä. Reittien pintamateriaalin tulee olla sitomaton (hiekka, kivituhka) lukuun ottamatta puiston länsireunan pääpyöräilyreittiä, jonka materiaalina voidaan käyttää asfalttia tai sirotetta. Puiston reittien ja istutusten välisen rajauksen tulee olla historiallisen puiston ominaisen ilmeen mukainen.

Puistoalueelle ei saa sijoittaa mainoksia.

Puistoalueelle sijoittuva taide tulee integroida osaksi muuta julkisen ympäristön suunnittelua sekä osaksi puiston toiminnallisia aiheita ja rakenteita.

VALAISTUS

Asemakaava-alueelle on laadittava julkisen tilan valaistuksen kokonaissuunnitelma osana historiallisen puiston ja muun julkisen tilan yleissuunnitelmaa.

Puistossa valaistaan reitistö ja toiminta-alueet, parannetaan puiston turvallisuutta sekä luodan puistoon miellyttävä tunnelma. Valaistuksella voidaan korostaa puistorakennusten julkisivuja, puiston yksityiskohtia, kasvillisuutta sekä taide- ja vesiaiheita.

Valaistusratkaisuissa käytettävän valon värientoiston on oltava laadukasta. Valaisinkalusteiden on oltava kaupunkikuvallisesti ja muotoiltaan korkeatasoisia ja mittakaavaltaan jalankulkumiljööseen sopivia.

Havainnekuva
Kaisaniemenpuisto
Liite kaavaan 11808 / 4.9.2008